

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 1

25 Şubat 2015 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.36

BAŞKAN: Alev DEDEGİL (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Vural KAVUNCU (Kütahya)

SÖZCÜ: Sevde BAYAZIT KAÇAR (Kahramanmaraş)

KÂTİP: Mehmet Kerim YILDIZ (Ağrı)

-----0-----

BAŞKAN – Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu toplantımızda yeter sayı vardır; toplantımızı başlatıyorum.

12’nci toplantımızın gündemini değerli hazırla paylaşmak istiyorum.

Bugün Komisyon üyelerimizin ve uzmanlarımızın da bildiği gibi 2014 aile içi kadına yönelik şiddetle ilgili bir çalışma yapıldı. Bu çalışma raporu hakkında bugün Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünden Doçent Doktor İlknur Yüksel Kaptanoğlu bizimle olacak ve bu rapor hakkında kendisiyle bir çalışma imkânımız olacak.

Gündemin 2’nci maddesinde, mağdur kadının adli süreçte korunması üzerine Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Mağdur Hakları Daire Başkanı Hâkim Sayın Muhittin Özdemir bizimle olacak. Kendisine de hoş geldiniz diyorum.

Gündemin 3’üncü maddesinde, kadına yönelik şiddet suçlarının soruşturulması ve kovuşturulmasına yönelik süreç hakkında Ankara Adliyesinden 12. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Hâkim Sayın Hüseyin Karamanoğlu ile Cumhuriyet Savcısı Sayın Ahmet Gökâl Aktaş bizimle birlikte olacaklar ve Komisyonumuza çok önemli bilgiler sunacaklar.

Şimdi zaman kaybetmeden gündemin 1’inci maddesinden başlayalım.

2014 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’nda çalışmalarını tamamlayan ve zannediyorum, özet raporu da bizimle paylaşacak olan Hacettepe Üniversitesinden çok değerli Hocamız Doçent Doktor Sayın İlknur Yüksel Kaptanoğlu’na ilk sözü veriyorum.

Buyurunuz.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Öncelikle teşekkür ediyorum böyle bir imkânı sunmuş olduğunuz için. Komisyona çalışmalarında başarılar dileyerek başlamak istiyorum ben.

Biz Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü olarak Türkiye genelinde 2008 yılında da bir araştırma yapmıştık, 2014 yılında bu araştırmayı tekrarladık. Şu anda sizinle bu araştırmanın sonuçlarını paylaşmak için buradayım ben.

Araştırmayı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü destekledi ve Üniversite olarak biz yürüttük.

Çok genel olarak bahsedecek olursam araştırmamızın en temel amacı, kadına yönelik şiddetle mücadele etmeye ve kadına yönelik şiddetle mücadele eden paydaşların güçlenmelerine sivil toplum kuruluşları dâhil olacak şekilde, katkıda bulunmak araştırma sonuçlarıyla ve bu nedenle üç ana hedef belirlemiştik araştırmayı yürütürken.

İlk hedefimiz şiddetle mücadele konusunda yürütülecek olan politika ve programların temelinin oluşturmak için ülke düzeyinde bir veri elde etmektir. Bunu nitel araştırma bileşeniyle araştırmamızı tamamladık.

İkinci hedef, 2008 yılında yürütmüştük bu çalışmayı, tekrarladık ve 2008’le 2014 yılındaki farklılaşmaları ortaya koymak ve bir nevi karşılaştırma yapmaktır.

Üçüncü hedefimiz ise, nitel araştırma bileşeni de vardı çalışmamızın. Bu bileşende daha çok 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un uygulamasına ilişkin sorunları farklı yöntemlerle ortaya koymakta ve bu alandaki farklı aktörlerin sorun alanlarına ilişkin görüşlerini, önerilerini öğrenmeyi hedefledik, aynı zamanda politika ve mevzuatı değerlendirme imkânı da bulduk.

Şimdi, araştırmamız çok kapsamlı, o yüzden, elinizdeki slaytlar biraz daha fazla, ben hızlı geçmeye çalışacağım on beş dakikayla sınırlı olması açısından. Şunu belirtmek istiyorum: Biz bu araştırmayı yürütürken temel olarak ilkemiz, kadına yönelik şiddetin bir kadının insan hakları ihlali olması prensibinden hareket ettik ve uluslararası standartları dikkate alarak bu çalışmayı yürüttük. Biliyorsunuz, Dünya Sağlık Örgütü kadına yönelik şiddet araştırması konusunda yapılması gerekenler, yürütülmesi gerekenler konusunda bir dizi çalışma yürüttü, bunlardan biri de etik kurallar ve güvenli bir isim kullanılması araştırmada. Çünkü, konu çok hassas olduğu için araştırmamın yürütülmesi aşamasında hem görüşme yaptığımız evlerdeki kadınların şiddete maruz kalmaları riskini artırma durumu söz konusu hem de araştırmayı sahada gerçekleştiren kadın arkadaşlarımızın da şiddete maruz kalmaları söz konusuydu. Biz bu nedenle bu şiddet riskini azaltacak şekilde araştırmada kullandığımız bütün dokümanlarda “şiddet araştırması” ismi yerine, güvenli isim olan “Türkiye’de kadın ve aile araştırması” ismini kullandık ve cevaplayıcı kadınlara... Eve gittiğimizde eğer birden fazla kadın varsa görüşebileceğimiz, sadece bir kadınla görüştük, bu da görüşme yaparken kadınların birbirlerinden etkilenmemesi ve hangi soruların sorulduğu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 2

konusunda birbirlerine açıklama yapmamalarını sağlamaktı. Bu da gene Dünya Sağlık Örgütünün önerdiği etik kurallar ve güvenlik hedeflerinden biriydi. Onun dışında, gene cevaplayıcı arkadaşlarımıza psikolojik destek sağlama imkânımız da oldu. Gene şiddete maruz kaldığını belirten kadınlara, bizden talep ettikleri durumda, buldukları illerde başvurabilecekleri kurumların adres ve telefon bilgilerini ilettik.

Şimdi, araştırmamızın iki bilişeni var: Bir, nicel araştırmayla aslında Türkiye'deki kadına yönelik şiddetin yaygınlığının fotoğrafını çekmeyi hedefledik, bunu nicel araştırma kısmında sunacağım, bir de nitel araştırmayla biraz daha derinlemesine bilgi elde etmeye çalıştık. Nicel araştırma... Bunu, hani, çok övünerek söylemek istiyorum çünkü dünyada bu kadar büyük araştırma yapan tek ülke biziz, hatta şunu da söylemek lazım: 2008'de yaptığımız araştırmayı tekrarladık, ikinci kez tekrarlayan ülke de Türkiye şu anda ve örneklememizde karmaşık bir örnekleme yapımız var. Yani, bunu şöyle açıklamak mümkün: Ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı küme örnekleme diyoruz. Bu bize şöyle bir imkân veriyor: Hem Türkiye geneli için konuşabiliyoruz çok rahatlıkla çünkü Türkiye genelini temsil edecek düzeyde bir çalışma, aynı zamanda kent-kır düzeyinde ve Türkiye İstatistik Kurumunun belirlemiş olduğu 5 bölge ve 12 bölge düzeyinde de tahminlerimizi rahatlıkla güven aralığı içinde konuşmak, dile getirmek mümkün.

Bir hane halkı örnekleme çalışması yaptık, bu yüzden oldukça geniş kapsamlı bir çalışma olduğunu tekrar vurgulamak önemli. 15.084 hane halkında 15-59 yaş grubundaki 7.462 kadınla görüştük ve kadınların evli olup olmamaları bizim için önemli değildi. Hem evlenmiş kadınlar hem de evlenmemiş kadınlar ya da hâlen evli olmayan kadınlar araştırma kapsamında görüşülen kadınlardı. Olduğu geniş kapsamlı diyorum, yakın zamanda ana raporu çıkacak, şu anda 550 sayfalık bir ana rapor var, bu ay sonuna kadar olmasa bile hani mart içinde çıkmasını tahmin ediyoruz, Bakanlıktan onay bekliyoruz çünkü. O yüzden, hani, her şeye değinmek çok mümkün değil ama araştırmanın soru kâğıdını, başlıklarını en azından sizinle paylaşmak istedim, böylece ne kadar çok bilgi olduğunu görmek açısından yardımcı olabilir diye. Hane halkı örnekleme çalışması olduğu için önce bir hane halkı soru kâğıdıyla gidiyoruz ve hanelerdeki bütün hane halkında yaşayanların temel özelliklerini, eğitim, yaş, medeni durum gibi temel özelliklerini ve konuta ilişkin özelliklerini hane halkı soru kâğıdıyla elde ediyoruz.

Hane halkı soru kâğıdının ikinci bir işlevi de hanede görüşeceğimiz 15-59 yaş grubundaki kadınların belirlenmesi. "Kish yöntemi" denilen istatistiksel olarak kullandığımız bir yöntemle tek bir kadın seçiyoruz görüşmek için ve görüşme yapacağımız kadınlarla onay almadan görüşmüyoruz tabii, bunu da eklemek önemli güvenlik, etik kurallar açısından. Kadınların temel özellikleri, eğitim, yaş, medeni durumu, çalışma durumu, evlilik tarihçesiyle ilgili detaylı bilgi alıyoruz. Genel sağlıkları, üreme sağlığı ve çocuklarıyla ilgili bazı bilgiler alıyoruz. Ardından, eşle ilgili -ki bu bölüm daha çok son eşle ilgili bilgileri içeriyor- bilgileri alıyoruz ve şiddetle ilgili soruları biraz daha 5'inci bölümde elde ediyoruz ki kadınla aramızdaki güven ortamını iyice pekiştirmiş olduktan sonra. Şiddet yaygınlığının ardından şiddetin sonucunda yaralanmalarla ilgili sorularımız var ve kadınların şiddetle mücadele etmek için neler yaptıklarını "etki ve mücadele" başlığı altında elde ediyoruz. Bu sene yaptığımız araştırmayı biraz daha genişlettik. Biliyorsunuz, İstanbul Sözleşmesi'ne Türkiye imza attı ve bu kapsamda, 6284 sayılı Kanun da İstanbul Sözleşmesi'ni temel alarak yürürlüğe girdi. Bu nedenle yasalara, 6284 sayılı Kanun çerçevesinde alınan bazı tedbir kararlarına ilişkin de kadınların bilgi düzeylerini de elde etmeyi hedefledik, onunla ilgili sorularımız da oldu.

9'uncu bölümde sadece eşi ya da birlikte olduğu erkekten değil, eşi dışındaki ailesinden, annesi, babası, ağabeyleri, yakın akrabaları gibi geniş bir yakın çevreyi de içine alacak şekilde kadınların maruz kaldıkları diğer şiddet biçimlerini de öğrendik ve ısrarlı takip konusunda da -bu, biliyorsunuz, İstanbul Sözleşmesi'yle yeni şiddet biçimleri olarak tanımlanan şiddet biçimlerinden biri- sorularımız oldu. Son olarak da çocuklukta cinsel istismar düzeyi hakkında bilgi elde ettik.

Şimdi, nicel araştırmanın sonuçlarını mümkün olduğu kadar paylaşmaya çalışacağım sizinle çünkü çok detaylı, belki sorularınızla açılabilir daha fazlası. Öncelikli olarak kadınlara eşleri ya da birlikte oldukları erkeklerden -bu nişanlısı, sözlüsü, erkek arkadaşı olabilir- onlardan gelen şiddetle ilgili sorularımız oldu. Bu şiddet biçimleri; fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal şiddet ya da ekonomik şiddet, istismar, gebelikte maruz kaldıkları fiziksel şiddet ve ısrarlı takip biçimindeydi. Burada eşten ya da birlikte olunan erkekten gelen şiddet için altını çizmek gereken konulardan biri, hem yaşam boyu yani herhangi bir dönemde, hayatının herhangi bir döneminde maruz kalıp kalmadıklarını sorduk hem de son on iki ay içinde yani araştırmayı yaptığımız son on iki ay içinde maruz kalıp kalmadıklarını biraz daha güncel şiddet bilgisini elde etmek amacıyla sorduk. Biraz önce bahsetmiştim, sadece yakın ilişkide oldukları erkekler ve eşlerinden değil, diğer kişilerden gelen şiddeti de öğrenmek istiyoruz. Bu yüzden, diğer kişilerden gelen şiddeti de fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal şiddet ve istismar, kadınların çalışma hayatına girmesinin engellenmesi, eğitimlerinin engellenmesi, çocukluk dönemindeki cinsel istismar, erken evlilik ve ısrarlı takip başlıkları altında topladık.

Hak verirsiniz ki şiddeti aslında ölçmek çok zor. O yüzden, bu alanda 1990 yılından itibaren dünya genelinde çok çalışma yapılıyor. "Şiddete maruz kaldınız mı?" biçiminde sormak çok doğru olmadığı için belirli eylemlerle şiddeti ölçmek öneriliyor ve Dünya Sağlık Örgütünün önerdiği, bizim de 2008 araştırmasında kullandığımız fiziksel şiddetle ilgili 6 tane

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 3

eylem sorduk kadınlara. Bu eylemlere bakacak olursanız, aslında, giderek dozu ve sonuçları ağırlaşan eylemler. İlk sorumuzda, işte “Size tokat attı mı? Canınızı yakacak bir şey fırlattı mı?” derken, “İtti mi, tartakladı mı, saçınızı çekti mi” derken, sonra “Yumrukla ya da canınızı yakacak bir şeyle vurdu mu, tekmeledi mi, sürükledi mi -en son noktada artık- bıçak, silah gibi aletlerle sizi tehdit etti ya da bunları kullandı mı?” biçiminde sorularla gündeme geldi. Burada söylemek istediğim, şiddeti ağır şiddet, ağır derecede şiddet ve orta derecede şiddet diye tanımlıyoruz. İlk iki şiddet yani tokat atma, canını yakma, itme, tartaklama orta düzeyde şiddet olarak tanımlanırken diğer şiddet biçimleri ağır derecede şiddet olarak tanımlanıyor.

Şimdi, ülke genelindeki yaygınlığa bakacak olursak fiziksel şiddet için, yaşamın herhangi bir döneminde kadınların 100 kadından 36’sının yani 10 kadından yaklaşık 4’ünün fiziksel şiddete hayatının herhangi bir döneminde maruz kaldığını tespit ettik araştırmayla. Buna kent-kır açısında baktığımızda kentte biraz daha yüksek olduğunu ama aslında çok önemli bir değişim olmadığını, gene 10 kadından yaklaşık 4 kadının fiziksel şiddete maruz kaldığını söylemek mümkün.

Bölgeler arasında bir farklılık söz konusu. Özellikle Batı Anadolu ve Orta Anadolu Bölgeleri yüzde 42 ve yüzde 43’le en yüksek -fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların yaşadıkları- bölgeler. Son on iki aydaki şiddet biraz daha düşük tabii ki, o, yüzde 8 düzeyinde; herhangi bir farklılaşma olmadan kent, kır ve Türkiye genelinde söylemek mümkün.

Soru var mı acaba?

BAŞKAN – Şimdi, şöyle yapalım size dair: Hocam, siz metodolojiden ziyade ağırlıklı olarak sonuçları paylaşabilirseniz ve 2008’le mesela bir mukayese cetveli varsa oraya ağırlık vererek... Siz tamamladıktan sonra -biz sizin insicamınızı bozmayalım- soruları tekrar alırız tek tek, siz not edersiniz, sonra onlara topluca tek tek bir cevap verirsiniz.

NURCAN DALBUDAK (Denizli) – Şu an verdiği veriler hangi yıla ait?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – 2014.

BAŞKAN – Şimdi, 2014’te yapılan çalışmanın taslağını anlatıyor Hoca.

Tamam, buyurun, devam edin lütfen.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – O zaman tek tek hangi eylemlerle elde edildiğini söyleyemeyim, elinizdeki dokümanlarda var çünkü.

O zaman fiziksel şiddet derecesiyle devam edecek olursak, ülke genelindeki kadınların yüzde 19’unun orta derecede şiddete maruz kaldığını, yüzde 16’sının ağır derecede şiddete maruz kaldığını söyleyebiliyoruz. Burada gene bölgeler arasındaki farklılaşma şunu gösteriyor: Orta Anadolu ve Batı Anadolu Bölgeleri hem fiziksel şiddetin en yaygın olduğu hem de ağır derecede şiddetin en yaygın olduğu bölgeler olarak karşımıza çıkıyor. Gebelik döneminde fiziksel şiddet de gene 10 kadından birinin maruz kaldığı şiddet olarak kadınların maalesef hayatını zorlaştıran konulardan birisi.

Cinsel şiddeti de konuşacak olursak, kadınların yüzde 12’si yaşamının herhangi bir döneminde eşi ya da herhangi bir erkekten, birlikte olduğu, yakın ilişkide olduğu bir erkek tarafından cinsel şiddete maruz kaldığını belirtiyor. Burada bölgeler arasındaki farklılığın daha çok Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’nde yoğunlaştığını söylemek mümkün, cinsel şiddet yaygınlığının.

Fiziksel veya cinsel şiddet yaygınlığına yaş düzeyinde bakacak olursak, tabii ki beklendiği gibi, kadınların yaşı arttıkça yaşamın herhangi bir döneminde maruz kaldıkları şiddet artıyor ve 45-59 yaş grubundaki kadınların yüzde 43’ü maruz kalırken daha genç kadınlarda bunun biraz daha düşük düzeyde olduğunu görüyoruz ama son on iki ay yani yakın döneme baktığımız zaman genç kadınlar daha fazla şiddet riski altında görünüyor, onlar daha yüksek düzeyde şiddete maruz kalıyorlar.

Eğitim düzeyi fiziksel veya cinsel şiddet açısından önemli göstergelerden birisi. Kadınların eğitim düzeyi arttıkça maruz kaldıkları şiddet düzeyinde bir azalma söz konusu ama dikkatinizi çekecektir diye tahmin ediyorum, lisans ve lisansüstü düzeyindeki kadınların bile yüzde 21’i fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığını söylüyor, eğitim olmayan kadınlarda bu neredeyse yüzde 43 düzeyinde, hatta ilkokul mezunu olmak da çok önemli bir değişikliğe neden olmuyor eğitim açısından.

Medeni durum da çok çarpıcı noktalardan birisi. Hâlen evli olan kadınlarda yüzde 36 düzeyindeyken boşanmış ve ayrı yaşayan kadınlarda yüzde 75’e çıkıyor fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalma. Bu da bu kadınların ya boşanma aşamasında ya da ayrı yaşama aşamasında -4 kadından neredeyse 3’ünün- büyük bir oranda eski eşleri ya da sevgilileri tarafından şiddete maruz kaldıklarını gösteriyor.

Refah düzeyiyle de bir ilişki var. Yani, ekonomik olarak -çünkü refah düzeyini öyle hesaplamıştık- ve refah düzeyi daha rahat olan ailelerde şiddetin biraz daha düştüğünü söyleyebiliyoruz ama gene de yüksek refah düzeyindeki kadınlar açısından 10 kadından 3’ünün şiddete maruz kaldığını söylemek mümkün.

Duygusal şiddet ve istismar da araştırmanın elde ettiği şiddet sonuçlarından birisiydi. Kadınların yüzde 44’ü herhangi bir dönemde duygusal olarak şiddete maruz kaldıklarını söylüyorlar. Burada gene Batı Anadolu ve Orta Anadolu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 4

Bölgeleri yüzde 50'nin üzerine çıkan şiddet düzeyiyle karşımıza çıkıyor ve en çarpıcı iki bölge olarak şiddet açısından karşımıza çıkıyor.

Şimdi, kontrol edici davranışlar yani erkeğin kadının hareketlerini kontrol etmesi de bir nevi duygusal şiddet. Burada da -daha önceki araştırmada da çarpıcı olarak karşımıza çıkmıştı- kadınların yüzde 62'si erkeklerin her zaman nerede olduklarını bilmeyi istediğini söylüyor yani her dakika nereye gittiğinin kontrol edilmesi söz konusu. Yüzde 43 düzeyinde, başka erkeklerle konuşursa sınırlendiğini, yüzde 34 kıyafetlerine karıştığını, 4 kadından birinin sağlık kuruluşuna dahi izinsiz gitmesine izin verilmediğini söylemek mümkün.

Ekonomik şiddet de gene ülke genelinde 10 kadından 3'ünün maruz kaldığı şiddet biçimlerinden birisi. Burada, kadın çalışmıyor olsa bile erkeğin ev harcamaları için para vermemesi ya da kadının elindeki parayı alması gibi sorularla elde ettiğimiz bir şiddet biçimi.

Şimdi, erken evlilikler konusu da kadına yönelik şiddet biçimlerinden birisi biliyorsunuz. Erken evlenen kadınlar açısından şiddet riskinin daha fazla olduğunu ortaya koyuyor araştırma sonuçlarımız. Ülke genelindeki araştırma sonuçlarına göre 15-59 yaş grubundaki kadınları yüzde 26'sı erken yaşta evlenmiş yani 18 yaşından önce evlenmiş bu kadınlar. Burada önemli olan aile kararıyla evlenip evlenmedikleri. Büyük bir oranda aile kararıyla evlendiklerini görüyoruz erken yaşta evlenen kadınların. Tabii, dinî nikâh ve resmî nikâh burada devreye giriyor. Burada resmî ve dinî nikâh yüksek görünüyor çünkü o anda soruyoruz, sonradan da resmî nikâh yaptırabiliyorlar ama nikâh önceliğine bakacak olursak, erken yaşta evliliklerin yüzde 63'ünün dinî nikâhla evlendiğini görüyoruz ve yaş büyütmenin söz konusu olduğunu gösteriyor sonuçlar bize. Bir de tabii, çok tartışılan konulardan birisi, hani "Dinî nikâhı herkes kıyabilir." diye konuşuluyordu ama araştırma sonuçları, erken yaşta evlenen, 18 yaşından önce evlenen kadınların yüzde 63'ünün nikâhını resmî imamların kıydığını bize gösteriyor. Bir de çarpıcı noktalardan birisi, erken yaşta evlenen kadınların eşleriyle aralarındaki yaş farkı çok daha büyük. İlk sütundan görebilirsiniz. Erkek 5 ya da 9 yaş büyükse yüzde 45,4; 10 yaş büyükse yüzde 23. Neredeyse büyük oranda 5 ve üstü yaş büyük erkeklerle evlenmiş oluyor 18 yaşından önce evlenen kadınlar.

Şiddetle ilişkisine bakarsak, grafikte 3 şiddet biçimi için görebiliyoruz. Morla -sanıyorum sizde de aynı renkte-görünen rakamlar 18 yaşından önce evlenmiş kadınların rakamları, yeşille görünenler de 18 yaşından sonra evlenmiş kadınların. Bu, hem yaşamın herhangi bir döneminde hem de son on iki ayda 18'inin tamamlamadan evlenmiş kadınların daha fazla şiddete maruz kaldıklarını çok çarpıcı bir şekilde gösteriyor fiziksel, cinsel ve duygusal şiddet açısından.

Şimdi, diğer kişilerden, kadınların ailelerinden ve yakın çevrelerinden kadınlara yönelen şiddetten bahsedecek olursak, duygusal şiddet en fazla dile getirilen şiddet. Burada zaten kayıncıların ilk sırayı alıyor. Eş dışındaki kişilerden gelen şiddet yüzde 22 düzeyinde, bunu fiziksel şiddet takip ediyor, arkasından yüzde 3'le cinsel şiddet. Fiziksel şiddette ilk sırada baba, anne, ağabey ve küçük kardeş geliyor. Cinsel şiddet ise daha çok dışarıdaki, kadınların tanımadıkları kişiler tarafından maruz kalınan şiddet biçimi.

Çocukluk döneminde yani 15 yaşından önce kadınlara herhangi bir şekilde istemedikleri bir cinsel davranış olup olmadığını sorduğumuzda da... Burada iki yöntem kullanmıştık, bu önemli. Bir soruyla sorduk "Böyle bir durumla karşılaştınız mı?" diye. Soruyla aldığımız cevapta yüzde 5'lik bir sonuca ulaşıyoruz ama yani metodolojik olarak önemli bir çalışmaydı bu, daha önce de, 2008'de de kullanmıştık. Bir de araştırma bittikten sonra bir kart gösterdik üzerinde ağlayan ve gülen kadın yüzü olan, bizim arkadaşımıza göstermeden orada işaretlemesini istedik, eğer herhangi bir cinsel dokunma olmuşsa ağlayan yüzü, olmamışsa gülen yüzü. Bu şekilde baktığımız zaman -çünkü tahmin edersiniz ki hani cinsel istismardan konuşmak çok kolay değil, daha çok tabu- buraya işaretlenen cevapları da değerlendirdiğimizde yüzde 9'a yükseliyor çocukluk dönemindeki cinsel istismar.

Gene, eğitim ve çalışmanın engellenmesi de kadınların insan haklarını engelleyen önemli konulardan, ihlallerden birisi. Ve kadınlara eğitime engel olup olmadığı ya da 15 yaşından sonra çalışmasına neden olup olmadığını sorduk ve ülke genelinde bakacak olursak, Kadınların yüzde 32'si eğitime herhangi bir dönemde birilerinin engel olduğunu söylüyor; burada ilk sırada aileler geliyor, baba öncelikli olmak üzere baba-anne şeklinde devam ediyor. Çalışmaya engel olma da aynı şekilde 10 kadından birinin yani 100 kadından 11'inin 15 yaşından sonra çalışmasına engel olduğunu gösteriyor sonuçlar.

Şimdi, ısrarlı takip biçimi biraz yeni bir şiddet biçimi olarak gündemimize girdi demiştik, "tek taraflı ısrarlı takip" olarak geçiyor literatürde. Bunu şöyle tanımlıyoruz: Kadın istemediği hâlde sürekli olarak telefonla arama. Kısa mesaj, mektup ya da e-postayla rahatsız etme ya da sosyal medya aracılığıyla iletişim kurma ve takip etme. Kadının çalıştığı ya da yaşadığı mekâna gelerek rahatsız etme. Bazı hediyeler göndererek kadını gene rahatsız etme. Son 3 maddede görüşmezse intihar edeceğini söyleyerek tehdit etme. Görüşmezse gene fiziksel ve cinsel olarak zarar vereceği biçiminde tehdit etme ya da çocuklara ve kadının ailesine zarar veremeye tehdit etme biçiminde ısrarlı takip biçimlerini tek tek sorduk. Kadınların yüzde 27'sinin yaşamları boyunca en az bir ısrarlı takibe maruz kaldıklarını tespit ettik araştırmayla. Burada en çok karşımıza çıkan sürekli telefonla arama, en yüksek ısrarlı takip biçimiydi. Bunu, kısa mesaj ve mektupla... Çünkü sosyal medya da artık şey olmaya başladı, o da 3'üncü sırada. Yani teknolojik aletleri kullanarak rahatsız etme yüzde 8 ve yüzde 6'yla takip

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 5

ediyor. Burada tek tek kimin yaptığı bilgisini de aldık, burada paylaşmadım ama şunu söylemek önemli: Özellikle, görüşmezse intihar edeceğini söyleme, çocuklarına zarar vereceğini, ailesine zarar vereceğini söyleme ve tehdit etme davranışları kadınlara eski eşleri tarafından geliyor yani kimlerin uyguladığına bakarsak.

Sonuçları açısından değerlendirdiğimizde, şiddete maruz kalan kadınların dörtte 1'inin yaklaşık yüzde 26'sı düzeyinde yaralandığını görüyoruz ve bu yaralanmaların aslında -burada gene sonuçlarda yok- yüzde 47'sinin tedavi gerektirecek kadar yani hastaneye gitmeyi gerektirecek düzeyde yaralanma olduğunu söylemek mümkün.

Sağlık kuruluşları, biliyorsunuz, bu yaralanma sonucunda kadınlar başvurdukları zaman kadınlara yaralanmanın nedenini sormakla yükümlü. Bu açıdan olumlu bir durum olduğunu söylemek mümkün araştırma sonuçlarına göre, kadınların yüzde 85'i sağlık kuruluşuna gittiği zaman, herhangi bir yaralanma nedenini herhangi bir sağlık personelinin sorduğunu belirtiyor. Ama kurum ve kuruluşlara yönlendirme konusunda düzeyin düştüğünü görüyoruz, yüzde 63'e düşüyor. Yani sağlık personeli soruyor ama herhangi bir yönlendirme konusunda daha da azalıyor ve gene de kadınların yüzde 76'sının sağlık personelinin davranışlarından memnun olduğunu söylemek mümkün. Burada, kent-kır arasında çarpıcı bir farklılık söz konusu: Kırdaki kadınlar sağlık personelinin davranışlarından çok daha memnun olduğunu söylüyorlar ki kırdaki kadınlar, kırdaki sağlık personelinin de yönlendirme açısından kenttekine oranla daha da başarılı olduğunu söyleyebiliyoruz sonuçlara göre.

Şimdi, şiddetle intihar eğilimi ve intihar düşüncesi arasındaki ilişkiye de baktık ve burada göreceksiniz, fiziksel şiddete ya da cinsel şiddete maruz kalmış kadınların yüzde 33'ünün hayatına son vermeyi düşündüğünü, denememiş olsa da düşündüğünü görüyoruz, yüzde 15'inin de denediğini görüyoruz. Bu, "Şiddete maruz kalmadım." diyen kadınlardan neredeyse 5 kat fazla, deneme açısından baktığımızda.

Bütün bunlar şiddetin tabii kadınların sağlıklarını ne kadar olumsuz düzeyde etkilediğini gösteriyor, hem fiziksel hem ruhsal sağlıklarını. Ama bir taraftan sadece kadınları etkilemiyor şiddet, kuşaklararası aktararak hem kadınları hem erkekleri hem de çocukları etkiliyor. O yüzden, biz, kuşaklararası aktarımı da değerlendirdik araştırma sonuçlarına bakarak.

Burada gördüğümüz, sol taraftaki kadınlar, en solda gördüğümüz 3 sütun, annesi fiziksel şiddete maruz kalmış ve kendisi fiziksel şiddete maruz kalmış kadınlar. Onların çocuklarına daha fazla şiddet uyguladıklarını görüyoruz. En az şiddet uygulayanların da gene hem annesi maruz kalmamış hem kendisi şiddete maruz kalmamış kadınlar için geçerli. Bu da bize yani bir kuşak öncesinde anne şiddete maruz kalıyor, kadının kendisi de şiddete maruz kalıyorsa bu şiddeti üçüncü bir kuşağa, çocuğa aktarıyor, bunu gösteriyor. Bu durum erkekler açısından da geçerli, erkekler de eğer annesi şiddete maruz kaldıysa, kendileri de çocukluklarında şiddete maruz kaldıysa, kendileri de şiddet uygulamaya, çocuklarına şiddet uygulayabiliyorlar.

Şimdi, nedenleri tabii kişilere göre çok değişiyor ama araştırmada kadınların bize söyledikleri en öncelikli nedenler erkeğin ailesiyle ilgili sorunlar, kayınvalideyle ilgili sorunlar çok dile getiriliyor. Bunu erkekle ilgili nedenler izliyor, erkekle ilgili nedenlerden de bahsedilen erkeğin işsiz olması, kıskanç olması, kendini mutsuz hissetmesi gibi nedenler ikinci sırada. Üçüncü sırada da ekonomik sorunlar gündeme getiriliyor.

Şimdi, kadınlar bu kadar şiddete maruz kalıyorlar, yaralanıyorlar dedik, dörtte 1'i şiddet sonucunda yaralanıyor. Peki, ne yapıyorlar? Şiddeti anlatmak da aslında bir baş etme yöntemi ama ülke genelinde kadınların yüzde 44'ünün gene şiddeti anlatmadıklarını, kendi kendilerine bunu yaşadıklarını görüyoruz, bu tabii üzücü noktalardan biri. Anlatmamanın ötesinde kurumsal olarak başvuruda bulunan kadının da yüzde 11 düzeyinde olduğunu görüyoruz. Bu, 2008 araştırmasında yüzde 8'di, yüzde 11 düzeyinde, aslında hiçbir gelişme olmadığını gösteren sonuçlardan bir tanesi.

Bazı soruları, bazı yasalara ilişkin bilgileri olup olmadığını sorduğumuzu söylemiştik. Aslında, büyük oranda, kadınların temel hakları konusunda bilgi sahibi olduklarını gördük. Mesela, evlenmek için 17 yaşın tamamlanması gerektiğini yüzde 87 düzeyinde biliyor kadınlar. Burada en az bilineni vurgulamak isterim, o da kadın ev dışında çalışmak için eşinden izin almak zorunda değildir; kadınların yüzde 43'ü bunu bilmiyor, hâlâ eşlerinden izin almak zorunda olduklarını düşünüyorlar.

Tedbir kararları için de söyleyebileceğimiz, büyük oranda, gene, özellikle erkeğin evden uzaklaştırılmasını, şiddet uygulayanın evden uzaklaştırılmasını, barınma olanağı ve geçici koruma olanağının sağlanmasını büyük oranda bildiklerini, yüzde 84 ve üzerinde bildiklerini söyleyebiliyoruz. Diğer maddi yardımlar, çocuklarla ilgili yardımlar konusunda daha az bilgileri var.

Şimdi, bir 2008 ve 2014'le karşılaştırma yapacak olursak, tabii, burada altını çizmek istediğim noktalardan birisi, aslında bunlar kesitsel araştırmalar yani direkt karşılaştırmak her zaman doğru değil ama bir güven aralığı çerçevesinde elimizden geldiği kadar karşılaştırmaya çalıştık. İlk barlarda gördüğümüz, duygusal şiddet ve istismar. Bunda, hatta yüzde 44'le aynı düzeyde sonuç elde ettik. Fiziksel şiddette yüzde 39 ve yüzde 36 gibi sonuçlar elde ettik ama dediğim gibi istatistiksel olarak bunun anlamlı bir sonuç olduğunu söyleyemiyoruz çünkü her durumda 10 kadından 4'ü fiziksel şiddete maruz kalıyor yani aslında önemli bir değişiklik yok, güven aralığı çerçevesinde düşündüğümüzde. Aynı şekilde cinsel şiddet

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 6

için de aynı şeyi söylemek mümkün. Her ikisi için baktığımızda da yüzde 42 ve yüzde 38 düzeyinde 4 puanlık bir farktan söz ediyoruz ama gene güven aralığı içinde 10 kadından 4'ü. Yani "düşme" diye değerlendirmek çok mümkün değil çünkü test yapmamız lazım ve o testler de anlamlı çıkmıyor, hani anlamlı bir azalma değil bu.

Çarpıcı olan bölgeler arasındaki farklılaşma. Ülke genelinde çok önemli bir değişiklik olmasa da bölgeler arasında anlamlı farklar olduğunu gördük. Özellikle, kuzeydoğu Anadolu, ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde fiziksel veya cinsel şiddet yaygınlığının daha azaldığını söyleyebiliriz çünkü yüzde 57'den 41'e düşmüş. Bunu şöyle de değerlendirmek mümkün yani yaşamın herhangi bir dönemindeki maruz kalınan şiddetten bahsediyoruz. En yüksek düzeyde olan yerlerde biraz daha düştüğünü söylemek mümkün. Tabii, bu tartışılır, çok spekülasyona açık bir konu, neden düştüğü konusunda araştırmamız bir sonuç vermiyor, biz sadece fotoğraf çekiyoruz ama sonuçlar için konuşabiliriz isterseniz.

Aynı şekilde, son on iki aydaki...

GÜLŞEN ORHAN (Van) - Doğu Anadolu'yu göremedik.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Şimdi, on iki bölge düzeyinde yaptığımız için kuzeydoğu Anadolu, ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri, zaten 3 bölge Doğu Anadolu Bölgesini temsil ediyor.

BAŞKAN – Bölge illeri olarak değil de kendileri Türkiye'yi bölgelere ayırarak yapmışlar.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Yani Türkiye İstatistik Kurumunun 12 bölge NUTS 1 düzeyindeki bölge sınıflamasını dikkate aldık, o düzeyde bir çalışma.

Son on iki ayda da benzer bir durum söz konusu, gene kuzeydoğu Anadolu, orta Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde şiddet yaygınlığında daha az şiddet belirtildiğini söyleyebiliriz. Buna karşılık batı Marmara'da, gerçi orada çok önemli bir farklılık olmasa da Ege'de biraz daha yükseldiğini söylemek mümkün.

Şiddetin yakın çevreye anlatılıp anlatılmaması konusunda da çok önemli farklılık olmadığını söyleyebiliriz. Daha önce yüzde 49 düzeyinde anlatılmıyorken şimdi de yüzde 44 düzeyinde kadınlar maruz kaldıkları şiddeti anlatmıyorlar. Kurumsal başvuru da yüzde 8'di 2008 araştırmasında, bu araştırmada yüzde 11 düzeyinde.

Şimdi, bir de nitel araştırma bileşenimiz vardı, bu nitel araştırma bileşeninde üç yöntem kullandık, derinlemesine görüşmeler yaptık, odak grup görüşmeleri ve içerik analizi. Derinlemesine görüşmeleri kadınlarla, erkekler ve bu alanda sosyal uzmanlarla gerçekleştirdik. Şimdi, nicel araştırmayı sadece kadınlarla yaptığımızı düşünürsek aslında erkeklerin bilgisini almak biraz eksik kalıyor bu araştırma çerçevesinde, o nedenle biz derinlemesine görüşmeleri erkek gruplarıyla yapmayı da tercih ettik ve özellikle de ceza almış olan erkeklerle, cezaevindeki eşini öldürmüş olan erkeklerle görüştük. 12 erkekle görüştük, 2'si denetimli serbestlik kapsamındaydı, o da eşini öldürmek ve yaralamaktan cezaevindeydi. Aynı zamanda uzmanlarla da görüştük. Gene odak grup görüşmeleriyle de genç erkeklerin kadına yönelik şiddet konusundaki algıları, beklentileri ve düşüncelerini öğrenmeye çalıştık.

Bir de içerik analizi çalışmamız var, Ankara ŞÖNİM'e yapılan başvuru dosyalarını incelediğimiz bir çalışma oldu fakat bunların hepsini anlatmam gerçekten bu süre içinde mümkün değil, o yüzden çok kabaca sonuçları paylaşmaya çalışacağım. Kadınlar açısından söyleyebileceğim, kadınlarla yaptığımız görüşmelerde, bu kadınlar hem şiddet maruz kalmış hem de kurumsal başvuru yapmış olan kadınlar. Kadınların kurumsal başvuru kararına çok zor geldiklerini gördük yani kadınların çoğu evliliklerinin başından itibaren şiddete maruz kaldıkları hâlde yani uzun süre tahammül ettiklerini ve dayanamayacakları noktanın artık şiddetin derecesinin çok artması, ağır bir yaralanma yani hastaneye gidecek düzeyde yaralanma ya da tahammül noktasının bitmesini gerektirecek bir olay sonucunda olduğunu belirttiler. Bir de tabii çocuklara şiddet yönelmeye başladığı zaman da kadınlar kurumsal başvuruda bulunabiliyorlar ama kurumsal başvurunun kadınlar açısından zor bir süreç olduğunu da gözlemledik çünkü bir kere eğitim düzeyinin düşük olmasıyla da ilişkisi var. Herhangi bir kuruma başvuru yapmak kadınlar için çok zor, çok çekiniyorlar, korkuyorlar, herhangi bir belge imzalamaktan da çekiniyorlar. Ve kurumlar konusunda da yeterli bilgilerin olduğunu söyleyebiliriz belki ama bir korku olduğunu ve kurumlara ilişkin ön yargıların olduğunu, bu ön yargıların da kadınların başvurusunu engellediğini söylemek mümkün. Burada dikkat çeken konulardan bir tanesi medyanın bu anlamda çok etkili olduğu çünkü kuruma başvuru yapan kadınların büyük bir kısmı polise başvuru yaptıklarını söylediler. Bunda da hani Arka Sokaklar dizisi o kadar çok görüşmelerde gündeme geldi ki "Karakolu Arka Sokaklar dizisinden biliyorum, o yüzden korkmadım ama savcıdan korkuyorum çünkü hiç savcı görmedim." gibi bir yaklaşım var. Hani kadınların korkularından dolayı da kurumsal başvuru yapmadıklarını gözlemledik.

Şimdi, erkeklerin kadına yönelik şiddete bakışları tabii ki çok çeşitli nedenler içeriyor. Özellikle eğitilmiş erkeklerle yaptığımız odak grup görüşmeleri bize şunu gösteriyor, aslında güç ilişkilerinden kaynaklanıyor erkeklerin kadına şiddet uygulamaları. Biraz isterseniz birkaç alıntıyla kadınlarla ilgili süreci şey yapabilirim. Bu alıntıda kadının gerçekten çocuklarına şiddet uygulaması nedeniyle eşinin başvuru yaptığını söyleyebiliriz. Bu biraz önce bahsettiğim Arka Sokaklar dizisindeki durum. Bir de tabii kurumlara başvurma konusunda ön yargıların da yakın aile çevresinde çok yaygın olduğunu söylemek mümkün. Şiddet uygulayan erkekler, özellikle cezaevindeki erkekler için altını çizmemiz gereken önemli

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 7

noktalardan bir tanesi, hiçbir şekilde erkekler bu cezayı hak etmediklerini düşünüyorlar. Bir de tabii ilginç noktalardan birisi bir erkek dayanışması beklentisi var ceza almış erkeklerde “Yani hâkim de erkek, polis de erkek ama ben neden buradayım ya da devlet kadınlara çok hak veriyor, kadının bana yaptıklarını kesinlikle dikkate almıyor.” gibi bir yaklaşımla yapmış oldukları eylemi yani öldürdükten sonra bile bunun cezasını çekmeme eğilimlerinin yaygın olduğunu söylemek mümkün. Ve bir kazayla olma durumu söz konusu. Görüşmelerimizde bu çok karşımıza çaktı, hep bir kaza olmuş ve kadının bir şey yapmış olması nedeniyle öldürmek durumunda kalmış gibi anlatılıyor.

6284 sayılı Kanun’la ilgili bütün erkeklerle yaptığımız görüşmelerde hem odak gruplarda hem cezaevindeki erkeklerde çok az haberdar olduğunu görüyoruz herkesin. Hani hem kanundan haberdar değiller hem de kanuna ilişkin oldukça negatif yorumlar var. Bu da çok az bilmekten kaynaklanıyor diye düşünüyoruz çünkü bu bilgi daha çok medyadan ya da yakın çevreden geliyor. Ve erkeklerin çoğunun kanundan çekindiklerini gördük, cezaevindeki erkeklerde de, odak grup görüşmelerindeki erkeklerde de. Bu nedenle olumsuz görüşlerin gündeme getirildiğini söylemek mümkün. Devletin kadınlara çok hak vermesi özellikle cezaevindeki erkekler tarafından gündeme çok getirildi bu. Mesela medyaya çıkmış olan bir erkeğin görüşmesi... Hani boşanma aşamasındalar ve eşi çocukları almak üzere iş yerine geliyor. Döner bıçağıyla karısını öldüren bir adamın ifadesi bu. “30 kişinin içinde beni rezil etti, ben de öldürdüm, hak etti.” diye açıklama yapmıştı bize.

Medyanın çok gündeme getirdiğini söylememiz mümkün bütün görüşmelerde. Sürekli bir cinnet hâlinin yaygın olarak gösterildiği ve bunun da aslında -kadınlardan da dile gelen bir şey bu- hani erkeklerin söyledikleri “Seni Ayşe Paşalı’ya benzetirim.” gibi medyadaki bazı bir çeşit kahramanlaşma durumuna da geliyor erkeklerin şiddet uygulaması çünkü hani bir şekilde erkek katil de olsa televizyona çıkmış oluyor ve erkeklerde bunu teşbih eden bir yan olduğunu kadınlar da belirtmişlerdi.

Çok kabaca ŞÖNİM’deki içerik analizinden söz edecek olursak. Şimdi biliyorsunuz Türkiye kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yasalar anlamında oldukça iyi bir durumda, bunu söyleyebiliriz. Hem 6284 sayılı Kanun’un gündemde olması çok önemli hem de bu alanda yapılan birçok çalışma aslında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından da farklı meslek gruplarına da eğitimlerle pekiştirildi ama biz ŞÖNİM’de çalışan kişiler tarafından doldurulan raporlardaki bazı tanımlamalarda bu konuya çok hâkim olunmadığını tespit ettik yani kişilere yönelik tanımlamalarda mutlaka aile ilişkisi üzerinden tanımlayan ifadeler gördük. Örneğin kadın evli değil, şiddete maruz kalmış ve bunu “gayriresmî eş” diye tanımlamış, hani böyle bir evlilik durumu yokken her şeyi gene aile ilişkisi üzerinden tanımlayan bir yaklaşımın olmaması gerekiyor. Bunun gibi çok fazla tanımlar, işte toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal cinsiyet eşitliği, bu kavramları bilmeyen kişiler tarafından doldurulduğunu gördük. Ve şiddet biçimleri konusunda da yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, işte sinkaflı sözler gibi, kendiliğinden yeni şiddet tanımlamaları ürettiklerini gördük ki bu raporların aslında çok sistematik bir şekilde doldurulması gerekiyor ve bu konuya özen gösterilmesi gerekiyor. Bu konuyla ilgili önerilerimiz de ana raporda gelecek.

Şimdi, görüşmelerin öne çıkardığı çok fazla konu var: Biz bunları bireysel düzeyde, toplumsal düzeyde ve kurumsal düzeyde diye üç başlık altında ele aldık. Özet raporda detaylarına ulaşabilirsiniz ama altını çizeceğim konuların başında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanıyor bu kadına yönelik şiddet ve kadına yönelik bir insan hakları ihlali. O nedenle de toplumsal cinsiyet eşitliğinin bütün düzeylerde hem eğitim kademelerinde hem meslek gruplarına yönelik eğitimlerle öğretilmesi, anlatılması gerekiyor, toplumsal duyarlılığı ancak bu şekilde sağlayabiliriz diye dile getirenler oldu. Kurumsal düzeyde yapılacak olanlar daha çok 6284 sayılı Kanun’la ilgili uygulamada karşılaşılan sorunlara yönelik önerilerdi, bunların üzerinde çok fazla durmayacağım. Bir de tabii, bu alanda çalışanların özellikle polislerin bu koruma görevini yürütme sürecinde ve takip etme sürecinde yaşadıkları sıkıntılara ilişkin de bazı önerileri ve sorunları dile getirmeleri söz konusuydu. Çok kabaca toparlayacak olursam hem 2008 araştırmasıyla karşılaştırma anlamında, kadına yönelik şiddetin hâlâ yaygın olduğunu, 10 kadından 4’ünün hâlen fiziksel şiddete veya cinsel şiddete maruz kaldığını söylüyoruz ve şiddet her zaman kadınların çok yakınındaki kişilerden geliyor, daha çok onlardan geliyor ve kadınların sağlığını olumsuz düzeyde etkiliyor fiziksel ve ruhsal sağlıklarını. Çocukları ve erkekleri de etkiliyor, kuşaktan kuşağa aktarılıyor dedik ve tüm kadınların aslında farklı gruplarda, eğitim düzeyi, refah düzeyi açısından da, kadınların da şiddetten çok korunamadıklarını, tüm kadın gruplarının şiddet tehdidi altında olduğunu söylemek mümkün ve bu şiddetle mücadele ederken kadınların yalnız olduklarını, kurumsal mekanizmalara çok az düzeyde başvurduklarını söyleyebiliriz.

Haklarını biliyorlar ama bunu kullanma konusunda biraz daha çekimser olduklarından söz etmek mümkün. Önerilerden biraz bahsetmiştim, özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddet konusundaki eğitim programlarının düzenlenmesine yönelik öneriler var. Bu, zaten Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün yapmış olduğu çalışmalar var, bunların biraz daha artırılmasının ve özellikle medyaya yönelik, medyada şiddetin aktarılmasına yönelik çalışmaların sayısının artmasının altı çizildi.

Bir de yeni araştırma önerileri gündeme geldi. Biliyorsunuz, 2008’de de biz kadınlardan bilgi toplamıştık, gene kadınlardan bilgi topladık ama sadece erkeklerden bilgi toplayan araştırmalara ihtiyacımız var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 8

Bir diğer konu, özellikle, nicel araştırma sonucunda bölgeler arasındaki bu farklılığın nedenleri konusunda... Çünkü biz de çok şaşırдық, Türkiye’de bir değişim olduğunu gösteriyor ama bu değişimin nedenlerini bu araştırma sonuçlarıyla açıklamak çok kolay değil, o yüzden nitel araştırma yaparak neden bölgeler arasında böyle bir farklılaşma olduğunu ortaya koymak önemli diye düşünüyoruz ve gene on yılda bir, belki, kadına yönelik şiddet araştırmalarının tekrarlanmasını öneriyoruz.

İllere yönelik çalışmalara da bazı önerilerimiz var ama onlar sanıyorum, daha akademik olduğu için belki burada bitirebiliriz konuşmayı.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum sunumunuz için Değerli Hocamız.

Şimdi, bu araştırma, tabii, çok önemli çünkü bizim elimizdeki tek araştırma 2008 tarihli yine KSGM’nin yaptığı bir araştırmaydı. Bundan sonra herhangi bir araştırma olmadığı için yani bir mukayese yapmak, bütün bu alınan tedbirlerin, bütün bu yapılan çalışmaların, buraya ayrılan kaynağın, yasal mevzuatın bizi nereye doğru getirdiğini ölçecek, kıyaslayacak, değerlendirecek bir şey yoktu elimizde. Bu anlamda, 2014 çalışması gerçekten çok önemli. Ben çok teşekkür ediyorum size.

Burada 6284 sayılı Yasa’nın ayrıca bir etki analizi çalışması da yapılıyor bildiğim kadarıyla.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Yok, o çalışmayı biz yapmıyoruz ama Genel Müdürlük bünyesinde ayrı bir şeyi var sanıyorum.

BAŞKAN – Bakanlık yapıyor değil mi, ayrı bir bölüm onu da yapıyor. Onu da göreceğiz zaten.

Ama, bu 6284 sayılı Yasa’nın siz bu araştırmayı yaparken izlerini gördünüz mü sahada? Yani, bir izi, bir etkisi yani tabii, o etki analizi olacak da siz bu çalışmayı yaparken 6284’le ilgili bize neler söyleyebilirsiniz? Onu bilmek istiyorum. Bir de bu karşılaştırmalarda yani 2008-2014 karşılaştırmalarında Doğu Karadeniz, Güneydoğu Anadolu gibi bölgelerde öyle veya böyle bir düşme olmasına rağmen, Batı Marmara’da ve Ege’de artma, daha da enteresanı Batı Marmara ile Doğu Marmara arasında bir fark var yani Batı Marmara’da artarken Doğu Marmara’da düşüyor. Bu da benim, demin, izlerken çok dikkatimi çekti. Sonuçta coğrafi, sosyolojik, kültürel, ekonomik olarak da çok iç içe bir bölge, neredeyse aynı bölge. Aynı bölge içerisinde böyle bir şeyi neye bağlayabiliriz? Yani, Doğu Marmara’da düşmesi belli uygulanan politikalar mı, nedir yani, sosyolojik bir değişiklik mi? Buna bir bakmak lazım diye düşünüyorum. Sizin belki dikkatinizi çekmiştir Hocam.

Bir de “Erkekler neden kadına şiddet uyguluyor?” diye yaptığımız bir çalışma, bir bölüm vardı. Orada öfke dışında yani bireysel hikâyelerde rastlanan o öfke ve öfkeyi kontrol edememenin dışında bir şeye rastladınız mı? Yani, öfke, ani kaza dışında, ne bileyim, taammüden, zaten periyodik olarak gelişmiş olan bir şeyin olduğu bir nokta, daha önceden planlanmış... Bunu şunu için soruyorum: Ben bu çalışmalar esnasında KAMER’in burada yaptığı sunumdaki bir bölümden çok etkilendim çünkü “Risk analizleri yapılırsa, önceden işin nereye gideceği üç aşağı beş yukarı belli olursa üç ay gibi bir süre öncesinden engellenebiliyor.” dediler. Yani, onlar kendi tecrübeleriyle sahada bunu görmüşler. Şimdi, bu çok önemli bir şey. Yani, bu şiddetin geldiğini, sonunun çok kötü bir şekilde geldiğini, bir ağır yaralama, ölüm şeklinde neticeleneceğini biz ölçülebilecek risk analizleri yapıp, takibe alıp ya da o aileleri, o kişileri birtakım çalışmalara dâhil ederek önleyebilir miyiz, tabii bunu da raporda bir öneriler bölümünde yer vermeden ben sizin çok değerli görüşünüzü almak isterim.

Bir de bize medya konusunda yani medyanın aile içi şiddet, kadına karşı şiddet ya da bu komisyonun alan dışı gibi görülse de yani son zamanlarda yaşanan, hiç tanımadığı bir kişiden alakasız bir kadına yönelmiş olan bir şiddet ve medyanın bu konudaki dili üzerinden bir öneri, bir analiz yapabilir misiniz?

Ben teşekkür ediyorum. Arkadaşlarımdan söz almak isteyen varsa ya da katkı sağlamak isteyen, söz vereceğim.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Bunları cevaplayayım da.

BAŞKAN – Lütfen, rica ediyorum

Buyurun.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Sırayla gideyim isterseniz.

“Bu 6284 sayılı Kanun’un etkisi konusunda nelere rastladınız?” diye sordunuz. Bizim özellikle nitel araştırmada gözlemlediğimiz, kadınlarda bu kanunun kadınların güvenini artırıcı bir etkisi olduğunu söylemek mümkün çünkü -ana raporda göreceksiniz- şöyle bir şey var: Hani, devleti arkasında bir ağabey gibi gördüğünü tanımlıyor kadınlar yani “Devlet arkamda ve bu kanunla birlikte gerçekten beni koruyan bir mekanizma oluşturmuş düzeyde.” diye tanımlıyor kadınlar. Başvuru yapmış kadınlarla konuştuk tabii ama bu önemli bir nokta. Devletin arkasında olması kadınları çok rahatlatıyor ama bunun tam tersi etkiyi de erkeklerde yapıyor. Bunu ben -alınmasın kimse ama- avukat düzeyinde de şeyi gördüm. “Bu 6284 sayılı Kanun iyi bir kanun ama çok suistimale açık.” deniliyor. Yani, genelde erkeklerin ifadelerinde, genç erkekte de cezaevindeki erkekte de eğitimi yüksek düzeyde olan, meslek sahibi, bu alanda çalışan erkekte bile bir suistimal olması durumu var. Bu da aslında devlet tarafından bu kanunla kadınların gerçekten desteklendiğini ama erkeklerin de bundan çekindiğini ortaya koyuyor diye değerlendirebilirim ben.

İkinci sorunuz bu bölgeler arasındaki farklılaşmayla ilgili. Şimdi, tabii, gerçekten iki araştırma sonucu neden konusunda bir açıklama yapmıyor. Biz sadece burada birkaç spekülasyon yapabiliriz ama yaşam boyu fiziksel ya da cinsel

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 9

şiddete bakınca, bir kere, göç etme düzeyine bir bakmak lazım. İleri analizlerde biz bunu önerdik çünkü doğudaki kadınların büyük oranda batı bölgelerine göç etmesi söz konusu olabilir ama biz araştırmada göç sorusunu sormamıştık, o yüzden bunu analiz edemiyoruz ama nüfus ve sağlık araştırmasıyla yapılabilecek bir şey bu, hani göç durumu söz konusu olabilir.

Bir de, tabii, artık, örnekleme yaşlı kadınların örneklemeden çıktığını görüyoruz, genç kadınlar giriyor ve doğuda yaşayan genç kadınlar daha az şiddete maruz kalıyor olabilirler, bu da gene yorum olarak söyleyebileceğimiz bir şey.

Şimdi, Doğu Marmara ile Batı Marmara konusu bizim de dikkatimizi çekti ama ona bir şey söylemenin çok doğru olmadığını düşünüyorum çünkü bilmiyorum gerçekten nasıl bir açıklama yapılabilir. Ama, daha gelişmiş bölgelerde artması belki kentteki yaşam koşulları, yoksulluk, işsizlik ve kadınların haklarının biraz daha farkında olması ve kadın hakları farkındalığı artınca erkeklerden kadınlara yönelen şiddetin arttığını biliyoruz, birçok araştırma bunu söylüyor, böyle bir etki yaratılıyor olabilir. Ama, dediğim gibi, bu da ileri analizde bakılması gereken konulardan biri. Belki sadece Doğu Anadolu Bölgesi'nde değil, Batı Anadolu, Doğu Marmara, Batı Marmara'ya da bakmak lazım, bu değişimi neye bağlayabiliriz diye.

Gene, kadın hareketinin etkisine bakmak gerekebilir belki. Yani, kadın örgütlerinin doğudaki çalışmalarının... Yani, bu tablo aslında bize doğu bölgelerinde azalan bir şiddet olduğunu gösteriyor ya da en azından az beyan edilen bir şiddeti gösteriyor fiziksel veya cinsel şiddet açısından. O zaman, orada yürütülen çalışmaların ne olduğunu inceleyip belki yüksek olan yerlerde de uygulamak gibi bir yaklaşım da söz konusu olabilir.

Şimdi, "Erkekler neden şiddet uyguluyor?" konusunda hani bu öfke dışında ben onu... Öfkeyi söyleyenler öldürmüş olan erkekler ama zaten o biraz bahane. Yani, daha çok tahrik indirimi almak için ezberledikleri bir şey var, hani davada kendilerini savunmak için ezberledikleri bir metin var. Biraz o metinden konuştuklarını düşünüyoruz cezaevindeki erkeklerin. Ve hep bir kazayla olduğunu söylüyorlar ama bir kaza olduğunu görmüyoruz biz görüşmelerden. Çünkü, arada hani biraz bunu anlatıp anlatıp sonra bakıyorsunuz ki aslında, uzun zamandır şiddet uyguluyormuş. Burada, erkeklerin kendi isteklerinin dışında bazı davranışların kadınlar tarafından sergilemesinin neden olduğunu gözlemledik biz. Yani, öldüren ve eşini yaralayan erkekler gerçekten, orada kendi isteğinin dışında bir durumla karşılaşınca böyle bir yola gitmiş. Tabii, şey de şaşırtıcı: Hepsinin elinde silah olması durumu da şaşırtıcı. Yani, "Silahla oynuyordum, silahı temizliyordum." gibi bir durum da var. Hani neden bu kadar sıradan bir şeymiş gibi evin içinde silah olduğu konusu bence altı çizilmesi gereken konulardan biri.

Onun dışında, güç ilişkileri olarak şiddeti tanımlayan erkekler var. Bunun ben önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle, genç eğitim düzeyi yüksek olan erkekler bunu çok dile getirdiler. Yani, bu kadın ile erkek arasındaki ilişkide bir dengesizlik söz konusu ve bu dengesizlikte eğer kadın biraz güçlenirse erkekler bu güçlenmeye karşı tepki olarak da şiddet uygulama yoluna gidebiliyorlar. Bu hani nitel araştırmada... Ve de olumlu bir sonuç diye değerlendirmek mümkün çünkü genç erkeklerin bu konuda çok duyarlı oldukları, bu anlamda kafa yordukları ve ne yapılabilir diye düşündüklerini biz gözlemledik; bu da önemli konulardan birisi.

Medya konusunda aslında, biliyorsunuz, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü medya okuryazarlığı gibi çalışmalar yürütüyor. Şimdi medyada çok fazla olumsuz gösterildiğini söylemek mümkün bu çalışmalarda, görüşmelerde bize aktarılan konulardan birisi. Ve bir kahramanlaştırma... Aslında, şiddet uygulayan erkeği de kadını da belki göstermemek, farklı bir yöntem kurmak gerekiyor. Ben iletişim uzmanı değilim, bu konuda çok şey söyleyemem ama bu konuda çalışma yapan hocalara danışmak mümkün olabilir. Yani, sadece şiddete maruz kalan kadını ortaya koymak, sürekli kadınları acındıran bir durum yaratıyor. Ve bu acımayla da ki Özgecan Aslan olayında gördük hani bütün bir ülke ayağa kalktı, bu, çok olumlu bir şey. Hani umarız, bunun devamı gelir ve olumlu bir şeye yönelir. Ama, altında bir acıma olduğunu ben kişisel olarak düşünüyorum. Bu acımayla yaklaşıldığı zaman da çok aşama katetmek mümkün değil diye değerlendiriyorum. O yüzden, acıma değil de hani medyada sunarken de böyle gene bir kadın cinayeti... Mesela, eğitimi düşük erkek gruplarında da çok dile getirildi, "Gene kadın cinayeti, yine kadın cinayeti." gibi tanımlamalar bunu çok sıradanlaştırıyor ve normalleştiriyor. Aslında, daha temkinli ifadeler kullanmak lazım. Hani göstermemek, saklamak değil ama sunma biçiminde farklılıklar yaratmak gerekiyor diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Derya Bakbak, buyurunuz.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Öncelikle, ben teşekkür etmek istiyorum, çok güzel bir çalışma olmuş. Yani gerçekten, bizim bu Komisyona başladığımızdan beri, böyle enine boyuna detayları -bizim önümüze gelen- istatistiksel yaptığınız çalışmaları çok iyi, böyle sunmuşsunuz; o konuda teşekkür etmek istiyorum. Çok ilginç, benim düşüncemin farklı olduğunu gösterdiğiniz farklı şeyler oldu. Gerçekten, mesela, kadınların şiddeti anlatamaması yönünde verdiğiniz rakamlarda, sonuçlarda eğitimi olmayanın daha yüksek olmasına ben şaşırdım açıkçası.

Diğeri, Başkanımızın dediği gibi, bölgesel durumlardaki batı Marmara'daki, doğu Marmara'daki durumsal farklılık beni çok etkiledi. Doğu Anadolu'nun içerisinde de yine kuzey-doğu Anadolu, orta doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da acaba düşmesinin sebebi ne oldu? Çok ciddi burada bir veri var. Bu tablo bize çok önemli bir şey gösteriyor ve bunu bizim

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 10

çok iyi araştırıp kullanıp değerlendirebilmemiz lazım. Burada hani sizin bu çalışmayı yaparken dikkatinizi çeken insanlardan –siz yapmamışsınızdır belki hani anketleri göndermişsinizdir bu çalışmalarda- size gelen bir veri oldu mu burada? Yahut batı Marmara ile doğu Marmara arasındaki bu çok yakın bölge farklılığında hiçbir ipucu elde edildi mi?

Ben, bir de eğitimin daha olumlu etkisi olacağını ve erken evliliklerin negatif etkisinin muhakkak ki olacağını düşünürken buradaki rakamlar beni çok yanıltan sonuçlar, düşüncemin tam tersinde sonuçlar ortaya çıkarmış gibi görünüyor. Ama, sebep bunlar da değildir, belki çok alakasız bir şeydir, belki kültürel bir durumdur, belki gençlerle ilgili bir durumdur, yeni yetişen nesille ilgili yahut eğitim durumunda o bölgedeki çok ciddi bir farklılaşma da olabilir. Bunları bilmiyoruz ama gerçekten, çok önemli, araştırılması gereken burada bir durum olduğunu gösteriyor; belki ayrı bir tez konusu, ayrı bir araştırma konusu.

Şey de bana çok ilginç geldi: Arka Sokaklar'ın izlenilmesi ve bu beğenin gerçekten, kadınlar tarafından böyle bir güven oluşturulması. Aslında, bunlar bize çok ciddi ipuçları veriyor. Yani, basın üzerinden bu tarz başka bir diziyile biz kadına karşı şiddet konusuyla ve insanlarımıza aşırı güven sağlayıp kadınlarımıza... Bu konu da halkımızın böyle doğal kendi diliyle anlayabileceği dizilerin önemini anlatıyor.

Bir taraftan da basının erkeği göstermesi ve onu kahramanlaştırması olayı burada gene gözümüzün önünde. O zaman bunu çok ciddi, toplumsal düşünmemiz gereken, üstümüze çok büyük sorumluluklar yükleyen, basına çok büyük bir sorumluluk yükleyen burada bir tablo var.

Ben, şey konusunda da yine “Erkekler kanundan az haberdarlar.” Acaba altına mı girmeye çalışıyorlar? Erkekler biliyorlar da bilmezden gelmek işlerine mi geliyor bu konuda? onu da merak ettim yani. İşlerine gelmediği için mi böyle bir görüntü çizmeye çalışıyorlar?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Yok.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Hani biraz önceki işte, “Silahı temizliyordum da öyle göründü.” gibi bir durum mudur? Bu da yani işlerine gelmiyor yahut işte, “Bu kanunda niye kadınlara çok hak veriliyor?” diye bir anlayış mı var? Gerçekten, bu da altı çizilmesi gereken, dikkat edilmesi gereken bir konu. Bu, insanlarımıza, gençlerimize bizim çok iyi bir şekilde kadınların, onun da bir insan olduğunun anlatılması gereken, anlatmamız konusunda bize çok önemli, altının çizilmesi gereken bir konuyu gösteriyor.

Ben genel anlamda bu çalışmayı çok beğendim. Elimizde kaydı tutulabilecek çok önemli bir çalışma.

Ben teşekkür etmek istiyorum size de.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Birkaç şey söylemek isterim.

BAŞKAN – Buyurun.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Şimdi, gerçekten, 550 sayfalık bir rapor gelecek, o zaman daha fazla detay var. Ama, şeyi söyleyeyim öncelikle: Hani erkekler biliyor da bilmiyor gibi bir durum söz konusu değil. En azından görüşmelerden bunu gözlemlemiyoruz.

Bir de sahayla ilgili sorduğunuz soru için söyleyebileceğim: Biz iki haftalık bir eğitim veriyoruz sahada çalışacak arkadaşlarımıza. Hani hem toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda hem şiddet konusunda ve saha süresince de takip ediyoruz. Yani, biz saha süresince dediğiniz tarzda bir farklılığı gözlemlemedik. Yani, sürekli takip ettik hem biz gidiyoruz hem onlarla sürekli irtibat hâlindeyiz, anketleri yaptıkça bize gönderiyorlar. Ama, bu süreçte gözlemlediğimiz bir farklılaşma söz konusu olmadı.

Bir de tabii, şey de haklısınız, gerçekten, ileri analiz çalışması olarak değerlendirilmeli. Mesela, fiziksel veya cinsel şiddeti birlikte değerlendirdiğimizde fark var ama şeye bakarsak sadece fiziksel ve cinsel şiddete bakarsak kuzey-doğu Anadolu bölgesi hâlâ cinsel şiddetin en yaygın olduğu bölge. O yüzden hani cinsel ve fiziksel şiddet için farklı bakmak lazım, belki bölgedeki kadınların algısıyla ilgili bir farklılık oldu yani şiddet algılarıyla ilgili bir değişiklik olması da söz konusu olabilir. Ama, dediğim gibi, bunlar şu anda sadece “olabilir” diye dile getirdiğimiz konular, ileri analizle şey yapılması lazım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın İsmet Uçma, buyurunuz.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Efendim, ben de Hocama çok teşekkür ediyorum.

Sevgili Başkanımın sorduğu sorulardan zaten ben onlara ilişkin cevaplarımı da almış oldum. Ama, bana bu araştırmaların tamamı birbirinin kopyası olarak geliyor. Aşağı yukarı burada, biz şu kadar zamandır rapor dinliyoruz, izliyoruz yani üçüncü bir pencere açabilen bir araştırmayla şu ana kadar karşılaşmadık; istatistikî bilgiler, şunlar, bunlar falan farklı. “Birbirimizi dolduruşa mı getiriyoruz?” falan diye endişe etmeye başlıyorum doğrusu. Yani, şimdi kadına ya da erkeğe... Tabii, şiddet lanetli bir şey. Ben, belki sizden... Konumuz şu: Aile içi kadına karşı şiddet. Ama, belki sizden farkım bu ayrımı yapmaksızın insana şiddet olarak merkeze aldığım için... Bu bazen çocuk olur, bazen kadın olur, bazen erkek olur, bazen hayvan olur, çiçek olur, bitki olur, çevre olur ama bizim mevzileştirilmiş, merkeze aldığımız bir husus ve konu var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 11

Şunun için söylüyorum “Birbirimizi dolduruşa mı getiriyoruz?” diye: Şimdi, biz, kadının haklarını kullanabileceği, son on yıl hariç -o konuda çok büyük gayret gösterdi hakikaten Hükûmet- kadının ya da erkeğin, insanın temel hak ve özgürlüklerini kullanabileceği altyapıyı oluşturmadan vaka üzerinden karşılıklı tahrik etmeye başlıyoruz. Doğru mu? Buna ilişkin, mesela, ben bilim insanlarımızdan veri beklerim yani şimdi psikolojik olarak bir altyapı oluşturmadan, sosyolojik olarak oluşturmadan, eğitim olarak oluşturmadan, ekonomik olarak oluşturmadan birbirimizi dolduruşa getiriyoruz.

Şimdi, mesela, nasıl oluyor da tarım toplumu gibi daha geri toplumlarda kadının -bir sözünüzün üzerinden hareketle bunu söylüyorum Hocam- iş hayatına katılmasının hiçbir mahzuru yok. Koyun sağıyor, tarlaya gidiyor, peynir yapıyor ve hiç eşiyile arasında böyle bir sorun olmuyor. Eşi de bu ya da bir başka işte çalışıyor. Bunu tasvip ettiğim için söylemiyorum. O günün konjonktüründe, o ortamda ve şartlarda, hiç dikkatinizi çekti mi, kadının işe gitmesi, iş hayatına katılması, hep iş hayatında zaten, üretmesi, hafta sonları pazara biriktirdiği tereyağını, yumurtayı götürüp satması...

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Evet ama dile getirdiğiniz işler hep sosyal güvenceden yoksun, ücretsiz, aile içi...

İSMET UÇMA (İstanbul) – O ayrı, sadece o değil, bu bir zihniyet sorunu. Hayır, sadece o değil Hocam. Bu altyapıyı oluşturmaya çalışırken... Onun için söylüyorum.

Şimdi, medyaya bir şey söylediğimizde medya kıyameti koparıyor, “Aa, Uçma yine dizilere faturayı çıkardı.” diyor. Kardeşim, çok samimi kanaatim, medya ve sosyal medya mesela, niye erkek ya da kadın? İşini takip ediyor yani niye güvensizlik duyuyor? Bakınız, orada mesela sıraladınız, dediniz ki: “Sosyal medyayı kullanmayı yasaklama.” Niye yasaklıyor?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Kontrol etmek için.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Hayır efendim, kadın ya da erkek ya da çocuğa niye yasaklıyor? Bu bir boyut. Bir başkası: Kendi kültürel kodlarımızla, kendi toplumsal yapımıza uygun altyapı oluşturup çözüm önerilerini hayata geçirmedikçe, bu öykünmecilikten kurtulmadıkça bu sorunun çözümüne çok fazla katkı vermiş olamayız. Bizim bir aile yapımız var yani geleneksel, kalıp yargılarda kimi kere boğulmuş, kimi kere örselenmiş bu kalıp yargıların dışında, örnek aldığımız kalıp yargılara sonuna kadar karşıyız. Ama örnek aldığımız model bir başka kültürün modeli. Bütün araştırmalarda bu açık. Bizim cezai müeyyidelerimizde de böyle. Bunların çok ağırlaştırılması lazım, buna katılıyorum ama bak ne demiş: İşte savcıyı, burada şimdi, biraz sonra verecekler belki o bilgiyi... “Bilmem bir kimlik numaramdan hareketle yengemde öyle yapmıştı.” falan... Ne yani o? O şu: Korkuyor savcıdan, polisten korkuyor. Yani insanlar bu anlamda iç içe birbirleriyle hemhâl olamıyorlar, birbirlerinin korku paradigmaları üzerine geliştiriliyor birtakım şeyler.

Şimdi, bu araştırmalardan hareketle biz bir sonuç almaya çalışırsak biz kadın ve erkeği birbirine rakip hâle getiriyoruz ve şunu bekliyoruz, diyoruz ki... Çocukları birbirine rakip hâle getiriyoruz. Yani “Herhangi bir hanımefendiyle muhatap olduğunuzda tarzınız ne ise eşinize karşı da ya da beyinize karşı da tarzınız o olsun.” diyorsunuz. Bak, onunla ayda yılda bir kere görüşüyorsunuz ama diğeriyle bir hayatı paylaşıyorsunuz.

İmam nikâhına değinmek isterim. Bu suçtur Hocam. Bunu nereden buldun bilmiyorum, o oranın o kadar olduğu kanaatinde değilim. Suçtur bu.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Bilimsel araştırma sonuçlarını sunuyorum ben size burada.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Yani bu sosyal olaylarda bilimsel araştırmalar çok kesinlik kabul etmez, matematiksel değildir biliyorsunuz.

BAŞKAN – Usule dair hatırlatmak isterim.

Değerli Vekilim, Hacettepe Üniversitesi durum tespiti yapıyor yani bir alan, saha çalışması yapıyor. Yani o anlamda, olan ya da olmayanlardan sorumlu tutmak, bilmiyorum, pek doğru olmuyor.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Yo, hayır, hayır, şu açıdan söylüyorum...

BAŞKAN – Sadece, 2008’deki durumumuzdan bugüne geldik, bir sürü faaliyet yaptık, hangi noktaya geldik, onu saptamak için yapılan bir araştırma.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Mesela bir soru şöyle sorulabilirdi: İmam nikâhlı olmanız size teklif edildiğinde karakola ya da savcıya gitmek hiç aklınıza geldi mi? Bu bilinçlendirir çünkü bunlar suçtur, böyle bir şey yapılamaz. Böyle bir şey toplumda yaygın olarak yapılıyorsa gizlenen birtakım şeyler var demektir. Bunları ortaya çıkarabilmek de gene bizim sorularımızla mümkündür.

Büyük bölgelerde ve küçük bölgelerde, doğu Marmara’da, batı Marmara’daki farklılıklar göç nedeniyle olsa gerektir. Göç tehlikeli bir husustur arkadaşlar. Göçle katıldığı bölgede insanlar... Hırsızlıkların olması, bu tür kapkaçların olması, yaralamaların, soygunların olması, cinsel tacizlerin olması, bunların tamamına büyük katkı veren şey göçlerdir. Göç sosyolojisini iyi irdelemek lazım, onları dikkatle takip etmek lazım. Kuşkusuz ki bu, ekonomik sorunları, yoksulluk sorunlarını beraberinde getiriyor. Bu da suça açık hâle getirmiş oluyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 12

Başkanım da sordu, ben de diğer arkadaşlara sormuştum. Türkiye'nin risk haritasını çıkarmak lazım ve bu olaylar vuku bulurken iki tarafı da dinleyerek karşılıklı psikolojilere ulaşabilmek lazım daha sağlıklı sonuçlar almak bakımından ama benim hep vurgu yaptığım şey şu: Onu bu çalışmada da göremedim, "şiddet" dediğimiz lanetli olay meydana gelmeden önce nasıl bir tedbir alınabilir? Yani şiddetin hiç vuku bulmaması için, olmaması için... Bu ayrılmaksa ayrılmaktır, uzaklaştırmaksa uzaklaştırmaktır ama biz haklı olarak sonuçlarda kalıyoruz, araştırmalarımız ona göre, yargımız ona göre, karakolumuz ona göre, olan olayların sonuçlarını konuşuyoruz. Ben hep örnek veriyorum, her konuşmamda da söylüyorum: Araba devrilmeden önce ne yapabiliriz? Devrildikten sonra yol gösteren çok olur adama. Yani buna ilişkin kapsamlı bir çalışma yok. Eğer bu sizin de gündeminizde olursa çok memnun oluruz. Belki var, biz görmedik.

Peki Hocam, teşekkür ediyorum. Sağ olun.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – İsterseniz son gündeme getirdiğiniz konudan başlayayım, hani "Hiç şiddet olmadan önce ne yapabiliriz?" diye. Ben aslında biraz söylemeye çalıştım. Bütün bu alanda çalışan uzmanların da dile getirdiği konuların başında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekten herkes tarafından anlaşılması gerekiyor. Bu da ne demek? Bu da şu demek: Kadınlar ve erkekler biyolojik olarak farklı olabilirler, hani "Kadın çocuk doğurabilir, erkek doğuramaz." gibi farklı biyolojik şeylerden bahsedebiliriz, fiziksel güçten de bahsedebiliriz ama bunun dışında, toplum karşısında kadına yasal anlamda ve kadına, erkeğe davranışlar anlamında eşit muamele edilmesi gerekiyor. Eğer siz şimdi kız çocuklarını 18 yaşından önce evlendirirseniz, bu kız çocuğunun okula gitmemiş, eğitimini engellemişsiniz, çalışmasını engellemişsiniz, söylüyorsunuz tarımda çalışıyorlar diye...

İSMET UÇMA (İstanbul) – Sebeplerini hiç araştırma imkânı oldu mu Hocam?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Yok, biz sadece engellenip engellenmediğini sorduk.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Aile niçin çocuğun okula gitmesini engelliyor? Mesela bu...

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Birçok nedeni olabilir tabii, bu araştırma çerçevesinde bunun cevabını veremem.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Ama hâlâ bugün, bu çağda bu oluyorsa, bu kadar iletişimden, informasyondan sonra bu oluyorsa başka nedenler var demektir. Yakın tarihteki nedenleri anlıyoruz yani işte, ötekini örnekliyordu "Benimki de böyle olacak." falan diyordu, kaçıyordu bundan. Bunu anlıyoruz, bilgilendirilmiyordu o konuda ama bugün hâlâ bu kadar "Hadi kızlar okula" programlarına rağmen, bu kadar yaygın olmasına rağmen...

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – İşte bir zihniyet değişikliğine ihtiyaç olduğundan gündeme getiriyorum.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Oran ne kadar oldu onu da bilmiyorum.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Eğitimin engellenmesinde mi?

İSMET UÇMA (İstanbul) – Evet.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Yüzde 30 düzeyinde.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Aile engellemesi.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Aile engelliyor, büyük oranda yani; ilk yüzde 70'i babalar, geri kalan yüzde 25 civarında anneler, sonra da amca falan gibi erkek üyeleri çıkıyor.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Nedenleri hakkında bir şey biliyor musunuz?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Nedenlerini bilmiyoruz tabii. Hani o detayda sormadık çünkü araştırma o kadar kapsamlı bir araştırma ki takdir edersiniz her şeyi aynı araştırmayla almak mümkün değil ama eğitimin engellenmesiyle ilgili bir araştırma yapılabilir. Ama ben şunun altını çizmek isterim, bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç var; o da kadınla erkeğin eşit olduğu ve siz dile getirdiniz, bu ülkede demokrasinin olması lazım. Gerçekten kadınlara acımadan, yasal olarak haklarını kullanabilecek mekanizmaların üretilmesi lazım ve bunun için de sanıyorum siyasilere çok büyük görev düşüyor.

İSMET UÇMA (İstanbul) – Biz yapıyoruz ama topluma da büyük görev düşüyor.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Yani bir siyasi irade lazım şiddetle mücadele etmek için. "Bunu da kadınla erkek eşittir." söylemini bütün milletvekilleri ya da üst düzeydeki konumlarda olan kişiler tarafından duymak önemli diye düşünüyorum ben.

Birkaç not aldım sizin söylediklerinizden. "Araştırmalar birbirinin kopyası mı?" dediniz; buna üzülürüm. Kopyası değil ama sonuçların benzer çıkması olumlu bir şeydir. Çünkü demek ki iyi araştırmalar ve birbirini tekrar edebilecek düzeyde tekrarlandığında benzer sonuçlar çıkıyorsa bu olumlu bir şeydir.

Bir de dediniz ki "Ben insana şiddet açısından bakıyorum." Şey dediniz ya "Kadına şiddet" diye... Şöyle düşünmek lazım: Bu çok karşılaştığımız bir konu olduğu için o yüzden özellikle cevap vermek istedim. Tabii ki insana yönelik şiddet, hani erkeğe yönelik, çocuğa yönelik, hayvana yönelik, hepsi çok önemli ama biz burada kadına yönelik şiddeti bir toplumsal sorun olarak değerlendiriyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 13

İSMET UÇMA (İstanbul) – Onu söyledim zaten.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Ve bir toplumsal sorun olarak gerçekten ülkenin önemli sorunlarından biri. O yüzden de kadına yönelik şiddet vurgusunu yapmak lazım; yoksa hepimizin ailesi var. Hani aile onu da söylemek isterim “Aile yapımız aslında bunu çözebilir.” dediniz. Maalesef, Türkiye’deki, şu anda bulunduğumuz aile yapısı bunu çözmiyor, geçmişte de çözüyordu aslında. Yani bizim görüşmelerde çok dile getirilen konulardan biri “Kentleşmeyle birlikte şiddet arttı.” deniliyor. Neden? Çünkü eskiden şiddet olumsuz bir şey değildi, herkes birbirini dövüyordu. Hani “Kızını dövmeyen dizini döver.” deniliyordu. Birçok atasözümüz var, dikkatinizi çeker hani şimdi hepsini söylemek istemiyorum ama herkes birbirini dövüyordu ve bu ayıplanacak bir şey değildi. Şimdi, kötü bir şey olduğu daha çok bilinmeye başlandı ve kadınlar da haklarının daha fazla farkında, onun için seslerini çıkarıyorlar. Bunun da etkisi var ama hani ben kişisel fikrim olarak söylüyorum, kadınların seslerini çıkarması önemli bir şey. Dediniz ya “Kendi kültürümüzden bir şeyler olmalı.” diye. Hani bu kültürün yarattığı feminist hareket ya da kadın hareketi aslında bunları gündeme getirdi; demek ki kadınlar, içinde buldukları ailelerde rahatsız oldular ve bunu dile getirdiler ki bugün ne mutlu ki Meclis düzeyinde bu konuları konuşabiliyoruz, bu araştırma sonuçlarını paylaşabiliyoruz diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Nurcan Dalbudak, buyurunuz.

NURCAN DALBUDAK (Denizli) – Biraz önce “Erkeklerden bilgi toplayan araştırmalara ihtiyaç var.” dediniz. Peki, hedefinizde, gündeminizde böyle bir araştırma yapma var mı? Yoksa, siz bu araştırmaları hangi sürelerle, mutad olarak mı yapıyorsunuz, ne kadar süreyle yapıyorsunuz, ne kadar sürede bitiriyorsunuz ve erkeklerle de ilgili bir araştırmaya hakikaten ihtiyacımız var. Şimdiye kadar hiç böyle bir istatistik çıkmadı karşımıza; işte, şu kadarının psikolojik sorunları var, şu kadarı aileden gelen, işte şu kadar gibi...

İSMET UÇMA (İstanbul) – Bir risk haritası.

NURCAN DALBUDAK (Denizli) - Hiçbir risk haritası, içinde erkek olan hiçbir analiz izleyemedik, dinleyemedik. Hani gündeminizde var mı, en son gündeminizde?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Şimdi, bu dikkati çektiğiniz nokta aslında sadece Türkiye’de değil, dünya genelindeki sorunlardan birisi. Dünya genelinde de kadına yönelik şiddet konusunda araştırmalar hep kadınlardan yapılıyor ama erkeklerden bilgi toplanmasına çok büyük ihtiyaç var. O yüzden biz bu araştırmanın sonunda ileri analiz çalışması olarak hani beş yıllık arayla yaptık biz, beş buçuk yıl arayla yaptık 2008’ten sonra bu araştırmayı. Bir sonraki araştırmanın sadece erkekleri örnekleme dâhil eden, erkeklerle yapılacak bir araştırmanın tasarlanmasını önerdik çünkü bu konu eksik ama tabii Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aslında bunun karar vericisi. O yüzden bizim gündemimizde, hani biz Nüfus Etütleri Enstitüsü olarak böyle bir çalışma yapılmasını öneriyoruz ama tek başımıza böyle bir çalışma içinde değiliz, hazırlığı içinde değiliz.

NURCAN DALBUDAK (Denizli) – Bir şey daha söyleyeceğim çünkü şu var: Yani bir erkek karşısındaki kadını öldürdüğünde yatacağı süreyi, alacağı cezayı bilse bile hani çok gereksiz, çok alakasız, çok basit bir meseleden dolayı bile biraz önce bahsettiniz işte “Beni rezil etti.” diye, çekip vuruyor, öldürüyor. Yani hani yasaları bilse bile, ne kadar süre içeride yatacağını, ceza alacağını bilse bile böyle bir şeye yenik düşebilen bir kitle var yani bir insan tiplmesi var ülkemizde. Dolayısıyla hani “Yasaları bilmiyoruz.” ya da işte “Yasa okur-yazarlığımız yok gibi” şeyler var ama bir tarafta da hele hele “Bu, İç Anadolu ve Orta Anadolu’da çok yoğun bir şekilde.” diyorsunuz; mesela bu da tuhaf. Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesi’nin eğitim, sosyoekonomik durumu, çizelgeleri, parametreleri daha düşük diye biliriz dolayısıyla daha yüksek bir şiddetle karşı karşıya kalmamız lazım iş yok, aş yok, vesaire ama İç Anadolu, Orta Anadolu, bu bölgelerde hani biraz daha belki diğer iki bölgeye kıyasla daha iyi ama orada şiddet daha yüksek yani bu da benim açıkçası çok tuhafıma gitti, o bölgelerde çünkü hiçbir şey yok gibi.

Tamam, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Aydoğan, buyurunuz.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Teşekkürler öncelikle.

Önemli bir çalışma olmuş, hakikaten bilimsel bir çalışma daha önceden de yapılmıştı ama 2014 yılında yapılması şüphesiz ki tartıştığımız konunun önemi açısından son derece önemli.

Şimdi, tabii, böyle bir bilimsel veri olduktan sonra yani Komisyonun çalışmalarını bu rapora göre yönlendirmesi şüphesiz ki daha kolay olacak. En azından, durumun ne kadar vahim olduğunu, 2008’ten beri bir olumluya dönüş olmadığını gördük önemli bir kesimde.

Şimdi, sizin yaptığınız bu araştırmayla bizim 2008’de Diyarbakır’da Diyarbakır Belediyemizin yaptığı araştırma sonuçları neredeyse birbirine eşit. 2008’te bizim Bağlar Belediyemiz öncülüğünde kadın hareketinin ortak yaptığı çalışmada yüzde 52 düzeyinde kadına yönelik bir fiziksel şiddet oranı vardı. Bu, bizim için son derece yüksek bir orandı çünkü biz uzun süreden beri bölgede şiddet üzerine çalışıyoruz kadın hareketleri olarak. Yani bu konuda bir farkındalık yaratmaya

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 14

çalışıyoruz ona rağmen yüzde 52 olması yani bizim için önemlidir. Bu yüzde 52'den sonra daha ciddi olarak kadın merkezleri, kadın hareketleri şiddet konusunda çalışmaya başladı. Son bizim yaptığımız araştırmada da oranın yüzde 35-38'lerde olduğunu biz de gördük. Dolayısıyla, yaptığınız araştırma bizim yaptığımız araştırmalarla son derece birbirine yakın.

Bu düşmenin önemli nedeni, siz de belki bir araştırma yaparsınız diye düşünüyorum yani yapmanız gerekir. Belki örnek alınabilir doğu ve güneydoğudaki bu düşüş oranının nedenleri. Bu 2008'ten sonra ciddi bir önlem almaya başladık biz. İlk önce belediyelerde toplu sözleşmelere eşine şiddet uygulayanların maaşının kesileceğine yönelik bir madde koyduk işe alırken. Bu, çok büyük bir farkındalık yarattı hem kadrolu çalışan işçilerde hem de işte 5-6 bin taşeron işçi var onlarda, bütün işçilerde. Eşine şiddet uygulanması durumunda ve eşinin de gelip bunu şikâyet etmesi konumunda maaşı direkt kesiliyor ve eşine veriliyor.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Çaydıcıcı...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Evet, evet, olumlu etki yaptı.

Onun dışında, kadın hareketlerinin çok yoğun bir çalışması var. Örneğin, şu anda 8 Mart çalışması var Diyarbakır'da. Hemen hemen bütün kahvehanelerde akşam kadın hareketlerinden arkadaşlarımız erkek arkadaşlarımızla birlikte kadına yönelik şiddeti anlatan çalışmalar yürütüyorlar. Yani bu konuda bir farkındalık yaratmaya çalışılıyor ve bizim hemen hemen bütün kadınlar şiddet gördüklerinde -ezici çoğunluğu diyeyim- büyük oranda saklamıyorlar, bu konuda bir bilinçlenme gelişti. Öncelikle partiye geliyorlar mesela kadın merkezlerinden öte, öncelikle bizim parti teşkilatlarımıza geliyorlar. Yani eşlerinin kendilerine...

İSMET UÇMA (İstanbul) – Partili olmayanlar nereye gidiyor?

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Partili olmayanlar...

BAŞKAN – Rica edeceğim, usule dair...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Yani onlar da kadın merkezlerine gidiyorlar tabii ki.

BAŞKAN – Sayın vekillerim, bir de Sayın Aydoğan, rica edeceğim, sadece araştırmayla ilgili. Bakın, diğer konuşmacılar da bekliyor.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Tabii ki, araştırmayla ilgili zaten. Biliyorum. Yani İsmet Bey'i de ikaz etseydiniz süper olurdu.

BAŞKAN – Ettim...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Yok canım, tam yarım saatten fazla oldu değil mi İsmet Bey?

İSMET UÇMA (İstanbul) – Kusura bakmayın o zaman.

BAŞKAN – İsmet Bey, çok rica ediyorum, lütfen efendim...

Sayın milletvekillerim, hepimizin, bakın, bu konuda Sayın Aydoğan, sizden de...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Başkanımızdan adil olmasını rica ediyoruz. Bir de özellikle kadın arkadaşlara yönelik olursa daha iyi olur.

BAŞKAN – Bir müsaade eder misiniz... Bir müsaade eder misiniz...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – En çok erkeklerin konuşmasına müsaade ediyorsunuz.

BAŞKAN – Bir müsaade eder misiniz efendim.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Tabii, buyurun.

BAŞKAN – Bütün milletvekillerimizin rahat rahat bütün görüşlerini sunacağı son bir ucu açık toplantı olacaktır. Lütfen, biz sadece o günkü gündemle ilgili çalışmalarımızı sürdürelim. Biz görüşlerimizi, doğrularımızı, önerilerimizi, yanlış bulduklarımızı anlatacağımız son bir toplantı ve ucu açık olarak bunu zaten planladık. Onun için, sadece araştırmaya yönelik ve hocamıza yönelik yapalım ve karşılıklı olarak da bu sitem dilinden çıkalım.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Şunu ifade etmek istiyorum yani bu söylediklerimle: Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bu düşüşle ilgili, düşüşün nedenleriyle ilgili özel bir çalışma yaparsanız bence bundan sonra yürütülecek çalışmalara ben katkı sunacaktır diye düşünüyorum. Ama bizim çalışmalarımızın sonucunda ortaya çıkan şey şu: Kadınlara ısrarla ve ısrarla, neredeyse yılın üç yüz altmış beş günü kadına yönelik şiddet konusunda bir algı yaratmak için ve buna karşı çıkmak için bir bilinçlendirme ve eğitim yapıyoruz. Sanırım ondan kaynaklı belki bir yüzde 15'lik bir düşme var.

Teşekkürler.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Zaten ileri analiz çalışması olarak önermemizin nedeni buydu.

Yani şu anda çok bir şey söylemek doğru olmaz diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Bulut, buyurunuz.

AHMET DURAN BULUT (Balıkesir) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 15

Şimdi, kadına şiddet merkezli araştırmalar hep yapılıyor. İsmet Bey'e katılıyorum yani kadına değil insana şiddet bazlı yani sadece kadınlardan bu bilgileri almak yerine aileden almak, eşten almak, çocuklardan almak, böyle de bir çalışma yapılmasında fayda görüyorum. Çünkü mağdur olan kişileri bu mağduriyete iten birtakım sebepler de var. Bunda kendisinden de kaynaklanan birtakım sebeplerin ortaya çıkması çözümü kolaylaştıracaktır. Suçlunun sadece erkek olduğu, "Erkek bu şiddetten vazgeçerse şiddet olmaz." şeklindeki bir düşünce sağlıklı bir sonuç doğurmaz. İnsan şiddetten uzak olmalı, insanlar birbirleriyle geçinmeyi öğrenebilmeli; huzurun, mutluluğun yollarını bulabilmeli. Bunun anahtarını bilimle, kültürle, inançla elde edebilmeli. Bunun için sadece kadının değil, sadece erkeğin değil, herkesin bu noktada bir gayretinin, çabasının, sosyal dilimlerin, siyasi partilerin, devlet kurumlarının hepsinin bunda payı, katkısı olması gerekiyor.

Sabahleyin gelirken bir televizyon programında -dizi filmde esinlenerek bunu ifade ediyorum- bir uzman sabah programında kişiler telefonla arıyorlar, işte, eşleriyle geçimsizliğinin, kavgalarının, şiddetin sebeplerini o uzmana soruyorlar ve uzmanın cevapları benim çok hoşuma gitti gerçekten. Birçok vakada hanımın yanlış değerlendirdiğini örneklerle onu böyle anlattı, ikna etti. Eşleriyle huzurlu ortamı bulmalarının ipuçlarını ona verdi. Toplumun böyle bilgilendirmelerine kamu kuruluşlarının, bakanlığın, TRT'nin bu tarz programları yaygınlaştırarak katkısı olacağını düşünüyorum.

Hep araştırmalar tespiti yönelik. Çözümüne yönelik de bir çalışmanın, araştırmanın, bilimsel verinin ortaya çıkmasının faydalı olacağını düşünüyorum. Biz hep "Ege'de ne kadar ulaşmış şiddet, doğuda nasıl düşmüş?" Ben bilmiyorum ama bu sonuca fazla katılamıyorum. Bu, aslında Ege'de, batıda, yine İsmet Bey'in bu göç tespiti haklı çünkü göçle insanlar yoksullaşıyorlar, iş bulamıyorlar ve o aile içi huzur... Bir de toplumsal duyarlılık kalkıyor yani sorumluluk kalkıyor. Yaptığı şiddetten, yaptığı eylemden dolayı onu ayıplayacak, kınayacak, utanacağı insan çevresinde kalmıyor. O akrabası, hemşehrisi, ailesi, komşusu, bu bağlar böyle gittiği için kişisel, bireysel düşünmeye başlıyor ve utanmıyor, yapıyor, vuruyor. Bunun sonuçlarını da o an için zaten düşünemiyor. Yani hem eğitim düzeyi hem psikolojisi bozuk vaziyette.

Bu anlamda, bu kurumların, kuruluşların bunun çözümüne yönelik araştırmalar yapması, "Eşiniz sizi dövüyor mu, dövme sebepleri nelerdir, nereden kaynaklandı bu?" veyahut da erkeğe "Evinde huzursuz musun, huzursuzluğunun sebebi ne?" anlamında daha bu hadisenin, bu sorunun ortaya çıkabileceği çeşitli sorularla da eğer bir bilimsel araştırma yapılırsa Komisyonun çalışmalarına da aslında katkıda bulunur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Hocam, buyurun, bir cevap vereceksiniz herhâlde.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Bir şeyin altını çizmek istiyorum. Haklısınız her anlamda şiddet için araştırma yapılabilir ama etik olarak -ben biraz metodolojiyi o yüzden vurgulamak istedim- aynı anda bir eve gidip de hem erkekle hem kadınla hem çocukla araştırma yapılması doğru bir yaklaşım değil. O yüzden hepsini ayrı ayrı yapmak lazım. Evet, kadına yönelik şiddet araştırması yapıldı, çocuklara yönelik şiddet araştırması da yapılıyor. Boğaziçi Üniversitesinin bu konuda yakın dönemde ortaya koyduğu bir araştırma var, o da ebeveynlerine sorularla elde edilen bir çalışma. Yani çocuklarla ilgili de şiddet araştırması yapılıyor ama erkekler eksik. Bunun altında çizmek lazım ama kadına yönelik şiddet araştırmasının yapılmamasını getirmez tabii bu.

Bir şeyi söylemek istiyorum: "Tespit" yerine "Çözüm" dediniz. Aslında araştırmanın amacı tespit etmek ve çözümleri siz bu tespitleri kullanarak yapabilirsiniz diye düşünüyorum. Ama hani bu "Erkeğin dövmesinin sebepleri nelerdir, erkeği bu noktaya kim getirmiş?" gibi bir yaklaşım aslında bizi doğru bir yere götürmüyor diye düşünüyorum. Çünkü bu soru "erkeğin dövme hakkı vardır"ı varsayım olarak alıyor, maalesef alıyor. Çünkü o zaman "Ne oldu da dövdün?" Çünkü biz mesela görüştüğümüz erkeklerin çoğundan şunu da aldık, diyor ki: "O bana neler yaptı, neler yaptı da ben onu öldürdüm." Ama sen onun yaşam hakkını elinden almışsın. Hani bu kadar... Uzlaşma konusunda haklısınız, evet, aile içinde çatışma olur, tartışma olur, bunlar çözülebilir ama "Erkek neden dövdü?" noktasında o soru erkeği haklı gösteren bir soru oluyor.

Bir de şeyi söylemek lazım: Hani erkekleri suçlamıyoruz burada, ben en azından öyle bir şeyi söylemek için araştırmayı sunmuyorum ama burada suçlamamız gereken şey ya da üstünde durmamız gereken şey ataerkillik ideolojisi. Yani "ataerkillik" dediğimiz böyle erkeğin kadından daha üstün olduğu, yaşlının gençten daha üstün olduğu üzerine kurulmuş bir ideoloji ve bununla uğraşmak gerekiyor. Bu hak gösteren bir şey yani "Büyükler büyüktür, döver de, sever de, erkektir, kıskanır, sever de." gibi bir yaklaşım bizi bu noktaya götürüyor. Yoksa, bundan erkekler suçlu değil, herkes suçlu, hepimiz suçluyuz. Ben kendimize de sürekli soru sormamız gerektiğini düşünüyorum. Hani bu toplumun içinde olan herkesin payı var diye düşünüyorum bütün bu şiddet uygulayan erkeklerde de ya da cinayetlerde de.

AHMET DURAN BULUT (Balıkesir) – Şiddet uygulamakta hiç kimsenin hakkı yok.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Ama "Neden yaptın?" diye sormak varsayım olarak...

AHMET DURAN BULUT (Balıkesir) – Her şeyi ortaya çıkarmak lazım.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Neden yaptığı... O bahane çok fazla bulunabiliyor çünkü.

BAŞKAN – Sayın Aydoğan, buyurunuz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 16

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Tam da Hocamın cevap verdiği soruyu soracaktım. Yeteri kadar aydınlattı. Teşekkürler.

BAŞKAN – Peki, ben teşekkür ediyorum.

Sayın Gülşen Orhan buyurun.

GÜLŞEN ORHAN (Van) – Teşekkür ediyorum.

Hocamıza da çok teşekkür ediyorum. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızla beraber önemli bir projeye, bir çalışmaya imza atmışlar. Ben de umuyorum bütün kurumlar, Aile Bakanlığımız ve Komisyonumuz da dediğiniz manada bu çalışmadan çözüm üretecek noktalar bulacaklardır.

Biraz önce Hocamız şunu ifade ettiler, dediler ki: Siyasi iradenin her fırsatta yani hepsinin, herkesin bu konuda konuşması gerektiği ya da olumlu yönde bir fikir beyan etmesi gerektiği kadın erkek eşitliği noktasında. Şimdi, toplumumuzda kadın konusunda şiddet dahi olsa, çocuk istismarı dahi olsa, ulusal mevzular dahi olsa, millî konular dahi olsa ne yazık ki istismara gidebiliyor birçok konu. Burada herhangi bir siyasinin, liderin ya da siyasi kurumun iktidar, muhalefet dâhil hiçbirinin bu noktada kadınların bu haklarına yönelik, gaspına yönelik ya da olumsuz manada sonuç doğuracak bir tespite yönelik bir görüşü vesairesi söz konusu değil. Sayın Cumhurbaşkanımızın sözüyle alakalı bir spekülasyon var uzun zamandır. Kendisinin beyan ettiği şudur, defalarca konuşulmasına, arz edilmesine, açıklık getirilmesine rağmen: Kadın erkek fitraten eşit değil ama hak manasında, haklar noktasında eşittir, eşit olması gerekir. Eşit olmadığı için zaten fitraten bizim o eşitliğimizi sağlamamızla alakalı yapmamız gerekenler var. Yani bunlar o sözlerin altında olduğu hâlde, doldurulmuş olduğu hâlde kamuoyunda bu spekülatif bir noktaya taşındığı için dinlemesi gereken, o mesajı alması gereken insanlar da ne yazık ki aksi yönde bir algıya da sebep oluyor olumsuz manada. Bunu bu şekilde bilmek lazım. Hangi siyasinin bu şekilde bir sözü var da ya da olumsuz manada bir sözü var da, bir katkısı var da biz bilemiyoruz. Bu konuya bir açıklık getireyim istedim. Ki, siyasi iradenin yani ister muhalefet ister iktidar ya da bugünkü sorumlu konumda olan iktidarın her kurumunda buna yönelik bir çalışma var, iyileştirmeye dönük. Ki, sizin çalışmanızda dahi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının katkısı var. Beraber müşterek bir iradesi söz konusu ki, bunun iyileştirilmesine, bu yaranın kapanmasına yönelik bir çaba söz konusu olsun, bu derde bir derman bulunabilsin. Bu konuda bir açıklık getirmek istedim.

Bir diğer konu: Benim gördüğüm kadarıyla, istatistikler şu anda elimde değil ama epeyi zamandır Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda da bulundum, ondan önceki süreçte de yine Meclis çalışmalarında diğer istatistiklere de baktım, Türkiye’de doğu ve batı arasında Doğu Anadolu’nun, Güneydoğu Anadolu’nun şiddet noktasında, çocuk gelinler noktasında, aile içi ve aile dışı vesaire şiddet noktasında kadına yönelik her zaman bir azalma yani oranlarda doğunun batıdan daha düşük bir seviyede olduğunu göreceksiniz. Bu, o günden yani geçmişten beri bugüne kadar devam ediyor sürekli bir şeydir yani yerel yönetimlerin olmasından dolayı bir ters yüz olma durumu söz konusu değil, şeyler önümüzde. Ama böyle bir politikası varsa yerel yönetimlerin katkı sunması gerçekten takdire şayan olur. Umuyoruz ki buna vesile olmuş olur.

Bunu destekleyecek bir diğer konu: Mesela eğitimle alakalı olup olmadığını tartıştığımızda, eğitim düzeyi sizin istatistiklerinizde arttıkça kadına şiddet azalıyor. Mesela lisans, lisans üstü verilerinizde onu gördük. Yine orada da büyük bir oran söz konusu ne yazık ki. Ama doğuyla batı illerini karşılaştırdığımızda her zaman eğitim düzeyindeki oranlarda batının doğudan daha fazla eğitim oranında daha yüksek olduğunu görüyoruz ama yine sizin istatistiklerinizde Orta Anadolu ve Batı Anadolu’da yine kadına yönelik şiddet oranları batıdan çok daha fazla. Yani bu da belki daha fazla irdelenebilir bir konu. Üzerine daha farklı soruların ya da çalışmaların yapılabileceği bir konu olarak hâlâ karanlık olarak görünüyor bana göre.

Teşekkür ediyorum.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Şimdi, öncelikle teşekkür ederim yani Bakanlıkla birlikte çalıştığımızı ben dile getirmedim ama, evet birlikte çalıştık sonuçta Kadın Statüsü Genel Müdürlüğünden uzmanların da katkısı oldu çalışma süresince.

Şimdi, bu doğuyla batı arasındaki fark için şunu söylemek isterim: Bizim nüfus ve sağlık araştırmalarımız da var takip ediyorsunuzdur. Beş yıllık aralarla yapılıyor, gene ülke düzeyini temsil eden çalışmalar. Benim orada da 2008 için akademik bir makale çalışmam var erken evlilikleriyle ilgili. Erken evlilikler en yüksek doğu bölgesinde görünüyordu ama bunu Batı Anadolu ve Orta Anadolu takip ediyordu. Şimdi bence bunu tekrar pekiştirmiş oluyoruz. Evet, Orta Anadolu ve Batı Anadolu bazı konularda, bazı göstergelerde doğu bölgesiyle yarışacak kadar yüksek düzeyde. Ama hepsinde bir iyileşme var, onu da söylemek lazım. Eğitim açısından -siz de biraz önce sormuştunuz- baktık, “Acaba doğudaki eğitim daha mı fazla, o yüzden mi böyle bir farklılaşma oldu?” diye. Hayır, şu anda öyle bir eğitim farklılaşması her bölgede artmış durumda, doğuda daha fazla artmış değil ama başka bir toplumsal dönüşüm olduğunu söyleyebiliyoruz biz buradan. Nedenlerini dediğiniz gibi ileride... Yani henüz açıklayabileceğimiz düzeyde değiliz, ona yeni çalışmalar yapmak gerekiyor.

BAŞKAN – Buyurunuz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 17

GÜLŞEN ORHAN (Van) – Yani son olarak, ne olursa olsun, hangi istatistiki veriye sahip olursak olalım, yenisini elde etmiş olalım, siz de ifade ettiniz, bizler de hepimiz de ifade ediyoruz, ki son bu feci cinayette de aynı ihtiyaca yani Türkiye'nin aynı ihtiyacı güttüğünü fark etmiş olduk, bir toplumsal değişim ve dönüşüm gerekiyor, bir zihniyet dönüşümü gerekiyor ve herkesin hakikaten ortak noktada buluşması gerekiyor. “Ben yaptım, sen yaptın, o yapmadı, bu yapmadı”dan ziyade ortak bir platform, ortak bir kanaat, ortak bir buluşma olması lazım. Zaafıları, vesaireleri, siyaseti hepimizin gerçekten bırakması gerekiyor bir köşeye.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Hocam...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buraya mı cevap vereceksiniz?

Buyurun söyleyin ama hani bu karşılıklı sürekli birbirimize cevap vermenin bir anlamı yok ki.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Yok, hayır, şöyle: Sayın Cumhurbaşkanının bazı söylemlerinden yola çıkarak yani siyasilerin şiddet konusu üzerindeki etkilerini anlatmaya çalıştım. Dün bir olay yaşandı, onu aktaracağım arkadaşşıma. Belki kendisi için de bir veri olur. Oktay Saral, dün Mecliste bir basın toplantısı yaptı. Ben, kendisine de okumasını tavsiye edeceğim yaptığı basın toplantısının. Toplantısında aynen şunları söylüyordu, İç Güvenlik Paketi görüşüldüğü sırada: “Sebahat Tuncel’le Mustafa Elitaş’ın tartıştığını gördüm. Oturduğum yerden kalkıp tartışma yapılan yere gittim ve tartışmaya müdahale ettim. Sebahat Hanım’a ‘Çek git.’ dedim. O da çekip gitmedi. Çekip gitmeyince, tuttum onu elimle hafifçe ittim. Ee, hanım da hanımlığını bilmeli.” Aynen böyle cümleler. Bu cümlelerle birlikte aşağıda, basın toplantı salonunda bir basın toplantısı yaptı ve bunu bütün Türkiye kamuoyuna da duyurdu. Yani bir kadın arkadaşı itmenin bir şiddet olduğunun bile farkına varmayan bir milletvekili var.

Şimdi burada şey de...

BAŞKAN – Ben de aynı şeyi okudum Sayın Aydoğan. Bununla ilgili özrünü de beyan etti, bunun yanlış olduğunu da beyan etti.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) - Ben özrünü görmedim. Hayır.

BAŞKAN - Hiç kimse bu Komisyonunda...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) - Hayır.

BAŞKAN - Bakın şu anda bu odada hiç kimsenin böyle bir şeyi tasvip etmesi mümkün değil.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) - Yo yo hayır, siyasilerin bu konudaki etkileri şu.

BAŞKAN - Gündem maddemiz bu değil. Tamam, kayda geçirdiniz, teşekkür ediyorum.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Tabii, siyasiler böyle yaparsa halk da öyle yapar yani, illa ki kanun olması gerekmiyor.

BAŞKAN – Şimdi, ben de buradan muhalefet partilerinin tek tek söylediği sözler, yaptığı hareketler üzerinden bir tartışma açıp beyanda bulunursam, bu, çok uzar ama bu toplantının gündemi bu değil, yeri bu değil. Yani biz, şimdi konumuza dönebilsek, bir şunları konuşabilsek, zaten, inanın kadına yönelik şiddetin yüzde 50’sini otomatikman engelleyecek fikri de üreteceğiz. Ama birbirimizle mücadele etmekten suçla mücadele etmeye vakit kalmıyor.

Buyurun Sayın Orhan.

GÜLŞEN ORHAN (Van) – Sayın Başkan, eminim ki, ben de ilk defa duydum...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Hiçbir konuşmaya müdahale etmiyorsunuz. Bütün konuşmaların içeriği de Sayın Başkanınızın yaptığı...

BAŞKAN - Ama gündemden çıkıyoruz mesela burada...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – ...açıklamanın içeriğinin çok dışında.

BAŞKAN - Sayın Vekilim, buradaki mesele Sayın Saral değil ki. Biz burada başka bir şeyi arıyoruz, başka bir şey konuşuyoruz.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Hayır, hayır.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Orhan.

GÜLŞEN ORHAN (Van) – Sayın Başkanım, çok özür diliyorum, ben de müdahil olduğum için bu konuya, Komisyonun zamanını aldığım için.

Bakın, biraz önce kadına yönelik şiddetle alakalı “Partiler üstü bir şey olsun.” dememin anlamı da buydu, ben de bunu söyleyebilirdim. Bizim Meclis Başkan Vekilimiz tam bir hafta boyunca muhalefet partili milletvekillerinin parmaklarının kendisinin gözünün içinde olduğu bir süreç yaşadı. El ve parmaklar, ağızdan çıkan bütün şiddet içerikli konuşmalar Meclis Başkan Vekili Ayşe Nur Bahçekapılı’nın üzerindeydi ve hiçbir muhalefet partisi milletvekili –kadın,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 18

erkek- buna müdahale etmedi ta ki biz müdahale edip oradan artık şuraya geldi ve üstüne üstlük bir kadına da el kaldırdılar ve eline vurdu bir milletvekili. Buna sizler de sessiz kaldınız.

AHMET DURAN BULUT (Balıkesir) – Yalan beyan bu, yalan, öyle bir durum yok.

GÜLŞEN ORHAN (Van) – Orada televizyonlar, kameralar çekiyor vesaire.

Şimdi, bunları buraya taşımadım da, istemezdim de ama bunlar olduysa...

AHMET DURAN BULUT (Balıkesir) – Taşydın ama.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Taşydınız.

GÜLŞEN ORHAN (Van) – Bunu Oktay Saral yapmışsa eğer -siz kınıyorsanız, bakın, Başkanımız duyduğu gibi kınamış- bu bağlamaz bütün iradeyi. “Eğer yapmışsa söyleyin.” dedim, söylediniz, biz de tasvip etmediğimizi ifade ediyoruz.

BAŞKAN – Ve bütün siyasiler olarak da konuşmak, bu diğer bütün siyasilere de haksızlıktır. Milletvekili arkadaşlarımızın -ama iktidar, ama muhalefet- çoğu bu salonda değil. “Siyasiler böyle yaparsa...” diye bir genelleme de hem siyaset kurumuna karşı bir adaletsizlik hem de burada olmayan milletvekillerimize bir mağduriyet olduğunu düşünüyorum.

Değerli Hocam, ilave etmek istediğiniz bir şey var mı?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Yok.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz, çok zahmet etmişsiniz, çok güzel bir çalışma. Biz bunun derinlemesine tabii üzerinde çalışacağız, oradaki verilerden istifade etmeye gayret edeceğiz, sadece bu Komisyonun raporu aşamasında değil, bundan sonraki çalışmalarımızda da çok ciddi faydalanacağız.

Ben tekrar size çok teşekkür ediyorum zahmetleriniz için.

Şimdi, gündemimizin 2’nci maddesinde mağdur kadının adli süreçte korunması üzerine Ceza İşleri Genel Müdürlüğünden Mağdur Hakları Daire Başkanı Hâkim Sayın Muhittin Özdemir bize süreçle ilgili bilgi verecek.

Buyurunuz Hâkim Bey.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Sayın Başkan, değerli üyeler; çok önemli bir konu olan toplumun kanayan yarası olarak yaşadığımız kadına yönelik şiddet konusunda yapılan çalışmalara ve komisyon kurularak Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu işe el atmasından dolayı çok teşekkür ediyorum.

Burada sunacağım görüşlerim şahsım ve başkanlığımın görüşleridir, henüz Adalet Bakanlığının üst yönetimi tarafından onay alınmış şeyler değildir, benim kendi görüşlerim bunlar.

İsmim Muhittin Özdemir, yaklaşık bir yılı geçkin, bir yıl üç aydır Mağdur Hakları Daire Başkanlığı yapıyorum. Ondan öncesinde kürsüde değişik yerlerde on üç yılın üzerinde hâkimlik yaptım, en son Gaziantep hâkimiydim, oradan Bakanlığa geldim ve mağdur hakları alanında çalışmaya başladım.

Sunumumun konusu: Mağdur kadının adli süreçte korunması üzerine, kadına yönelik şiddetin çözümüne yönelik başkanlığımızın önerilerini sunmak. Suç mağduru kadınlar üzerine çok etkin konuşmalar olduğu için bu tanımları hızlı geçeceğim.

Malumunuz üzerine, şiddet mağduru kadınlar açısından uluslararası birçok belgede bu konunun ehemmiyeti üzerine durulmuş ve çeşitli belgeler yayınlanmıştır. Bunların en önemlisi CEDAW’ın Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’dir. Yine ulusal mevzuatımıza baktığımız zaman da şiddet mağduru kadınların ulusal düzeyde korunması açısından işte Ceza Muhakemesi Kanunu’nda, Türk Ceza Kanunu’nda, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’da, Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu’nda, Tanık Koruma Kanunu’nda, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da hükümler yer almaktadır. Bir de bu alanda Adalet Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Bilim Komisyonunca başkanlığımızın hazırladığı bir mağdur hakları kanun taslağı çalışmaları mevcuttur, daha henüz neticelenmemiştir.

Burada öncelikli olarak şunu belirtmek isterim: Yani kadına karşı şiddet olaylarında ceza yargılamasına yönelik toplumun genelinden eleştiriler söz konusudur ancak genel olarak ceza yargılama sürecini incelediğimizde Türk Ceza Kanunu’nun kadına karşı şiddet ve cinsel suçlar bağlamında ceza miktarlarının oldukça ağır olduğu ve yeterli düzeyde olduğunu ben düşünüyorum. Kendi uygulamalarımın da bunun örneklerini yaşadım. Burada temel problem, haksız tahrik indiriminin uygulanmasındaki sorunlar ve Türk Ceza Kanunu’nun 62’nci maddesinin uygulanmasındaki sorunlardan kaynaklanan yaklaşıma dayalı bazı problemler var ve bu alanda bir farkındalık çalışmasına ihtiyaç var. Biz Başkanlık olarak Türkiye Adalet Akademisi bünyesinde hâlen staj görmekte olan hâkim, savcı adaylarına yönelik önümüzdeki aydan itibaren böyle bir farkındalık programı için çalışmalar öngördük.

Şimdi, bir de bu alanda Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığının hazırladığı bir rapor var. Hepinizin malumu olduğu üzere, bu rapor aslında kadına yönelik şiddetin her türlü boyutunu ele almış bir rapor. Ben özetle bu raporun Türkiye’nin durumunu gösterir olduğunu düşündüğüm bir metnini okumak istiyorum. Kadına

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 19

ve çocuğa yönelik şiddet mağdurlarına ilişkin müdahale, yardım, destek ve koruma sürecinde kurumlar ve aktörler açısından çok başlılık olduğu ve bütüncül bir destek sisteminin bulunmadığı, her kurumun mağduru kamu hizmet sürecine dâhil olmasından kendi görev ve yetki alanıyla sınırlı olarak ve kendi mesleki perspektifi üzerinden diğer hizmet paydaşlarıyla koordine olmadan bir süreç yürütmekte olduğu, bu itibarla da mağdurların etkin, verimli bir kamu hizmeti alamadıkları, şiddet ve istismar mağdurlarına ihtiyaç duyduğu hukuki, sosyal, psikolojik ve ekonomik desteği sağlamak, kurumlar arası koordinasyonu yürütmek, ilgili birimlere yönlendirmek ve işlemlerini takip etmek, mağdurlara ilişkin işlemlerin tek dosya üzerinden takip edilmesini ve tamamlanmasını sağlamak, ikincil örselenmeler yaşanmaması için doğrudan yardımlar yapmak, bilimsel altyapıyı oluşturmak ve etki analizleri yapmak, verilen hizmetleri bir veri tabanı üzerinde kayıt altına alarak hizmetlerin etkinliğini ölçmek ve kötüye kullanımları engellemek üzere bir mağdur destek hizmetleri birimi kurulmasının uygun olacağını bu rapor belirtmiştir.

Şimdi, bizim hazırladığımız kanun taslağından da kısaca bir bahsetmek isterim. İçerisinde Avrupa Konseyinin 2012/29 sayılı mağdurların haklarına yönelik almış olduğu karar doğrultusunda ve kendi saha çalışmalarımız doğrultusunda değişik haklar olması gerektiği kanaatiyle, işte, bilgilendirme hakkı hizmeti, saygı, anlaşılma ve özür hakkı, tazminat hakkı, korunma hakkı ve hizmeti, çalışma hakkı, istihdam, tedavi hakkı, adli yardım hakkı ve buna benzer değişik hakların olduğu bir kanun taslağı hazırlamak üzeriyiz.

Bunun yanında, başkanlığımız tarafından suç mağdurlarına genel olarak destek verilmesi için müdahale programlar geliştirilmekte. Bu müdahale programlarından ikisi de Aile İçi Şiddet Müdahale Programı ve Cinsel Suç Mağdurları Müdahale Programı'dır. Bu iki programın temel hedefi, kadınların korunmasına yönelik adli ortamda, adli süreçte desteklenmelerini öngörmektedir.

Şimdi, bu genel girişten sonra çözüme yönelik önerilerimizi sıralamak istiyorum: Kadına yönelik şiddetin önlenmesi hususunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılabilecek genel çözüm önerilerinin yanında, işte, Adalet Bakanlığınca, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca ve İçişleri Bakanlığınca ve mahallî idarelerce yapılacak çözüm önerileri hususunda ayrıntılı bir rapor hazırladık. Bu raporu hepinize sunduk.

Şimdi, diğer birimlerden biz kendi Bakanlığımızın ne yapması gerektiği hususunda ben ayrıntılı bilgi vermek istiyorum. Adalet Bakanlığı merkez teşkilatında asli görevi mağdurlarla ilgilenmek olan güçlü bir birimin kurulmasının biraz önceki bahsettiğimiz rapor doğrultusunda uygun olacağı kanaatindeyiz. Şu an mevcut uygulamalarımıza baktığımızda -Sayın savcım birazdan bilgi verecek- mahkemelerde, aile, çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde, adliye teşkilatında uzmanlar çalışmakta. Yine, Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığında da uzmanlar çalışmakta. Yalnız burada şöyle bir sıkıntı var: Her ne kadar aile, çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde uzmanlar çalışıyorlar ise de mesela, aile mahkemelerindeki uzmanlar sadece boşanma sürecine ilişkin rapor hazırlamakta, 6284 sayılı Kanun'un karar alma mekanizmalarına yönelik bir görevleri yok; bu da, bir eksiklik olarak durmakta.

Yine, kadının adli süreçte desteklenmesine yönelik herhangi bir faaliyet yapan birim de bulunmamakta.

Denetimli serbestlik müdürlükleri bünyesinde bir Mağdur Destek Hizmetleri Bürosu kurulmuş ise de bunlar da aktif bir şekilde, henüz etkin bir şekilde çalışmalarına başlayamamış durumdadır. Bu eksiklikleri kapatmak için 18/11/2013 tarihinde bakan oluruyla Mağdur Hakları Daire Başkanlığı kurulmuştur. Mağdur Hakları Daire Başkanlığının taşra teşkilatının kurulmasıyla birlikte, taşrada da ağır ceza merkezleri bünyesinde mağdur hizmetleri müdürlükleri kurulması düşünülmektedir. Bu müdürlüklerin ana faaliyetlerinden birisi, kırılğan gruba mensup olduğunu düşündüğümüz çocukların, kadınların, yaşlıların ve engellilerin adli süreçte özel olarak desteklenmesidir. Bunların başında bilgilendirme hizmeti; kanunların, kamu kurum ve kuruluşlarının veya sivil toplum örgütlerinin mağdura sağladığı hak ve destek ve yardımlar konusunda bilgilendirilmesine yönelik hizmet sunmayı düşünüyoruz.

Yine, kadın mağdurlara yönelik olarak verilecek, verilmesi planlanan psikolojik, psikososyal destek hizmetlerini de adli süreç içerisinde sunmayı düşünüyoruz.

Maddi yardım hizmeti söz konusu. Yine, mağdur destek hattının kurulması da söz konusu. Bu mağdur destek hattı -biliyorsunuz- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca kurulan "183" var, biz tüm bu mağdurlara yönelik hatların hepsinin, yurt dışında olduğu gibi tek bir çatı altında birleştirilerek etkin kullanılabilir hâle gelmesinin gerektiği kanaatindeyiz.

Yine -biraz önce de bahsettiğim gibi- kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda farkındalık çalışmaları yapılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu kapsamda Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu ile 2013 yılı Aralık ayında bir program burada gerçekleştirdik.

Yine, Uluslararası Mağdur Hakları Çalıştayı'nı da Meclisin destekleriyle gerçekleştirdik.

Adalet Akademisinde de -biraz önce de bahsettiğim gibi- hâkim savcıların mağdurlara yaklaşımı konusunda farkındalık sahibi olmalarına yönelik olarak, uygulamada bu farkındalığı da kullanmalarını sağlayabilmek açısından panel türü bir program icra edeceğimiz bir ay içerisinde. Eğer olumlu netice alınırsa Akademiye ders hâline getirilmesi düşünülmekte. Bu dersler de Adalet Akademisi bünyesinde anlatılacak.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 20

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı tarafından yapılabileceklere ilişkin önerilerimiz ayrıntılı olarak raporda yer aldığı için, zaman darlığı nedeniyle onları geçiyorum.

Sonuç olarak: Kadınlar ile kız çocuklarının toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalma riskinin erkeklerden daha yüksek olduğunu kabul ederek ülkemizin öncülüğünde bir İstanbul Sözleşmesi imzalandı. Bu sözleşmenin ana aktörü Türkiye ve bu sözleşmenin etkin bir şekilde uygulanmasına ihtiyaç var ve 6284 sayılı Kanun da bu ihtiyacı karşılamak için çıkartıldı. Kanun'un maddeleri itibarıyla olumlu ancak uygulamadan kaynaklanan değişik sıkıntıları var.

Bu kapsamda -daha öncesinde- işkenceye sıfır tolerans kapsamında işkenceyle mücadelede ülkemiz bayağı mesafe katetti. Aynı şekilde kadına karşı şiddet konusunda sıfır tolerans politikası geliştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bunun için de bızce yapılması gereken bazı şeyler var: "Bir program hazırlanmalı." diyoruz.

Yine -biraz önce bahsettiğim gibi- "Suç mağdurlarının korunmaları, desteklenmeleri ve haklarına yönelik asgari standartların oluşturulmasına yönelik direktif ve İstanbul Sözleşmesi'ne de uygun müstakil bir mağdur hakları yasası çıkartılmalı." diyoruz. Bundaki amacımız, şu an aslında yasalar yeterince hükümler içeriyor ancak toplu hâlde ve koordinasyonu da sağlayan bir mekanizma kurulmak suretiyle bir yasayla birleştirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Yine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Hacettepe Üniversitesiyle ortaklaşa yaptığı -biraz önce hocamın anlattığı- anket çalışmalarının sonuçlarına göre şu şekilde: Öncelikle, yüzde 89 oranında hiçbir kuruma başvurulmama şeyi var ve başvuru yapılan kurumlar da polis yüzde 7, aile mahkemesi yüzde 5, sağlık kuruluşu yüzde 4, savcılık yüzde 3, baro yüzde 1, jandarma yüzde 1.

Şimdi bu tabloya baktığımız zaman yani Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının birimlerine başvuruya ilişkin hiçbir başvuruya giden yok yani süreç daha çok polisten başlamakta. Bu noktada bizim yaptığımız çalışmalar neticesinde mağdur hakları için üç boyutlu bir destek şeması geliştirilmesi gerekiyor. Yani, özellikle mağduriyet ve suçun önlenmesi için İçişleri Bakanlığının ve kolluğun çok önemli bir görevi var. Adli süreçte mağdurların desteklenmesi için Adalet Bakanlığının önemi var.

Yine, adli süreç sonrasındaki yardım aşamasında da diğer bakanlıkların, özellikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının ve sivil toplum kuruluşlarının da önemli bir rolü var.

Şimdi, biraz önceki başvuru oranlarını dikkate aldığımızda, bizim burada geliştirmemiz gereken bir değişikliğe ihtiyaç var. Yani adli süreç ve kolluk süreci bu alanda biraz geri kalmış hizmetler babında etkin bir verimlilik sağlayamamış hâlde. Bu alana ilişkin devletin yatırım yapması gerektiği kanaatindeyiz. Yani, adli süreçte, işte şu an mesela, stratejik plan çalışmaları var Adalet Bakanlığında. Stratejik plan çalışmalarında mesela, en sahipsiz kalan konuların başında kadın ve çocuk konuları vardı çünkü Adalet Bakanlığının bunlara ilişkin merkezi bir birimi yok. Yani adliyelerde bu sürece ilişkin destek sağlayan bir birim yok. Şimdi böyle olunca 6284 sayılı Kanun kapsamında kurulan ŞÖNİM'lerin bu süreçte yerinin, her ne kadar kanunda önlemeye yönelik görevleri varsa da şu anki işlevselliğine baktığımızda hep adli süreçten sonra kişiler ŞÖNİM'lere gidiyor. Yani biz burada mekanizmayı değiştirmemiz gerektiği kanaatindeyiz. Yani, ya adli süreç öncesinde kolluk, Adalet Bakanlığı ve adliyeler bünyesinde birimler oluşturulmalı kadınların desteklenmesine yönelik ya da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarının kolluktan sonra arada bir yere girmeleri gerekiyor.

Aile içi şiddet mağdurlarında hizmet süreci bu kapsamda gözden geçirilmelidir. diyoruz. Kadın mağdurlar kolluktan sonra ŞÖNİM'lere yönlendirilmeli, bu kurumda yapılacak sosyal inceleme sonrasında diğer psikososyal destek hizmetleri sağlanmalı, aile danışmanlığı yapılmalı, bu hizmetlerden sonuç alınamaması hâlinde adli süreç başlatılmalıdır. diye düşünüyoruz.

Yine, İstanbul Sözleşmesi'nin amacına uygun olarak kadınlara yönelik şiddet ve aile içi mağdurların korunması ve bunlara yardım edilmesi için kapsamlı çerçeve politikalar ve tedbirler geliştirmek amacıyla adli hizmet yapılanması yeniden organize edilmeli, bu kapsamda sözleşmenin etkin şekilde yerine getirilmesi için Adalet Bakanlığı ve adliyelerde uygulama yapılacak birimlere ihtiyaç vardır ve bu şekilde birim kurulması gerekir. diyoruz. Bu birimlerin bilgilendirme hizmeti, soruşturma ve yargılama aşamasında sürece ilişkin psikososyal destek hizmeti -biraz önce bahsettiğimiz gibi- tedbir kararlarının alınmasından önce gerekli araştırmaların yapılması noktasında hizmet sunmaları gerekir diye düşünüyoruz.

Malumunuz üzere, Adalet Bakanlığının etkin hizmetlerinden birisi de ödül alan UYAP sistemi var. UYAP sistemi üzerinde mağdurlara ilişkin etkin, gerçekçi kayıtlar şu an tutulmuyor. Biz UYAP üzerinden kadın mağdurlara ilişkin kayıtların tutulması, diğer kamu kuruluşlarıyla da entegrasyon sağlanarak bir birlikte hizmet modelinin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, şiddet mağdurlarına ücretsiz hukuksal destek sağlanmasına yönelik adli yardım uygulamalarının geliştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Malumunuz üzere, birtakım yerlerdeki barolar tarafından bu tarz hukuksal destek sağlanıyor. Adli yardım uygulamaları da barolar tarafından gerçekleştiriliyor. Ankara'da bu işi "Gelincik Merkezi" diye merkez bir gerçekleştirilmekte.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 21

Yine, uygulayıcıların farkındalığının artırılması için eğitim programları uygulanmalıdır diyoruz. Yani biz spesifik olarak çalışılan adliyede bu konuya ilişkin uygulamaya yönelik faaliyetlerin yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Şiddet mağduru kadınlara yönelik müdahale, yardım ve destek ve koruma sürecinde kurumlar ve aktörler açısından çok başlılığın ortadan kaldırılması gerektiği kanaatindeyiz. Bunun için yani her kurumun kendi görev ve yetki alanıyla sınırlı olarak kendi mesleki perspektifi üzerinden yaptığı çalışmalardan ziyade, bir koordinasyon içerisinde etkin bir kamu hizmeti sunulması gerektiğini düşünüyoruz. Biraz önce de bahsettiğim gibi, bizim kanun taslağındaki amaçlarımızdan birisi de koordinasyonun sağlanmasına yönelik özellikle yani Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarıyla mesela ailenin korunmasına yönelik adli süreçte iş birliğinin geliştirilmesi için ikincil bir mevzuat yani yönetmelik hükümlerine ihtiyaç var. Bu ihtiyacın karşılanması için kanunun da bu konuda düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Biraz önce bahsettiğimiz Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun raporunda belirtildiği gibi, etkin bir üst mekanizma kurulması kanaatindeyiz. Yani daha önce yurt dışına, aralık ayı sonu itibarıyla İngiltere ve İskoçya'ya gitmiştik mağdur hizmetlerini incelemek üzere. Oradaki etkin işleyişi görünce... Ben bulunduğumuz salonda bir resim vardı, "Bu kim?" diye sorduğumda dediler ki: "Bu, İskoçya'nın mağdur hizmetlerinden sorumlu prensesi." Şimdi, bizde, Türkiye'de böyle bir şey olmadığı için tüm kamu kuruluşlarını etkin, birlikte çalışabilir hâle getirmemiz gerekiyor. Bunun için de Cumhurbaşkanlığı veya Başbakanlık bünyesinde böyle bir birimin kurulmasının uygun olacağı kanaatindeyiz ya da gerekli bütçenin ayrılması hâlinde Adalet Bakanlığında da böyle bir birim kurulabilir. Bunu da düşünmemizin sebebi; koruma mekanizmasına ilişkin tedbirler ve suç soruşturmasının adli mekanizma tarafından yerine getirildiği, soruşturma ve kovuşturmanın ana işleyişinin adliyeler tarafından yerine getirildiği, savcılığın soruşturma ve kovuşturmanın amiri olduğu düşünüldüğünde bu yetkiden kaynaklanan bir güçle belki etkin bir mağdur destek hizmeti sağlayabiliriz diye düşünüyoruz.

Bunun yanında, kolluk ve diğer kamu görevlilerinin görevlerinin ifası sırasında uyacakları bir mağdura yaklaşım kılavuzu oluşturulmalıdır diyoruz.

Yine, suça maruz kalan kadınların bilgilendirilmesi için ve diğer mağdurların bilgilendirilmesi için mağdur hakları kılavuzunun oluşturulması sağlanmalıdır diyoruz.

Barınma, korunma, tedavi, istihdam ve benzeri hizmetlerin ilgili kamu kuruluşları tarafından gayet güzel bir şekilde yerine getirildiğini düşünüyoruz. Ancak burada hizmetlerin koordinasyonuna ilişkin sıkıntılar var. Daha öncesinde çok fazlaydı bu sıkıntılar, şu an asgariye inmiş durumda.

Yine, cinsel suç mağdurları kadınlara yönelik olarak... Çocuk İzlem Merkezleri var biliyorsunuz. Bunlardaki benzeri mekanizmaların da cinsel suç mağduru kadınların fazlaca örselenmemeleri için kurulması gerektiğini düşünüyoruz. Yani cinsel suç mağduru kadınların da ifadelerinin özel ortamlarda, muayenelerinin özel ortamlarda yapılmasını ve 1 kez yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

Yine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca "Kadına Karşı Uygulanan Şiddet İçin Sıfır Tolerans" politikası etkin bir şekilde uygulanmalıdır diyoruz. Uygulayıcıların farkındalığının artırılması için eğitim programları düzenlenmelidir.

ŞÖNİM'ler yaygınlaştırılmalıdır.

Küçük yaşta evlilikle ilgili etkin mücadele edilmeli. Toplumsal kültürün değiştirilmesi için programlar geliştirilmelidir.

Türkiye çapında etkin ve yaygın bir sığınmaevi ağı oluşturulmalıdır. Yine, belediyeler tarafından nüfusu 100 binin üzerinde olan yerlerde sığınmaevi açılması zorunluluğu var biliyorsunuz. Bunun etkin bir takip mekanizmasının olması gerektiği kanaatindeyiz.

Şiddete uğrayanların ve failerin teknik takibe alınması için gerekli mekanizmalar oluşturulmalıdır. Bu kapsamda elektronik kelepçeyle ilgili Aile Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında bir örnek proje başlatılmak üzere.

Yine, her şeyden önce şiddetin toplumsal sorun olduğu kabul edilerek çok yönlü toplumsal eğitim programları geliştirilmesi kanaatindeyiz.

Sözleşmeye uygun kadın erkek eşitliği, kadına yönelik şiddet ve karşılıklı saygı konuları her düzeyde eğitim müfredatına eklenmelidir.

Şiddetle mücadele için çocuklarda ilkokuldan başlayan etkin bir sorun çözme eğitimi verilmelidir.

Tüm kız çocuklarının eğitime devam etmeleri sağlanmalıdır.

Resmî eğitimde okutulan ders kitapları gözden geçirilmeli ve cinsiyet ayrımcılığından arındırılmalıdır.

Risk grubunda yer alan kadınlara yönelik öz güven eğitimi, meslek eğitimi, ilgili meslek gruplarına yönelik eğitimler sağlanmalıdır. Meslek içi eğitimlere önem verilmelidir. Toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularını içeren dersler konulmalıdır.

Toplumsal yaşam içinde eğitim sağlanmalı, aile içi şiddet ve genel olarak kadın ve çocuklara yönelik şiddeti önlemek için sürekli kampanyalar düzenlenmeli, ana baba eğitim programları uygulanmalı, bilinç yükseltme çalışmaları yapılmalıdır. Yetişkin eğitim merkezleri kurularak toplumsal bilinç artırılmalıdır diyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 22

Yine, Avrupa'da olduğu gibi, mağdur hizmetlerinin etkin bir şekilde yerine getirilmesi için sivil toplum kuruluşlarının büyük bir önemi haiz olduğunu düşünüyoruz. Mağdur hizmetlerinin Avrupa'da kamu odaklı yerine getirildiği ülke bulmakta gerçekten zorlandık biz, bize örnek ülke aramak için. En son bir İspanya vardı. İspanyollar da şu an yeni hazırladıkları kanunla kamu odaklı çalışmaktan vazgeçtiler, vazgeçmek üzere daha doğrusu, kanun Mecliste şu an. Çünkü yani ekonomik nedenlerden dolayı kamu odaklı hizmetin devamlılığını sağlamak gerçekten çok zor. Gönüllülük işi olmadığı zaman da memur mantığıyla bu işlerin yürütmesi de hayli zor. Bu nedenle kamu odaklı olan hizmetlerin zamanla STK'lara devri sağlanmalıdır. Farkındalık çalışmalarıyla kadına dair projelerin kadın örgütleriyle birlikte yaşama geçirilmesi önemlidir. Alanda çalışan kadın örgütlerinin yaptığı çalışmaların bilgi ve birikimlerinden yararlanmak suretiyle yapılan çalışmalarda değerlendirilmesi gerekir.

Biraz önce gündeme geldiği gibi, medyanın da kadın ve çocuklara yönelik şiddeti teşvik edici yayınlar üzerinde kendi otodenetim mekanizmasını kurarak kadın ve çocuklara yönelik şiddeti bir malzeme olarak kullanmaktan vazgeçmesi sağlanmalıdır. Özellikle, medya konusunda beni rahatsız eden şeylerden birisi de şudur: Bir yerde başlayan soruşturmalara ilişkin, soruşturma sürecine ilişkin çok fazla haber yapıldığı hâlde kararın neticesine ilişkin de hiç haber yapılmamaktadır. Ben kendim de hâkim olarak birçok karara imza attım. Mesela cinsel suçlarla ilgili hep işte, olumsuz şeyler haber yapılırken - "Tecavüze yeltendi, ilk celse tahliye oldu." Şöyle oldu, böyle oldu- ama ceza alanlara ilişkin herhangi bir haber yapılmamaktadır. Yani ben Konya Ereğli'de hâkimken, ağır cezada çalışırken mesela bir dayı yeğen dosyasında enest ilişkide otuz iki yıl hapis cezası vermiştik. Mesela bu hiçbir yerde haber olmadı ama enest ilişkiye ilişkin her türlü reklam kokan yayınlar yapılmakta. Bu nedenle medyanın da kadına yönelik şiddet konusunda en önemli unsur olduğunu düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben çok teşekkür ediyorum.

Özellikle öneriler kısmı çok net, çok açık. Tabii, biz onun üzerinde de daha çalışırız. Yine sorulacak bir şey olursa belki sizin sözlü ya da yazılı tekrar görüşünüze başvurabiliriz.

Ben şöyle ilgilendim: Bu İngiltere ve İskoçya'da gördüğünüz model nasıl bir modeldi?

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Efendim, şimdi, bizim mağdur hakları alanında yaptığımız çalışmalar... Yani biz 18/11/2013 tarihinde kurulduk. O tarihten bu tarafa İngiltere, Almanya, İspanya örneklerini inceleme şansımız oldu.

Şimdi, İngiltere'de şöyle bir şey var... Yani aslında hızlı geçtim, İçişleri Bakanlığı kısmında anlatacaktım onları ama zaman da şey olmasın, sorulara daha fazla vakit ayırırım diye. İngiltere'de sistem, poliste, polis aşamasında bir irtibat birimi var, aile irtibat birimi diye. Kadınlarla ve çocuklarla bu birim tarafından özel olarak, itinayla, mağdur odaklı, onarıcı adalet anlayışı anlamında bir yaklaşımla ilgileniliyor. Yine, savcılıkta da bir birim var ve adliyede de bir birim var ve bu birimler birbirleriyle çok etkili çalışıyorlar ama onlarda, tabii, bizim Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı gibi bir bakanlık yok. Onların yaptığı işi Londra'da "Refugee" diye bir kadın derneği yapıyor. Yani sistem tamamen yardım hizmeti kısmı sivil toplum ama adliye ve savcılık aşamasında da kamu odaklı yerine getiriliyor.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Bu, bir de özellikle cinsel istismar mağduru kadınların süreçte kolların için ÇİM benzeri bir model dediniz ya, onunla ilgili bizim bir çalışmamız da olmuştu, "KİM" diye.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Evet ama o yarım kalmıştı.

BAŞKAN – Yani ÇİM'ler çocuk izlem merkezi, KİM'ler de kadın izlem merkezi şeklinde, ÇİM'lerin bire bir aynı modelinin yetişkin kadınlar için de kurulmasıydı. Onunla ilgili...

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Şöyle bir şey söyleyebilirim efendim...

BAŞKAN – Buyurun.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Şimdi, bizim Mağdur Hakları Kanun Tasarısı'nın içerisinde, biliyorsunuz, çocuk izlem merkezleri Başbakanlık genelgesiyle kuruldu. Bundan dolayı da, genelgeyle kurulmuş olmasından dolayı da ikincil mevzuat çalışmaları yapılamadı. Hatta Sağlık Bakanlığı tarafından bir yönetmelik hazırlanmış ve bizim Bakanlığa da gönderilmişti, bizim Genel Müdürlüğümüzde biz inceledik, onlara maalesef şöyle dedik: "Kanunu olmayan şeyin yönetmeliği olmaz." Ve geri gönderdik yönetmeliklerini ve durdu. Biz bu kapsamda, Mağdur Hakları Kanun Tasarısı'nda ÇİM uygulamalarını ve bu, kadına yönelik izlem merkezi şeklinde kurulması düşünülen uygulamaları birlikte ele alarak ÇİM değil de, cinsel suç mağdurlarına yönelik bir mekanizma öngörüyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 23

BAŞKAN – Ama çocukları ayırarak...

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Tabii. Bunların hizmet yerleri ayrı olacak. Yani biz kanuna genel bir madde olarak yazacağız, Sağlık Bakanlığının hizmetleri elverdiği ölçüde hastanede bunların ayrı ortamlarda ifadelerinin alınması, desteklenmesi yönünde...

BAŞKAN – Biz bunu önerdiğimiz zaman, bu projeyi, bu çalışmayı yapan 2-3 arkadaşlık. İlk Dışkapı Hastanesinde başlattık ve bir pilot çalışmayla başladı. Yani birkaç ay hatta kamuoyuna da çok açıklama yapılmadı ki bir anda çok fazla vaka gelirse henüz kurulmakta olan bir sistemde sıkıntı olabilir diye. Orada bir süre bu izlendi, çalıştı ve eksikleri giderilerek, yani ifadelerin alınmasından, işte, tıbbi desteklerden; polis, savcının oraya gelmesi... Hatta, biliyorsunuz, Yargıtay bu tip davalarda “Savunma mağdurun ifadesini alamadı.” diye bozma kararları veriyordu ve bunlar çok ciddi mağduriyetlere sebep oluyordu. Hatta failin avukatının da “Savunma hakkı kutsaldır.” ilkesinden yola çıkarak orada ifadeleri alabilmesiyle ilgili teknik altyapıyı da kurmuştuk ki Yargıtaydan davalar tekrar dönmessin bu sebeple diye. Sonra bu bölüm, biliyorsunuz, Yenikapı Hastanesine taşındı. Ondan sonra da, yanılmıyorsam, 14 ilde...

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Şu an Yenimahalle Devlet Hastanesinde.

BAŞKAN – Evet, evet, onun bir katı, bir bölümü ÇİM olarak, yani sadece cinsel istismar mağduru çocuklarla ilgili her türlü adli ve tıbbi çalışmanın yapılacağı bir şeye dönüşmüştü. Sonra bu birkaç ilde de uygulandı. Yani o izlendi, model oturdu, ondan sonra da diğerlerinde açıldı. Şimdi, bütün bu süreç böyle...

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – 17 ilde var efendim şu anda.

BAŞKAN – Evet, değil mi? Bütün bu süreç böyle gelmişken şimdi kanun ihtiyacını yorumlar mısınız bana?

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Şöyle efendim: Yani mağdur haklarına ilişkin temel hizmetlerin, tanımların... Şu an ben size şunu söylesem: Yani Türkiye’deki hukuksal mevzuatta mağdurun tanımı yok desem. Yok, gerçekten yok, yani mağdurun tanımı yok şu an. Sadece Denetimli Serbestlik, 5402 sayılı Kanun’un yönetmelik çalışmalarında yapılan bir tanım var. Yani kanun bazında bir tanım yok.

Şimdi, bu şundan kaynaklanıyor efendim: Bu bahsetmiş olduğumuz direktiften biz çalışmalardan sonra haberdar olduk, 2012/29 sayılı Direktif. Şu an bu direktife göre Avrupa Birliğine üye ülkelerin hepsi mevcut mağdur hizmetlerine yönelik mevzuatlarını tek mevzuat çatısı altında topluyorlar ve hepsi 2015 yılının Ekim ayına kadar yeni, bu direktife uygun sisteme geçmek zorundalar. Yani bizim ziyaret ettiğimiz İspanya, İngiltere ve Almanya’da da bu çalışmalar sonlandırılmış; İspanya’da şu an Mecliste kanun. Yani böyle bir ihtiyaç; bizim Bakanlığımızın İç Denetim Birimi Başkanlığı var, o birimin hazırladığı, mağdur hizmetlerinin adli süreçte denetlenmesine yönelik bir iç denetim raporu kapsamında ortaya çıktı bizim Başkanlığımız, bu kanun ihtiyacı da orada belirtildi. Yani dağınık hâlde duran kanunlar var ve biliyorsunuz, mesela Türkiye tarafından imzalanan 1983 tarihli Şiddet Suçu Mağdurlarının Zararının Devlet Tarafından Giderilmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi var. Bu sözleşme Türkiye tarafından imzalanmış ama 83’ten bu tarafa büyük bir zaman geçtiği hâlde, maalesef, Meclis tarafından iç hukuk metni hâline getirilmemiş. Yani niye? Tazminat var diye.

Şimdi, biz bu çalışmalarımızda Avrupa’daki sistemde şunu gördük: Yani bu işler tamamen devletin bütçesinden çıkmıyor, bir fonlama sistemi var. Yani mahkemelerde sanıklardan alınan, kararlarda verilen para cezalarından tutun bağışlardan, şunlardan bunlardan oluşan geniş kapsamlı bir fon aracılığıyla bu işler yönetiliyor ve kaynaklar bu fonlardan aktarılıyor. Bunun çıkmasının asıl sebebi şu: Cezalandırma paradigmasında ortaya çıkan değişiklik. Malumunuz, klasik ceza hukukunun amacı caydırmak ve sanık odaklı yaklaşımlar sergilemektir. Yani bizim şu an Avrupa’da da yükselen trend olan onarıcı adalet anlayışı bu klasik cezalandırıcı adalet anlayışının yerine ikame olmakta. Buna göre de mağdur odaklı bir sistem var. Yani uyumsuzlukları toptan çözmeye yönelik, yani iki taraf arasında uzlaştırmacı, onarıcı bir cezalandırma anlayışına yönelik giden bir trend var. Bundan dolayı mağdur hizmetlerinin önemli olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN – Evet, söylediğimize, tabii, kesinlikle katılıyorum. Özellikle bu, onarıcı adalet ve sanık odaklı bir adalet anlayışından o süreçte büsbütün istismara uğrayan mağdurların da haklarının tek bir mevzuatta toplanması önemli. Belki hâkime hanımlar bu konuda raporun ilgili bölümüne gerekenleri mutlaka yazacaklardır. Ama sorumu tekrar şöyle soruyorum size: Yaklaşık 2010 yılıydı ilk Dışkapı Hastanesinin, yani hastane kampüsü dışında bir binada biz bunu kurup da izlemeye başladığımızda. Aradan beş sene geçti, 17 tane oldu. Yani bunun işlenmesi için önünde bir kanun...

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Kanun gerekiyor efendim, kanun gerekiyor.

BAŞKAN – O beş sene ne oldu? O zaman...

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Şöyle efendim: Şimdi, biz buradaki çocuk...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 24

BAŞKAN – Beş senedir çalıştı bu yapı.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Beş senedir çalıştı ama ağır aksak çalıştı. Yani şahsa dayalı, kişiye dayalı çalıştı.

BAŞKAN – Kanun olsun, eyvallah, tabii ki kanun...

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Yani şöyle: Diyelim ki bir başsavcı...

BAŞKAN – Bir dakika müsaade edin. Kanun tabii ki olsun, onda bir itirazım zaten olamaz da. Yani kanunun olmaması bunun gecikmesine ya da çalışmamasına bence mazeret olmamalı. Aynı şekilde, ÇİM’ler nasıl bu fedakârlıkla kurulup hızlıca sistemin içine girdiyse KİM’lerde de aynı çalışma yapılmalı. Yani hiç kimse -tabii, sizi söylemiyorum, ne siyasileri ne bürokratları- “Burada bir yasa ihtiyacı var, o yüzden...” deyip bunun arkasına da bence saklanmamalı. Yani ÇİM’ler nasıl beş yıldır bu şekil çalıştıysa bir yasanın olmaması da bence bu alandaki çalışmayı durdurmamalı.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Mazeret değil efendim de şöyle bir sorunu var, şöyle bir problem var efendim: Şimdi, çocuk izlem merkezleri, biliyorsunuz, Sağlık Bakanlığı uzmanları Aile Bakanlığından geliyor, bir yerden de İçişleri Bakanlığı da karakolları aracılığıyla içinde...

BAŞKAN – Adalet Bakanlığından savcı geliyor.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – ...ve Adalet Bakanlığından da savcı geliyor. İnanın efendim, buna ilişkin bize gelen başvurular var. Yani Sayın Savcım da burada, mesela “Savcımın yediği yemeğin parası kimden ödenecek?” diye bile orada şey çıkıyor, böyle değişik değişik sorunlar çıkıyor. Mesela 4 tane ilde -Erzurum, Van, şu an hatırlayamadım diğer ikisini- çocuk izlem merkezlerini Sağlık Bakanlığı işleyebilecek hâlde hazır, tutmuş ama bizim mekanizmamız oradaki başsavcıya “Buraya savcı ata.” deme şeklinde bir mekanizma geliştiremediğimiz için, savcı görevlendirilmediği için çalışmıyorlar şu anda. Yani 4 tane kurulmuş 17’nin üstüne ama savcı görevlendirilmemesinden kaynaklanan sıkıntı var. Bunun için bir maddelik de bir yasa olsa altına biz 20-30 maddelik yönetmelik yaparız ve sorunları çözeriz. Zaten yönetmelik de hazır.

BAŞKAN – Bu kadar sene niye çıkmadı sizce?

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Yani bilemiyorum efendim. Bu mağdur hizmetleri biraz şey...

BAŞKAN – Hayır, siz öngörmüşsünüz. Mesela ben sizin sununuza da baktım, çok derinlemesine bir çalışma var orada. Yani özellikle öneriler kısmında hani öyle laf olsun diye tekrarlanan şeyler değil ki. Belli ki çalışılmış, modeller incelenmiş, bunun üzerine de bir çözümler silsilesi oluşturulmuştur, önemli bir şey. Sizce bunun yasası niye gecikti bu kadar?

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Şundan dolayı efendim: Şimdi, mesela, bizim Mağdur Hakları Kanunu Tasarısı yüzde 50-60 oranında hazır ancak Adalet Bakanlığının içinden geçtiği yoğun süreçten dolayı, biz haziran ayından bu yana bir siyasi irade almak için bekliyoruz. Mesela kadın mağdura istihdam verilsin, istihdam diyoruz. Nasıl? Hükümlüye verdiğimiz yüzde 2’nin aynısını bunlara da verelim diyoruz, mağdurlara. Çok güzel şeyler var ama asıl önemli konulardan -bu da önemli bir konu ama- maalesef, bize sıra gelmiyor. Bu şeyler de aslında bir torba kanunun birine eklenip geçebilecek bir maddeyken maalesef bir türlü şey olmamış. Herkes görüştüğümüz zaman diyor ki: Çok önemli bir konuya çalışıyorsunuz, sizi tebrik ederim, çalışmaya devam edin.

BAŞKAN – Onu anlamaya çalışıyorum.

Yani siz mesela bunu iletiniz mi Parlamenta? Herhangi bir milletvekiliyle ya da gruplarla...

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Bundan herkesin haberi var efendim. Biliyorsunuz, malumunuz üzerine İnsan Hakları Komisyonu mağdurlarla ilgili bir alt komisyon kurdu, onlar da bir rapor hazırladılar ve yayınladılar. Biz o rapor çalışmalarına aktif bir şekilde destek verdik. Hatta nasıl tanıştığımızı da... Hani biraz önce bahsettim ya, veri yok diye. Meclis bizden adli sicilde mağdurlara ilişkin kaç mağdur var, veri var mı filan diye. Biz de maalesef mağdur sayısını ölçen bir sistem yok. Şu an UYAP sanık odaklı çalışıyor ve sanıkları ölçüyor. Biz ondan dolayı Mecliste böyle bir komisyonun olduğundan haberdar olduk ve hemen geldik, Başkan Bey’den randevu aldık, görüştük ve komisyonunda da aktif çalıştık, haberi var ama bizim yasa tasarısında çözüleceği için öyle bir beklenti var. Kanun tasarısının içerisinde yer alıyor, bir şekilde önünüze inşallah geldiğinde görürsünüz. Net bir çözüm olur.

BAŞKAN – Gelmeden de görsek daha iyi olur bence.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Maddeyi mi görmek istiyorsunuz?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 25

BAŞKAN – Önümüze gelince görmeyelim de bence daha önceden görürsek üzerinde çalışma imkânı olur. 2009 yılında bu alanda çalışmaya başladığımızda biz bir ulusal eylem planı yayınladık. Belki bu odadaki arkadaşlar...

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – İsterseniz, o maddeyi size tasarıdan okuyabilirim ama.

BAŞKAN – Müsaade ederseniz... Bir ulusal eylem planı yayımlandı. Bu eylem planında 4 tane ayak önerilmişti, yani özellikle çocuğa ve yetişkine karşı cinsel saldırı suçlarıyla mücadelede. Bunlardan bir tanesi: Bir çocuk koruma merkeziydi ki o çocuk izleme merkezi olarak yapıldı.

İki: İşte, Ceza Yasası'nda, Muhakeme Yasası'nda ve İnfaz Yasası'nda yapılacak değişiklikler vardı. 2011'de geçti, Parlamento kapanınca kadük oldu ama 2014 Haziranında o da geçti. Yani yasal mevzuat ayağı da tamamlandı.

Üç: Bunun eğitimleri yani farkındalığa yönelik. Yani çocuğun kendisini korumasına yönelik eğitimler, Millî Eğitimin, Aile Bakanlığının ve ebeveynlerin sorumluluğunda olan bir ayak vardı, bu eğitim kitlenin oluşması vardı, o kısımlar da oluşturulmuştu.

Bir de dördüncü ayak olarak: Bir koruma fonu oluşturulmasıydı. Yani aynı, nakdi, şartlı bağışlar. Hatta biz bu alandaki sanıkların yargılamalarına para cezalarının da, tazminatların da mağdurun talebi olmasa dahi kamu adına olması ve oradan elde edilecek gelirlerin de bu suçla mücadelede çalışan sivil toplum kuruluşlarının desteklenmesi amacıyla bu ulusal fonda kullanılmasını, toplanmasını önermiştik. Yani bütün bu süreçte ÇİM'lerin kurulması önemliydi ama eğer bunların verimli çalışmasında bir kanun maddesi veya üç kanun maddesi engelse açıkçası ben bunu bilmek isterdim, onu anlatmaya çalışıyorum. Biz bu konuda aşağı yukarı altı yıl çok ciddi emek verdik ve bunun çoğunu da sağladık. Ama eğer bugün ÇİM'ler istediğimiz sonucu üretmiyorsa ve bunun da tek müsebbibi bir kanun maddesiyse ben kendimi de açıkçası çok sorumlu hisseder ve çok üzülürüm bundan. Onu anlatmaya çalışıyorum.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Efendim, şimdi, ÇİM'ler şu an vazifelerini yerine getiriliyorlar. Biz İspanya'dan gelen konukları mesela Yenimahalle ÇİM'e götürdüğümüzde hayran kaldılar. Onlar da şu an kendi sistemlerini yeniliyorlar, diyorlar ki: Türkiye'nin böyle bir uygulaması var ve siz niye bunun reklamını yapmıyorsunuz? Maalesef, biz iyi şeyleri hiçbir zaman öne sürüp ülkemiz şunu yapıyor, bunu yapıyor demekte gecikiyoruz ve çekingen davranıyoruz.

Şimdi, buradaki problem, problemler alanlarda... Mesela nedir? İşte, Adana'da ÇİM'lerden sorunlara ilişkin öneriler bize geliyor "çözün" diye ama de Bakan oluruyla kurulmuş bir Başkanlık olduğumuz için yasal bir şeyimiz yok. Öyle olunca bir çözüme yönelik bir adım atamıyoruz. Netice itibarıyla mesela ÇİM'de ifade alınacağı belirtildiği hâlde genelgeyle savcılar hâlâ adliyede ifade alıyorlarmış. Şimdi, bunu nasıl çözeceğiz efendim? Yani yönetmelik olması lazım.

BAŞKAN – Evet.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Uymayana da o zaman müfettişler eliyle "Niye uymuyorsunuz?" diye hesap sorabilmemiz lazım.

BAŞKAN – İşte onların bir metni var mı sizde?

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Efendim, bu sorunlara ilişkin bizim yaptığımız çalışmalar var. ÇİM'lerden gelen talepler var. İsterseniz, ben onları derlerim, size bir bilgi notu şeklinde e-mail'inize de gönderirim ve bizim uzman arkadaşımız burada çalışıyor, onunla da yazılı bir şekilde iletirim.

BAŞKAN – Çok makbule geçer.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Yani bizim bu alandaki eksikliğimiz gerçekten... Sizin dediğiniz o fon sistemini şu an Almanya uyguluyor. Almanya'da verilen adli para cezalarının bir kısmı STK'lara aktarılıyor, hâkim kararıyla, mağdura veriliyor. Bunlar onarıcı adaletin müesseseleri. Biz de bunu öngörüyoruz, fonu da öngörüyoruz. Biz mesela maddi hususlara ilişkin fon ya da sosyal yardımlaşma, dayanışma fonu ya da yeni bir fon kurulması ya da genel bütçeden tazminatlar karşılansın istiyoruz. Buna ilişkin de mağdura destek harcı diye bir harç türü, İngiltere'de, Almanya'da olduğu gibi yeni bir harç türü ihdas edeceğiz, onun gelirleriyle böyle bir fonlama yapacağız. Hatta bütçeye de bir olumsuz yanı yok. Maliye Bakanlığı yetkilileriyle de görüştük, onlar da kabul ediyorlar yani.

BAŞKAN – Sizin bu öneriler dışındaki gereken bu kanun çalışması ne zaman hazır olur, ne zaman bakabiliriz? Bu dönem artık zannetmiyorum da.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Bu dönem geçti. Zaten bizim Bakanımız da 7 Mart itibarıyla ayrılacak. Ondan dolayı yani biz en azından şunu bekliyoruz. Yani bir siyasi irade alabilseydik, biz yeni dönem açılana kadar en azından kanun, işte, kamu kurum ve kuruluşlarına, sivil topluma açardık.

BAŞKAN – Evet, tartışması tamamlanırdı.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 26

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Tartışmasını yapardık. Şu an biz maalesef tartışmaya da açamıyoruz. Yani soruyorlar ne getiriyor, sizin tasarısı? Şimdi, bunlar benim fikrimden öteye geçmedi daha veya bir komisyonun fikrinden öteye. Yani siyasi anlamda bir şey ihtiyacı var.

Bu tabloyu hızlı geçtim herhâlde de. Bakın, burada da etkililiğe yönelik bir şey var. Ne diyor? Yani Türkiye'deki kişilerin yüzde 29'unu eşiyile polis uzlaştırıyor. Uzlaşma hani etkili bir uzlaşmaysa güzel ama onun dışındaki şeyler, tedbir kararı yüzde 23, hiçbir şey yapılmadı yüzde 13. Netice itibarıyla baktığınız zaman hizmetin de bir etkililiği yok. Yani yapmışız ama etkin bir hizmet değil. Yani bunu, tedbirleri, gerçekten olaya uygun, kişiye uygun hâle getirmeli ve araştırma yapılarak hâkimin önüne getirmeliyiz. Hâkime hanım burada. Yani aile mahkemesinde önüne gelen herkes ne veriyor -ben de çocuk mahkemesi hâkimliği yaptım, aile hâkimliği hiç yapmadım da- işte, eğitim tedbiri, şu tedbiri, bu tedbiri. Yani bu tedbir neye yarıyor? Bir şey yok, çözüm yok. Yani hâkime hanım karar verirken bir dilekçeyle karar veriyor. Dosyanın altında, bu ailenin ekonomik durumu şudur, hanım şunu yapar, eşi şunu yapar, bunların sosyal ihtiyacı budur, problemin kaynağı şundan kaynaklanmıştır diye bir psikolojik, sosyolojik bir rapor yok. Öyle olunca şey olur. Benim çözüm önerisinde önerdiğim şey şu: Yani Aile Bakanlığı gerçekten çok ciddi bir bütçe alıyor, devletten, genel bütçeden. Bu bütçeyi gelsin, buradaki alanda kullansın. Yani proje üretmek güzel bir şey, araştırma yapmak da güzel bir şey. Ya ben bunları kürsüden yeni geldiğim için rahat söylüyorum, tipik bürokrat diliyle konuşmuyorum. Yani gerçekten sonuç odaklı çalışan bir mekanizma kurabiliriz diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Şeyi de sormak istiyorum. Bu eşle uzlaşmada, uzlaştırılan eşlerin sonraki hayatlarına dair bir veri var mı elimizde?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Yok Hocam.

BAŞKAN – Uzlaştırdık, “Tamam” dediler ama memnun oldular ama mecburiyetten ve gittiler. Sonra o ailelere ne olduğunu biliyor muyuz?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Yani, bizim araştırmanın sonucu olduğu için söylüyorum, öyle bir şey yok. Sadece biz, “Kime başvurdunuz?”, en çok polise başvuru olduğu için “Oradaki polis ne yaptı?” Bilgisini alabiliyoruz. Bunlar için takip çalışmaları yapmak lazım. Yani, bizim yaptığımız gibi böyle kesitsel, gidip belli bir zaman aralığında soru sormak yerine, takip çalışmaları, izleme çalışması, değerlendirme çalışması yapmak lazım. O başka bir çalışma konusu olabilir.

BAŞKAN – Bu, işte, yurt dışındaki örneklerde gördüğümüz monitör sistem, bu izleme sistemleri olmayınca bu uzlaştırmaların ne kadarı gerçek uzlaşmaya dönüşüyor, ne kadarı problemi büyütüyor, daha bunları ölçemiyoruz, öyle mi, elimizde bir veri yok?

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Yok, şu anda ölçen bir mekanizma yok efendim. Yani, bu 6284 sayılı Kanun'a yönelik eleştirilerden birisi de bu yani etkin bir izleme mekanizması kurulmamış. Bu nokta çok önemli, izleme mekanizmasının kurulması gerekir. Yani, ben onun için üst bir mekanizma kurulması gerektiği yönünde de bir çözüm önerisinde bulunmuştum.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyorum.

Hocam, bir şey mi ilave edeceksiniz?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Bir şey ekleyeceğim. Şimdi, biz aslında ŞÖNİM'le, Ankara ŞÖNİM'de bir çalışma yapmıştık, onu çok anlatma fırsatım olmadı. ŞÖNİM'in aslında amaçlarından birisi bu izlemeyi yapmak ve ŞÖNİM'de durum değerlendirme raporlarıyla inceleme raporları var, sosyal çalışma görevlileri bunu yapmakla sorumlu. Orada aslında herhangi bir başvuruda bulunan kadının belirli zaman aralıklarıyla takip edilmesi gibi bir sistem öngörülmüş diyeyim ama bu sistemin çok düzgün çalıştığını ben de söyleyemeyeceğim ki ŞÖNİM biliyorsunuz, 14 ilde pilot olarak başladı. Ankara en iyi çalışan yerlerden biri, 27'ye yakın personel vardı Ankara ŞÖNİM'de çalışan ama diğer illeri düşünemiyorum ben çünkü 3-4 kişiyle ŞÖNİM'i işletenler var. Bir bürokrasi yoğunluğu söz konusu ŞÖNİM içinde, bunu yapmakla ŞÖNİM görevlendirilmiş şu anda yasaya göre ama ŞÖNİM bunu yapabilecek kapasitede değil ki bunu yapması çok zor diye düşünüyorum ben.

BAŞKAN – Anladım. Teşekkür ediyorum.

Hâkime Hanım, Hocam, buyurunuz.

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Şimdi, 15'inci maddeye göre biz de ŞÖNİM'den rapor istiyoruz zaman zaman. Çok etkin olarak kullanılmıyor hâkimler tarafından ama ben birkaç dosyada istedim, özellikle anne, baba ve çocuklarla ilgili şiddet olaylarında, dönüş olmadı. Yani, izleme görevi var, biz de görevlendiriyoruz ama o konuda rapor hazırlayıp bize dönmeleri konusunda bir sonuca ulaşamadık, kanunda var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 27

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Bu noktada, bizim Bakanlık bünyesinde size rapor hazırlayabilecek uzman bir kurul kurulmasını düşünüyoruz.

BAŞKAN – Yani, bu izleme, yasada ŞÖNİM’e mi verilmiş bu görev?

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Evet.

BAŞKAN – ŞÖNİM’in izlemesi gerekiyor, bununla ilgili bir veri tabanı oluşturması gerekiyor, değil mi, doğru anlıyoruz?

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Evet, tabii. Zaten adliyeler sonuç zaten, size sonuç olarak geliyor. Hani, önleyici, koruyucu tedbir veriyoruz ama bunun infazını ve uygulanmasını izleyecek olan kanun ŞÖNİM’lere vermiş bu görevi. Yani, o kısım geliştirilirse aslında çok şey halledilir.

BAŞKAN – Hayır, izlendiğini ve böyle bir sistemin de yasayla birlikte devrede olduğunu bilirse bu da bir caydırıcılık oluşturmaz mı aile açısından yani sonradan da bir izleme mekanizmasının devrede olduğu?

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Aslında izleme mekanizması var ama uygulanmıyor.

BAŞKAN – İşte, uygulanması...

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Yani, hem biz çok fazla onu... Çünkü dönüş olmadığı için biz de o tür kararlar vermiyoruz. Aslında işletilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Hâkimler konusunda da bu konuda bir bilinçlendirme yapılmalı ama yaptıklarımızda da dönüş olmuyor.

BAŞKAN – Evet, anladım. Çok teşekkür ediyorum.

Hâkim Bey, siz bir şey mi ilave edeceksiniz?

Buyurun.

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Yani, bu noktada, gerçekte, biz izleme mekanizmasını ve... Türkiye’de biz maalesef kurumlar olarak birlikte çalışmayı becerebilmiş değiliz yani. Buna gerçekten, inanın ben hayret ediyorum yani gittiğimiz ülkelerde soruyoruz, bakıyoruz 2-3 kişiyle çok işleyen mekanizmaları var, 2 kişi çalışıyor, 3 kişi çalışıyor. “Nasıl oluyor bu?” diye şaşırıyoruz. Bizde olsa yani polise Aile Bakanlığından düşünün ki birisi gitti, “Şunu şöyle yapalım.” dese polis onları hiç takmaz. Aynı şekilde, Aile Bakanlığında birisi adliyeye gelse adliyedeki kâtabi bile geçemez zaten. Yani, netice itibarıyla, gerçekten, bizde... Hatta bu jandarmanın suçun önlenmesine dair bir projesi var da, orada bar yabancı gelmişti, “Anlayamıyorum, nasıl oluyor?” diyor. UYAP kayıtlarını istemişler, vermemişler mesela. Vermiyorlar yani böyle bir şey var. Gerçekten, bu kültürü geliştirmemiz gerekiyor. Bu kültürü geliştirene kadar da mecburen yasa yoluyla bir şekilde bunu halletmemiz gerekiyor.

BAŞKAN – Şimdi, bu suçla mücadelede yani özellikle koruma, önlemeye yönelik bakarsak öyle bir bakış açısıyla, hani sanık ve fiilden sonrası odaklı değil de koruma, önlemeye odaklanarak, şimdi, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar, Çalışma Bakanlığı, artı, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler bu alanda, bütün bunların koordinasyonu nasıl sağlanmalı sizce?

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Vallahi, efendim, ben kendi, şahsi fikrimi söyleyeyim. Yani, şöyle: Biz Bakanlıkta sunum yaparken önleme falan dediğimiz an “Orası bizim işimiz değil, yardım bizim işimiz değil. Onu Aile Bakanlığı yapıyor, onu polis yapıyor...” Şimdi, Türkiye’deki kurumların maalesef üzerine iş kalmasını... İnanın ben de bazen diyorum ya, biz şu an etkin, çok faal bir hâlde olsak... Bu mesela Özgecan cinayetinden sonra yapamadığımız şeylerden dolayı toplumsal bir baskı oluyor, herkes Aile Bakanlığına yükleniyor şu an yani bize hiç kızan yok. Niye? Çünkü biz daha sahada yokuz. Yarın bize de kızacaklar ama şimdi biz bu etkinliği sağlayabilmek için gerçekten çok yönlü bir çalışma mekanizmasını geliştirmemiz lazım. Biraz önce sunumda da söyledim onu yani biz netice itibarıyla, sayın savecim burada, her iki kuruma da emri verebilecek konumda savcılık teşkilatı var. Yani, ben bu mekanizmanın da adli boyutuyla kurulması gerektiğini düşünüyorum ama şöyle değil: Yani, bizim Adalet Bakanlığının bütçesine hiçbir kaynak koymadan “Gelin, bunu kurun” dersiniz bu ölü bir şey olur. Buna ilişkin özel personel rejimi olacak, şey olacak bir birim zaten biz kurmayı düşünüyoruz ama etkin bir birim olursa... Mesela biz şu an hangi genel müdürlük bünyesinde kurulacağımızı tartışıyoruz. Onun yerine çok güçlü bir yapı öngörsek bizim bunların hepsine hizmet götürebileceğimiz kanaatindeyiz ama gerçekten, bunun ya Cumhurbaşkanlığı düzeyinde üst emir verecek bir makamdan veya Başbakanlık düzeyinde tüm kurumları bağlayacak bir makam tarafından ele alan bir mekanizma olması gerekiyor, yoksa çok yönlü bir şey. Burada görev alanına girmeyen bakanlık yok gibi, herkesin bir görevi var bu alanda.

BAŞKAN – Kadına yönelik şiddet bana göre bir iç güvenlik meselesidir. Katılır mısınız buna?

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Katılıyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 28

BAŞKAN – O zaman, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi, İçişleri Bakanlığının şemsiye bakanlık olması ve bu şekilde bir yapılanma, onun üzerinden bir koordinasyonun sağlanması, demin de söylediğimiz gibi, bütün bu olandan bitenden ya da olamayanlardan, yapılamayanlardan sadece Aile Bakanlığının sorumlu tutulmaması, farklı bir yapılanma yani İçişleri Bakanlığı... Eğer bu bir iç güvenlik meselesiyse, bu sadece bir kadının başına gelen münferit bir felaket değil de bu toplumun da bir meselesiyse ve bir iç güvenlik meselesi ise böyle bir yapılanmaya, nedir görüşünüz, kişisel olarak ne dersiniz?

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Efendim, yani İçişleri Bakanlığının da özellikle suçun önlenme noktasında... Burada belki koordinasyonu bizim dağıtmamız da gerekebilir. Yani, şimdi, bakıyorsunuz, bizim taslakta koordinasyona ilişkin de bir madde var. Biz hatta onunla ilgili toplantı yapmaya çalıştık ama şu ana kadar bir şey yapamadık. Mesela, Aile Bakanlığından, inanın şunu söylesem -ben kendilerine de söyledim- yani bugüne kadar Mağdur Hakları Başkanlığı kurulmuş Adalet Bakanlığında, “Ne iş yapacaksınız?” diye soran olmadı, “Ne eksiklik vardı da nereden çıktı böyle bir kurum?” diye, sizin sorduğunuz şeyleri soran olmadı. Yani, gerçekten, bu önemli bir şey yani. Sorulsa biz soruna çözüm odaklı, birlikte çalışma kültürünü geliştirmemiz gerekiyor. Ben İçişleri Bakanlığının önleme noktasında etkin olacağını düşünüyorum. Zaten ilk, sıcağı sıcağına, destek, yardım anlamında da, psikososyal destek noktasında da İçişleri Bakanlığının etkin olabileceğini düşünüyorum çünkü kişinin, işte gördük, yüzde 89’u zaten hiçbir yere gitmiyor. Biz bir kere bunu, kişilerin devlete güvenini artırıp, kendine güvenini artırıp başvurabilir hâle getirmemiz lazım ve ondan sonrasında en çok gittikleri yer polis. O zaman biz poliste bir mekanizma oluşturmamız lazım ve adliye de biz zaten diğer mağdurlar için de bir mekanizma oluşturmayı düşünüyoruz. Poliste bunun şeyi verilebilir emniyete. Ama onlar da yani polis devleti odaklı... Yani burada yaklaşım kültürünü değiştirmeleri lazım. Mağdura, gerçekten inanın, geçen söylemişlerdi bir sivil toplum kuruluşunda, şey diyorlar: Profesör bir bayan, İstanbul’un tam orta yerinde, ana caddenin ortasında tecavüze yeltenmişler, polisi ikna edememiş kadın. “Hadi git. Öyle şey mi olur İstanbul’un ortasında?” demişler. Şimdi, bu yaklaşımları bizim değiştirmemiz gerekiyor. Yani bu noktada ben İçişleri Bakanlığının da uygun yer olabileceği kanaatindeyim. Ama Aile Bakanlığı bunda en son yer yani bence. Ya Adalet Bakanlığı olmalı ya İçişleri Bakanlığı olmalı.

BAŞKAN – Evet.

Peki, teşekkür ediyorum.

Buyurun Hâkime Hanım.

ADALET BAKANLIĞI EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI TETKİK HÂKİMİ FİGEN BENEK – Teşekkür ederim Başkanım.

2005 yılında Çocuk Koruma Kanunu çıktığında kanunda çocuklarla ilgili, görevli bakanlıkların koordinasyonu öngörülmüştü, merkezi ve yerel koordinasyon. Merkezde Adalet Bakanlığında koordinasyonla görevli, yerelde de valiler, vali yardımcılar. Bu konu çok çalışıldı koordinasyonun yerleşmesi için ama bakanlıklardan birine koordinasyon görevi verildiğinde diğer bakanlıklar görevlerini yapmadığında o bakanlığın yapabileceği bir şey yok çünkü aralarındaki ilişki yatay ilişki. Yani bir Sağlık Bakanlığı... Yüksek güvenlikli sağlık kurumlarının oluşturulması gerekiyordu kanun çıktığında. Eldeki mevcut verilerle oluşturulamadı ama buna diyemiyorsunuz ki, niye yüksek güvenlikli sağlık kurumları oluşturulmadı? Ya da herhangi bir başka konuda. O yüzden bir koordinasyon görevi bir bakanlığa verilse dahi onu üst bazda yani dikey olarak daha üstündeki bir birimin, belki bir kurulun... Ben kurullara hiç sıcak bakmıyorum çünkü Türkiye’de çok fazla kurul var ve kurullar hani toplanmış olmak için toplanıyor, yapılan çalışmalar anlatılıyor, birkaç hedef oluşturuluyor ve dağılıyor. Ama belki Başbakanlık Müsteşarlığı başkanlığında olabilir, bir denetim mekanizması olması lazım. Şu anda da mesela Aile Bakanlığımız yeni kuruldu, iki yıl içerisinde yapılanmaya çalışıyor, ŞÖNİM’ler var. Herkes “Yaygınlaştırılsın, bu etki analizini yapsın, adliyeler tarafından verilen tedbir kararları takip edilsin.” diyor. Çünkü mahkemelerde herkes Adalet Bakanlığında... İşte, tedbirlerle, belki uygulama birliğinde sıkıntılar var, tedbirlerin verilmesinde sıkıntılar var ama verilmiş bir tedbir kararı var sonuçta. Bunu yerine getirmekle görevli de Aile Bakanlığının kurumları, özellikle ŞÖNİM’ler. Bunları yerine getiremeyince iki yıl bekliyoruz. Belki daha yıllar bekleyecek, kurumsallaşacak. Bunu izleyen bir denetim mekanizmasının oluşturulması belki burada kadın ve çocuklarla ilgili politikalar üretilip onları kurumlar nasıl uyguladı, yerine getirdi mi, izlenmesi gerekiyor. Yani yaptırım gücü de olmalı bence. Çünkü öteki türlü uzun yıllar biz o politikaların... Herkes uğraş veriyor, herkes çalışıyor, Meclis olsun, vatandaş olsun, herkes gerçekten bir şeyler istiyor ama denetim olmayınca, izleme olmayınca bilemiyoruz, göremiyoruz.

BAŞKAN – Bu, 2006 Başbakanlık genelgesinden sonra çıkarılan ulusal eylem planının izleme kurulları vardı. Yani Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olmadan önceki dönemde kurulmuş izleme kurulları da vardı. Bunlar periyodik toplantıları yapıyorlar. Ama ne kadar verimli oluyor, açıkçası... Rutine mi döndü?

ADALET BAKANLIĞI EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI TETKİK HÂKİMİ FİGEN BENEK – O toplantılara ben de katıldım Adalet Bakanlığında temsilci olarak. Yaptığımız çalışmalarını anlatıyoruz güzel, hedefler de belirleniyor. Mesela

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 29

koordinasyon çalışması daha Aile Bakanlığı kurulmadan önce önerilmişti. Çocuk Koruma Kanunu önce çıktığı için koordinasyon önce çalışıldı. Ben çalışmıştım. Kadına da yavaş yavaş geliyordu. Kadın konusunda da koordinasyona ihtiyaç var diye. Çünkü valiliklere genelge gönderilmişti bu koordinasyonun sağlanması için fakat orada karar da olsa bir yaptırım gücü yok. Yani sadece kurumlar geliyor, anlatıyor, hedefler belirleniyor ama bir şeyi yok. O yüzden yatay değil ama dikey bir mekanizmaya ihtiyaç var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Peki. Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Özdemir, bir katkınız...

CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Sayın Başkanım, yani gerçekten bizim mekanizmaları böyle görsel şölene yönelik değil, önleme yönelik kurmamız lazım. Mesela ben Gaziantep’te çocuk mahkemesi hâkimliği yaptım. Orada -Sayın Vekilimiz de burada- çocukların hırsızlığıyla ilgili özellikle şöyle bir sorun vardı, mesela hurdacılık hırsızlığı. Yani hurda toplamaya gönderilen çocuklara, bir at arabasını birileri veriyor onlara 10 liraya. Ondan sonra “Git, hurda topla, gel.” diyor. Çocuklar caminin şadırvanından tutun, musluklarına kadar, bir villanın kapısındaki demirlere kadar, ne bulurlarsa demir namına, logar kapaklarına kadar, PTT’nin şeylerine kadar, hepsini alıp götürüyorlar ve bir şekilde böyle bir süreç devam ediyor. Ben burada kendi kendime hâkim olarak savcılarını mesela ikna edemedim. “Yahu, bunlara bu at arabasını veren, bu hurda alan kişileri bir sanık olarak getirin de ben onları bir yargılayayım.” dedim. Ama maalesef hiç öyle bir şey olmadı. Yani emniyetin de bu yönde bir derdi yok. Çocuklar zaten masum masum geliyorlar. Ne olduğunu bilmedikleri için “Ben aldım oradan, şunu yaptım.” En kolay yargılama zaten çocuk yargılaması. Hepsini kabulle... İkrar var yani. Onun için, biz gerçekten etkin bir sistem kurarsak kadın karşı şiddetle ilgili. Sıfır tolerans... Yani gerçekten baştan örnek olarak verdim, işkenceye karşı sıfır tolerans politikasında Türkiye çok büyük bir mesafe kat etti. Yani ayınımı burada da bence etkin bir şekilde yerine getirebiliriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Gerçekten çok değerli katkılarınız oldu.

Sayın Derya Bakbak, buyurun.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Ben de o konuda size katılıyorum, Gaziantep’te böyle bir durum var ve bunlar madde bağımlılığına da sevk ediliyor aynı zamanda bu çocuklar. Bununla da ilgili çalışmalar da var.

Ama şöyle bir durum var: Geçen bizim incelemeye gittiğimiz cezaevindeki mahkûmlardan bir tane kadın da aynı durumdan bu hayata girmiş ve babadan gelen bir şiddet uygulanıyordu bu kadına. Oradan çıktıktan sonra ben birkaç gün şunun etkisinden kurtulamadım: Yani burada aslında değerlendirilmesi gereken kişinin baba olduğunu ve onun bir şekilde mahkemeye sevk edilmesi gerektiğini ve bununla ilgili... Yani çocukları suça teşvik eden ya da işte dilencilik olsun, hırsızlık olsun, uyuşturucu satıcılığı olsun, farklı şeylere yönlendirip onların üzerinden ciddi kazançlar sağlayan ve bunların da hayatlarını mahveden bir durum var ve bunun değerlendirilmesi ve bu konuda da çalışılması gereken önemli bir konu olarak görüyorum. Bu konuda size katılıyorum.

(Başkanlığa Komisyon Sözcüsü Sevede Bayazıt Kaçar geçti)

BAŞKAN – Söz isteyen yok.

Çok teşekkür ediyoruz Özdemir Bey’e.

Üçüncü gündem maddesi için savcımız Ahmet Gökay Aktaş Bey’e sunumu için söz veriyorum.

Sağ olun.

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ – Komisyon üyelerini ve tüm katılımcıları saygıyla selamlıyorum.

İsmim Ahmet Gökay Aktaş. Ankara Adliyesinde 12’nci Ağır Ceza Mahkemesinde cumhuriyet savcısı olarak görev yapmaktayım. Yaklaşık bir yıldır aile içi şiddet ve kadına şiddetle ilgilenmiyorum ama ondan önceki son iki yıl içerisinde Ankara Adliyesinde Aile İçi Şiddet Bürosunun kurulmasında faal olarak görev aldım. İki yıl faal olarak Aile İçi Şiddet Bürosunda görev yaptım. Komisyona çağırıldığımda nasıl bir sunum yapacağımı düşündüğümde, neler yaptık, neler yapmalıyız, neler yapamadık ve kanuni eksiklikler üzerinde ben bir sunum yapmak üzerinde kendimi hazırladım.

Aile İçi Şiddet Bürosunu kurarken 4320 sayılı Kanun yürürlükteydi. 4320 sayılı Yasa tamamen kağıt üzerinde kalan bir yasaydı; ciddi şekilde bir koruma sağlamayan bir yasaydı çünkü mahkemelerce verilen tedbir kararları evrak üzerinde savcılığın infaz bürosuna geliyordu. Savcılığın infaz bürosundan da yine resmî yazışmalarla kolluğa gönderiliyordu. Mahkemenin vermiş olduğu bir tedbir kararı 4320 sayılı Yasa kapsamında kolluğa ulaşması bir ayı buluyordu. Zaten bazen tedbir kararlarının süresi de o zaman bir aydı. Hiç infaz edilme imkânı olmuyordu. Biz büroyu kurar kurmaz, hemen Ankara Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğüyle bir toplantı yaptık. “Bu konu toplumsal ve vicdani sorumluluk gerektiren bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 30

konu. Mağdurların mağduriyetlerinin önlenmesi lazım.” dedik ve Ankara Emniyet Müdürlüğüyle yaptığımız anlaşma gereği 4320 sayılı Yasa yürürlükteyken tedbir kararlarını mahkemelerden elden aldık ve aynı gün Ankara'daki tüm kolluğa ulaştırdık. 4320 sayılı Yasa kapsamında mahkemelerce verilen tedbir kararlarını aynı gün kolluğa ulaştırdık. Daha sonra 6284 sayılı Yasa çıktı. 6284 sayılı Yasa çıkarken kimse bizim bilgimize başvurmadı. Fakat yönetmelik çalışmaları sırasında kanunda bazı eksiklikler olunca 6284 sayılı Yasa'nın yönetmelik çalışmalarına katıldık biz.

6284 sayılı Yasa, gerçekten kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi açısından çok büyük bir adım. Fakat revizyon gerektiren bir adım, teknik olarak eksiklikleri var. 6284 sayılı Yasa kapsamında biz büromuzun çalışma alanını genişlettik, kapsamı geniş tuttuk, sağ olsun hâkimlerimiz de mağdurların kapsamını tamamen geniş olarak kabul ettiler. Büronun çalışma alanında şiddete yönelik suçların soruşturması, tedbir kararlarının istenmesi, tedbir kararlarına muhalefet edilmesi hâlinde aile mahkemesine zorlama hapsi bildiriminde bulunulması ve zorlama hapsi kararlarının verildikten sonra infazı vardı. Yani şiddete uğrama tehlikesi başladığından şiddete uğrama tehlikesi neticelenip verilen cezanın infazına kadar, büronun her alanda görevi vardı. Büronun görev alanı çok kapsamlıydı ve büroya bir yılda 9 bin tane soruşturma evrakı geliyordu. Yani büroda 4 savcı görev yapıyordu, 9 bin soruşturma evrakını inceleyip karara bağlıyordu. Karara bağlamak, takipsizlik kararı verilmesi, ceza mahkemelerine dava açılması, aile mahkemelerine tedbir bildiriminde bulunulması şeklinde oluyordu ve aynı zamanda tedbire muhalefet edilmişse de aile mahkemesinden zorlama hapsi isteme açısından zorlama hapsi bildiriminde bulunuluyordu.

Biz nelerde başarılı olduk? Cezanın caydırıcılığı açısından, cezanın caydırıcılığının etkin olduğu gruplarda başarılı olduk. Çünkü, onlar için yapılması gereken ne varsa yaptık. Yani hemen tedbir kararı gerekiyorsa aile mahkemesinden tedbir kararı aldık, tedbir kararını tebliğ ettik: “Bu tedbir kararına uy. Uymazsan sana aile mahkemesine bildirimde bulunuruz, sana beş gün hapis cezası, altı aya kadar uzanan hapis cezası verdiririz.” dedik. Bu şekilde tebligatları yaptık. Bu, cezaları alıp cezaevine girip de cezalardan etkilenen kişiler açısından etkin oldu ama koruma açısından, koruma kararlarında alınan tedbirlerde Ankara genelinde yılda 7 bine yakın çağrı üzerine koruma kararı veriliyordu. Koruma kararlarının uygulanması açısından, can güvenliği açısından, olayın engellenmesi açısından hiçbir etkinlik sağlanamadı.

Nasıl sağlanamadı? Somut olarak örnek verirsek: Şimdi, biz eşine yumruk atan kişiye tedbir kararı verdik, ceza mahkemesine dava açtık. Tedbire muhalefet ettiyse aile mahkemesinden hapis cezası istedik. Hapis cezasını aldık, cezalandırdık ama bu kişiye yumruk atılmasını hiçbir şekilde engelleyemedik. Bu kişi kolluğa gitti, kolluk çağrı üzerine koruma kararı verdi yani kolluk koruma kararları, can güvenliği açısından uygulamasını yüzde 99,9 çağrı üzerine koruma kararı şeklinde gerçekleştiriyor. Çağrı üzerine koruma kararının infazına da ilgiliye şey olarak tebliğ ediyor, diyor ki: “Sana yönelik bir saldırı olduğunda bize telefon et, bize haber ver.” Bir somut olay hatırlıyorum. “Savcım, bizim ev karakola 50 metre mesafede, 5 tane koruma kararım var, 5 sefer de koruma kararına eski eşim muhalefet etti, cezaevine de girdi çıktı. Her seferinde eve geldi, ben her seferinde karakola haber verdim, hiçbir seferinde karakol gelip engellemedi.”

Yani sonuç olarak biz evrak üzerinden cezanın caydırıcılığının etkin olduğu kesimde bir şeyler yaptık. Fakat, koruma tedbiri açısından, olayların önlenmesi açısından hiçbir şey yapamıyoruz. Biz dedik ki: “Bu kesime karşı o zaman daha da etkin tedbirler alalım.” Aile mahkemesinden bu sefer yakın koruma kararı verdik. Hâkimlerin bir kısmı bize kızdı. Yakın koruma kararları istediğimiz zaman: “Ya, yakın koruma herkese verilmez.” dedi ama olayları engelleyemiyorsun, kişi devamlı darp ediliyor, kimse korumuyor. Yani evrak üzerinde koruyoruz, cezanın caydırıcılığı açısından koruyoruz ama fizikî olarak kimseyi korumuyoruz. O zaman yakın koruma kararları istedik, aldık yakın koruma kararlarını. Yakın koruma kararlarını Emniyet Koruma Daire Başkanlığına yolladık. Koruma Daire Başkanlığı dedi ki: “Bizim görevimiz yakın koruma değil.” Bizim yakın koruma kararlarımızı emniyet, kolluğa havale etti, normal polis merkezlerine. Herhangi bir polis merkezi bizim yakın koruma kararımızı aldı. Normal, Tanık Koruma Kanunu'nda yakın koruma kararlarının nasıl infaz edileceği açık şekilde belli edildiği hâlde Tanık Koruma Kanunu kapsamında yakın koruma kararları da infaz edilmedi, kadınlara sadece şu söylendi: “Siz bir yere giderken riskli bir alana gidiyorsanız haber verin.” Yakın koruma kararları da bu şekilde infaz edildi.

Yine, kanunda hüküm vardı, kimlik değiştirilmesine ilişkin hüküm. Kimlik değiştirilmesine ilişkin kararlar kanun kapsamında açıkça belli edildiği hâlde biz bu kararları Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Tanık Koruma Daire Başkanlığına yolladık. Tanık Koruma Daire Başkanlığı bize kararlarımızı iade etti. Dedi ki: “Meclis görüşmelerinde de biz buna itiraz ettik. Fakat Meclis görüşmelerimizde dile getirmemize rağmen bu kabul edilmedi. Bizim bunu yerine getirmemiz mümkün değil, bizim yapımız farklı.” Bizim kimlik değiştirme kararlarımızı Tanık Koruma Daire Başkanlığı infaz edemedi. Kararlar elimizde kaldı.

Ondan sonra, yönetmelik çalışmaları vardı, Aile Bakanlığıyla birlikte yaptığımız yönetmelik çalışmalarında yönetmeliğe kanunda açıkça “Tanık Koruma Daire Başkanlığınca kimlik değiştirme kararları infaz edilir.” şeklinde hüküm olduğu hâlde biz “İçişleri Bakanlığınca yerine getirilir.” şeklinde hüküm koyduk ve İçişleri Bakanlığı yönetmelik çıktıktan sonra “Biz bunu nasıl yerine getireceğiz.” diye yine bize geldiler. Ondan sonra, Ankara'da Cinayet Büroya verdiler, “Kimlik

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 31

değiştirme kararları nasıl yerine getirilir?” diye. Cinayet Büro geldi, “Savcı Bey, biz bunu nasıl yapacağız?” dedi. Kendi aramızda o zaman sistemler geliştirdik. Cinayet Büro kimlik değiştirme kararlarını yerine getirmeye çalıştı.

Yani netice itibarı olarak cezanın caydırıcılığı oldu, etkin olduk, cezanın caydırıcı olmayan kesimde, fizikî olarak hiçbir tedbir alamadık, koruma tedbiri alamadık. Sadece çok etkin durumlarda artık mağdurların kadın sığınma evlerine yerleştirilmesini sağladık. Çünkü koruyamıyoruz yani 5 tane koruma kararı var, 5 tane koruma kararına muhalefet edilmiş. Karakol 50 metre ileride, biz kadını yine koruyamadık. O zaman dedik ki: “Bu kadın barınma evine gitsin.” Kadınları barınma evlerine yerleştirmeye başladık. Ben son bir yıldır görev yapmıyorum ama biz bu aşamalardan geçtik.

Kanun gerçekten bir devrim, şiddetin önlenmesi açısından ama sistem oturmamış yani sistemi oturtmadık bir türlü. Mesela, fizikî koruma nasıl yapılacak? Polis merkezlerine karar gidiyor. “Savcım, benim 20 tane personelim var 630 tane koruma kararım var.” diyor ve bu 630 koruma kararına karakol 1 tane bekçiyi görevlendiriyor, fizikî olarak korumak için. O da diyor ki: “Bana sadece telefon et.” Telefon edince de giderse gidiyor yani netice itibarıyla fizikî korumayı sağlayamadık. Yani konu gündemdeyken bir an önce, benim kendi görüşüm, elektronik izlemenin getirilmesi lazım. Yani sistemi kurmak zor oldu, herkes fedakârlık yaptı, herkes destekledi.

Elektronik izleme, hem mağduru hem şüpheliye kol saati şeklinde bir kelepçe, kol saatini aştığımız şekilde de bu sinyal veriyor, bu yüzde 100 önlüyor. Mesela mağdura takılıyor bir kelepçe, ben büroda görevliyken bunun çalışmalarına da katıldım, bu saat gibi bir şey yani kelepçe şeklinde de değil. Bu saati açınca zaten merkeze sinyal veriyor, merkez tedbirini alıyor. Bir de mağdura yaklaşıncaya yine sinyal veriyor. Yani bu konuda herkes fedakârlık gösteriyor, herkes destek veriyor. Sorunun gerçek çözümünü yani somut olarak olayı önlemek istiyorsak bir an önce elektronik izlemeyi getirmemiz lazım. Elektronik izlemeyi getirdiğimiz zaman sorunu kökten çözeceğiz yani mağdura yaklaşması mümkün olmayacak yani televizyonda da her gün haber olmayacak. Tedbir kararı var, yine suç işledi, e işleyemeyecek. Çünkü elektronik olarak sinyal verecek, gerekli tedbirler alınacak, mağdur istediği yere gidebilecek.

Ben hızlı bir giriş yaptım, saat geç oldu, herkesi burada bırakmayayım diye.

Daha neler yaptık açısından: Cezanın caydırıcılığının etkin olduğu kesimlerde etkin olduk, kapsamı çok geniş uyguladık, mağdur kapsamını çok geniş uyguladık, tedbir kararlarını çok geniş uyguladık. Şiddetin başlama tehlikesinden sona erene kadar her aşamaya katıldık. Ceza mahkemelerine dava açtık, aile mahkemelerine zorlama hapsi bildiriminde bulunduk, aile mahkemelerinden de zorlama hapsi kararları geldi, bunları infaz ettik. Neler yapamadık? Demin açıkça anlattım, bu, çağrı üzerine korumanın verimli olmadığını, sadece evrak üzerinde kaldığını söyledim, yakın koruma kararlarının infaz edilemediğini söyledim, kimlik değiştirme kararlarının... Yani kanunda kimlik değiştirmeden bahsediliyor ama hâkimlerimiz kimlik değiştirmeyi biraz basit uyguladı çünkü kimliği değiştirilen –bir istatistik yapıldı mı bilmiyorum- mağdurların yüzde 15’i, 20’si geri geldi, “Biz eski kimliğimize geri dönmek istiyoruz.” dedi. Hâkime Hanım’ın da vardı öyle bir kararı, Hâkime Hanım da verdi kararını, yeniden talep ettik, Hâkime Hanım ne yaptı bilmiyorum. Kimliği değiştirilen, sizin de olabilir herhâlde ya da sizin ortağımızın, ben öyle hatırlıyorum da, kimliği değiştirilmiş, “Ben eski kimliğime geri geçmek istiyorum, ben bundan çok zarar gördüm.” diyor çünkü yeni kimliğiyle uğrayacağı mağduriyeti hesaplayamıyordu.

BAŞKAN – Nasıl bir mağduriyet oluyor da eski kimliği geri istiyor?

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ – Yani demek ki her açıdan, toplumsal açıdan, yaşam açısından yani ismi değişiyor, adı soyadı değişiyor.

BAŞKAN – Yani yeni biri olmanın getirdiği külfet mi?

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ – Külfet yani yüzde 10’u, 20’si geldi, eski kararların kaldırılmasını istediler.

BAŞKAN – Bu kararlar kolay kalkıyor mu?

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ – Yani şimdi, bu vicdani bir mesele olduğu için her gördüğümü söylemek zorundayım. Kanunda açık hüküm var: “Açıkça talep edilmediği takdirde kimlik değiştirilmesine karar verilemez.” diye, bazı hâkimlerimiz talep olmadan kimlik değiştirmeye karar vermişler. Kadın geldi, dedi ki: “Benim böyle bir talebim yok, ben eski kimliğimi kullanmak istiyorum.” Tabii onlar da kaldırıldı.

“Neler yapmalıyız?” açısından bakarsak, istikrarlı bir şekilde kararlı olmamız lazım. Şiddet bazen o kadar gündeme geliyor, herkes destek veriyor, bazen de herkes görmezlikten geliyor. Bu konuda bence istikrarlı olmamız lazım. Bizim soruşturma bürosuna yılda 9 bin tane evrak geliyordu, 9 bine yakın da koruma kararı infaz ediyorduk. Biz “Ne yapmalıyız?” açısından burada en önemli olayın eğitim olduğunu gördük. Bence şiddetin engellenmesi açısından ilkokullarda, ilköğretimde aile içi şiddet konulu ders olması lazım yani ilk başta oradan başlamamız lazım.

Yani eğitimle konuya başlamamız lazım, kollukların uzmanlaşması lazım. Yani bir Çankaya Polis Merkezinin bu konuda soruşturma yapmaması lazım, Ankara’da Ankara Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki Aile İçi Şiddet Bürosunda görev yapan polis memurlarının çalışması lazım, her şeyin tek elden yürütülmesi lazım. Ben diyorum, Ankara’da yılda 9 bin evrak oluyor, bu 9 bin evraka 100 personel yeter yani Ankara Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki bu 100 personel bu 9 bin evraka

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 32

ilişkin soruşturmayı yürütebilir çünkü her kolluk ayrı uygulama yapıyor. Şimdi, 6284 sayılı Yasa'da kolluğa verilmiş çok farklı yetkiler var; uzaklaştırma yetkileri var, çağrı üzerine koruma yetkileri var, barınma yerinin sağlanması yetkileri var ama bunu bazıları biliyor, bazıları bilmiyor, uygulayamıyorlar. Şiddette en önemli olay şiddetin anında engellenmesi. Mağdur karakola geldiğinde hemen şüpheliye uzaklaştırma kararının tebliğ edilmesi lazım, kolluğun da bu konuda yetkisi var ama kolluğun bu konuda bilinci yok, onun için tek elden yürütülürse buradaki kalifiye personel bu işi halleder diye düşünüyorum ben.

Olmazsa olmaz olarak elektronik izlemenin olması lazım diyorum. Ben bu şekilde eleştirel konuşuyorum ama ben aile içi şiddet bürosunda görev yaptığım süre içerisinde Madrid'e gittik, Madrid'te incelemeler yaptık. Madrid ile Ankara'nın nüfusu hemen hemen aynı, onlar elektronik izlemeyi de yapıyorlar, tüm tedbirleri de almışlar. Onlar ile bizim vaka sayılarımız hemen hemen birbirini tutuyordu, ölüm oranı sayısı onlarda daha fazlaydı, onlarda 17-18 civarındaydı yıllık, bizim, Ankara'da benim görev yaptığım süre içerisinde 12-13-14 civarındaydı, onlar her türlü tedbiri aldıkları hâlde, elektronik izlemeyi de yaptıkları hâlde.

"Neler yapmalıyız?" açısından bakarsak, ailelere ekonomik olarak yardımda bulunmamız lazım. Şiddete uğrayan mağdurlarda bazı durumların eziyet ve işkenceye vardığını gördük yani burada artık şiddetten bahsedilemiyor, eziyet ve işkenceye varmıştı. Bunlar hangi ailelerdi? Alkol alan şahısların bulunduğu aileler, uyuşturucu kullananların aileleri ve psikolojik rahatsızlığı bulunanların aileleriydi. Burada artık iş şiddet kavramından çıkmıştı, işkence ve eziyete dönüşüyordu. Örnek olarak bir alkollü baba –okuduğumuz dosyaların çoğunda gördük- eve alkollü geldikten sonra sabahtan akşama kadar, yedi sekiz saat çocukları "Hazır ol!" vaziyetinde tutup her türlü işlemi yapıyordu. Enstest ilişkileri de gördük, enstest ilişkilerden davalar da açtık, cezalar da çıktı ama en çok şiddetin işkence ve eziyete döndüğü vakaların alkol, uyuşturucu ve psikolojik rahatsızlıkların olduğu vakalar olduğunu gördük.

Ayrıca, artık bu durumlarda eşler değil, çocuk sahibi olan aileler de bize geliyor, "Savcım, çocuğum uyuşturucu müptelası, bunu cezaevine kapatın." diyor. Uyuşturucuyla mücadele hususunda yine kararlılık var, bugün mesela ben Ankara 12. Ağır Ceza Mahkemesine çıkıyorum, cezalar ağırlaştırıldı, bugün bir dosyada on beş yıl ceza verdik, esrar, eroin satana on beş yıl ceza verdik. Fakat ifadeleri aldığımızda hâkimler soruyor, "Şu anda gidebilirsiniz, Altındağ'da gece vakti istediğiniz yerden eroin ve esrarı çok rahatlıkla alabilirsiniz." diyor yani ceza on beş yıl olduğu hâlde. Yine iş önleyici tedbirlerin alınmasına geliyor, Hâkim Bey de bahsetti, önleyici deyince "Bizim değil." diyor. İşte, herhâlde artık kurumsal şeyden mi kaynaklanıyor, neyse, önleyici tedbirlerin alınmasında bizde bir zaaf meydana geliyor.

Yine, "Neler yapmalıyız?" açısından bakarsak, aile danışma merkezlerinin artırılması ve faaliyet alanlarının genişletilmesi lazım diye düşünüyorum. Örnek olarak, benim büroda çalıştığım bir gün bir bayan Elmadağ'dan gelmiş, "Savcım, eve intihar mektubu bıraktım, herkes benim intihar ettiğimi düşünüyor, ben buraya geldim. Bir terapi merkezine beni gönderebilir misiniz?" O zaman ben düşündüm ne yapabiliriz diye. Yani şimdi kiminle göndereceğim? Savcılığın öyle bir personeli yok, düşündüm, emniyeti çağırdım, emniyette şiddet önleme merkezine gönderdim, şiddet önleme merkezinde de bunu kesinlikle terapiye yollayın dedim. Mağdur kendisi talep ediyor terapiyi. Aile danışma merkezleri de aynı aile hekimlikleri gibi çoğaltılırsa, her alanda artırılırsa terapi açısından faydalı olur, şiddetin azalmasına da sebebiyet verir diye düşünüyorum.

Şimdi, bizim bayan şüphelilerimiz de oluyor, kişilere artık aile içi şiddetten cezalandırılacağı bilincini toplumsal olarak yerleştirmemiz lazım, bu artık spot reklamlarla olur, dizi filmlerle olur yani aile içi şiddeti bazı kesimler bir cezalandırılma şeyi olarak görmüyor. Fakat bu bir insanlık ayıbı, cezalandırılması gerekir, bu cezalandırılma bilincini toplumsal olarak artık yerleştirmemiz lazım diye düşünüyorum. Kadrolu kalifiye eleman bulundurmamız lazım diye düşünüyorum. Kanunda da şekli eksiklikler var, artık saat ilerliyor.

BAŞKAN – Sayın Savcım, hiç şey yapmayın, anlattıklarınız tutanağa geçiyor, bunlar rapora hep yansıyor yani hiç endişe etmeyin, rahat rahat anlatın bize tecrübelerinizi.

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ – Kanundaki şekli eksiklikler açısından da tedbir kararına muhalefet var. Hâkime hanımlara sorumluluk getirecek bir teklifte bulunacağım, en son onunla bitireceğim.

Şimdi, tedbir kararlarını aile mahkemeleri veriyor. Tedbir kararlarına muhalefet edildiği zaman kolluk bizi arıyor, aile mahkemeleriyle hiçbir irtibatları yok. Tedbir kararlarına muhalefet edildiğinde kanunda savcılığa da verilmiş hiçbir yükümlülük yok ama gelişen durumdan kaynaklı biz diyoruz ki: Genelde tedbir kararına muhalefet edildiği için şu suçlardan soruşturma yapın, eğer gözaltına alınması gereken bir eylem varsa kişiyi mevcutlu istiyoruz, mevcutlu istediğimiz zaman da olay bir şekilde önlenmiş oluyor ama basit bir olaya tedbir kararına muhalefetten kişiyi serbest bırakıyoruz.

Benim Madrid'te gördüğüm uygulama şuydu: Tedbir kararına muhalefet edildiği hâlde –nöbetçi sorgu hâkimleri oluyordu onların- nöbetçi sorgu hâkimlerinden talimat alıyorlardı. Nöbetçi sorgu hâkimleri tedbir kararına muhalefet eden şahsı serbest bırakıyorsa bırakıyordu, yok, serbest bırakmıyorsa şüpheli, sorgu hâkiminin önüne geliyordu. Orada sorgu hâkimi veriyordu tedbir kararına muhalefette cezayı, sorgu hâkimi cezasını kesip cezaevine direkt yolluyordu. Şimdi, bizde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 33

böyle bir müessese yok yani eğer tedbir kararına muhalefet ediliyorsa bence aile mahkemesi hâkimine haber verilmeli, aile mahkemesi hâkiminin karşısına da bu şahıs... Çünkü, bazı vakalar var ki beş sefer, altı sefer tedbir kararına muhalefet ediyor, bırakırsan yine muhalefet ediyor. Ben de diyorum ki: Aile mahkemesi hâkiminin karşısına mevcutlu çıkarılsın, aile hâkimi de cezasını kessin, cezaevine yollasın. Çünkü, kanunda -ki kanun şu anda müsait- karar kesinleşmeden infaz edilip edilmeyeceği şeklinde bir açıklık yok yani aile hâkimi cezasını kesip cezaevine yolladığında da bir sorun olmaz diye düşünüyorum ve bu şekilde bir düzenleme yapılmasını öneriyorum ben. Yoksa, televizyonlarda yine her gün haber olur, tedbir kararına muhalefet edildi, yine serbest bırakıldı. Çünkü, mevcut sistemden kaynaklanan bir durum var. Tedbir kararına muhalefet edildiğinde şahsın gözaltına alınmasını gerektiren bir kanun hükmü yok, sadece biz CMK'ya göre işlem yapabiliyoruz.

Ben teşekkür ediyorum. Soru varsa alabilirim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Milletvekili arkadaşlarımız soracaktı ama Genel Kurulda bir yoklama var şu anda, ona indiler, muhtemelen gelirler tekrar.

Şimdi, öncelikle, bu tedbir kararlarına muhalefette aile hâkimlerinin tekrar huzuruna gelmesi, tedbirli olarak önerdiniz.

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ - Mevcutlu olarak....

BAŞKAN – Şimdi burada hâkimler var. Buyurun hâkime hanım, sizden alayım ben bunu. Uygulanabilir mi, yapılabilir mi, yapılıyor mu, nedir?

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Bence yapılabilir ama şöyle bir sakıncası var: Bizim duruşmalarımız çok uzun sürüyor. Geldiği zaman çok uzun süre bekleyebilir. Yani öğleden sonra üçe, dörde kadar sürüyor duruşmalar. Bir nöbet sistemi getirilebilir. Yani, hâkimin karşısına gelmesi gerektiği ve mevcutlu gelmesi gerektiği konusunda ben de savcı beye katılıyorum, kesinlikle mevcutlu gelmeli çünkü infazda da sıkıntı var, kesinleşme beklenir mi beklenmez mi. Mevcutlu gelirse en azından savunmasını almış olursunuz. Savunmanın alınması gerektiğini kesinlikle düşünüyorum. Almadan hiç kimseye zorlama hapsi veremezsiniz, veren çok fazla hâkim var ama bu insan haklarına aykırı, savunma almadan hiç kimseye hapis veremezsiniz, ben öyle düşünüyorum. Mevcutlu getirilirse en azından tebligat çıkarıp savunma vermesini beklemek, evden uzaklaştırıldığı için zorlama hapsi hükümsüz hâle geliyor o zaman. Zaman geçiyor, süre doluyor, tedbir kararı süresi doluyor, ihlal olup olmayacağı tartışmalı hâle geliyor. Mevcutlu getirilmesi kesinlikle çok doğru bir şey.

BAŞKAN – Peki nasıl çözülecek?

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Nöbet sistemi getirilebilir, ayrı bir hâkim atanabilir. Yani, aile içi şiddet mahkemeleri kurulması önerimiz de var.

BAŞKAN – Yani, bu İspanya modelindeki sorgu hâkimi muadili bir şey mi?

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Evet, olabilir. Yani, müstakilen aile içi şiddete bakan mahkemeler de kurulabilir, İspanya örneğinde o var, sadece bu davalara, koruma kararlarına ve onun ihlaline ilişkin kararlara bakıyor. Bu kurulabilir ya da nöbet sistemi getirilebilir, mevcut aile mahkemelerinde nöbet sistemi getirilebilir, bir çözüm bulunabilir bu konuda.

BAŞKAN - Sizin sormak istediğiniz bir şey var mıydı?

NURCAN DALBUDAK (Denizli) – Mahkeme kararları uygulanır... Yani, biz geri besleme için, bunun devam etmemesi adına ilkokullarda birtakım eğitimler, ilerleyen zamanlar için birtakım planlamalar, eyvallah, bunların hepsi planlanmalı ama mevcutta mahkeme kararlarında STK'ların oraya müdahil olması ya da basın ilgisini çekiyor olması mahkeme kararlarını etkiliyor mu? Yani, burada işte müdahil olan birtakım dernekler olabiliyor. O zaman da verilen kararlarda işte ağır cezadaysa konu vesaire, daha indirim olmaması ya da başka türlü iyi hâl vesaire gibi konuların değil de daha ağır bir ceza konusunda etkisi oluyor mu, onu soracağım.

Teşekkürler.

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ - Cezalar etkilenmiyor diye düşünüyorum ben. Ama, mesela, bugün bir dosyamız vardı, ağır cinsel saldırı vardı, ben cumhuriyet savcısı olarak mütalaamı verdim. Cinsel saldırı, alı koyma ama avukat mahkemenin karar vermemesi için devamlı süre istemeye çalıştı. Belki kamuoyunda şimdi çok ağır bir ceza alabiliriz diye avukatlarda o var ama hâkimlerin ya da heyetin etkileneneğini ben tahmin etmiyorum. Verilecek ceza verilir yani eninde sonunda.

BAŞKAN - Bu İspanya modelinde, hâkime hanımlar da bununla ilgileniyorlar, bu elektronik takibi kim yapıyor İspanya'da, hangi kurum?

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ - Hatırladığım kadarıyla orada bir izleme merkezleri vardı. Yani, aradan üç sene geçti. İzleme merkezlerinin koordinasyonundan sorumlu İspanya'daki başkanı da HSYK üyesiydi.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 34

Yani, orada çeşitli kurumlardan oluşmuştu, başkan HSYK üyesiydi. Biz o başkan HSYK'da da ziyaret ettik. Yani, izleme merkezinin başkanı HSYK üyesiydi ama diğer kurumlardan da üyeler vardı, her kurumdan üye vardı. Aradan üç yıl geçtiği için tam olarak hatırlayamıyorum yani de başkanın HSYK üyesi olduğunu hatırlıyorum. Biz başkanın makamında da ziyaret ettik.

BAŞKAN - Bu panik butonu niye bekleneni veremedi sizce.

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ - Panik butonu benim çalıştığım dönem içerisinde Ankara'da hiç uygulanmadı. Bilmiyorum, eğer son bir yıl içinde uygulanıyor mu? Hiç uygulanmadı. Son bir yıldır bakmıyorum aile içi şiddete de hiç uygulanmadı. Ankara'da hiç uygulanmadı.

BAŞKAN – Buyurun Hâkim Bey.

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Sayın Başkanım, biz de Madrid'e aralık ayının ilk başında gitmiştik. Şimdi, orada gerçekten kurumların iş birliği içerisinde çalıştığını... Kızılhaç merkezine gittik. Yani orada elektronik... Kızılhaç merkezinin binası belediyeye ait, içinde çalışanlar Sağlık Bakanlığından maaş alıyor ve STK gibi de kabul ediliyor. Yani, böyle çok enteresan bir kurumsal yapısı var. Mesela biz onların işleyişini anlamakta gerçekten zorlandık ama hizmet çok mükemmel. Elektronik izlemeyle ilgili şeyi gösterdiler ve hiçbir maliyeti yok. Vodafone'la anlaşmışlar. Vodafone bir tane cep telefonuna özel bir uygulama yapmış. Böyle panik butonu, şu bu falan hiçbir şeyle uğraşmıyorlar. Yani, cep telefonu veriyorlar, orada cep telefonundan zaten şirket ücret de almıyor hem reklamını yapmış oluyor. Yani onunla birlikte bir arama, orada bize örnek bir vaka şeyi gösterdiler. O cep telefonundan alarm geldiği an otomatikman orada çalışan kişi bu psikolog tarzı kişiler var ve böyle güvenlik yönünden hizmet veren avukat, hukukçu kişilikli kişiler de var. Bunların uygulamadan düğmeye basıldığı an orada hangisi uygunsuz o telefonu açıyor aynı bu çağrı merkezi gibi. Google'dan hemen haritalardan anında yerini gösteriyor, sistem otomatikman Google'dan açılıyor bir ekranda. Diğer ekranda da işte belediyenin güvenlik kamerasından otomatikman oranın görüntüsü veriliyor ve kişiyle, mağdurla oradaki kişi görüşmeye başlıyor, diyor ki: "Şuraya git, buraya git." Onu yönlendiriyor. "Orada sığınacağın şurası var, burası var, orada sana yardım edebilecek şu kişi var." Gerçekten, çok düşük bir maliyetle ucuz bir hizmet anlayışı var.

BAŞKAN – Bu mu?

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Bu bizimki mi?

BAŞKAN – Vodafone'na yapılmış.

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Valla, onu ben bilmiyorum, ilk defa gördüm Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun, şu mikrofonu açarsanız.

KOMİSYON UZMANI AYŞE BAYRAKTAR – Başkanım, benim de bu uygulamadan benim de bu hafta içerisinde haberim oldu. Şundan dolayı, aslında kadınlar arasında gizli yayılan bir uygulama bu. Çok fazla, erkeklere de iletilmesi istenmiyor aslında. İnternet üzerinden yayılan bir uygulama. Bu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının da desteğiyle zaten...

BAŞKAN – Vodafone'la Aile Bakanlığının birlikte logosunu gördüm.

KOMİSYON UZMANI AYŞE BAYRAKTAR – Evet, birlikte.

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Bizimkinde şöyle bir şey var, işleyişinde fark var: Yani, o çağrı butonuyla birlikte polis de harekete geçiyor, sistem anında işleme başlıyor. Gerçekten yani etkilenmemek elde değil, örnek bir vaka da orada oldu yani çok etkin bir müdahale oldu kısa sürede ve şiddet olmadı.

BAŞKAN – Müdahale merkezi yapılanması içinde düşündüğümüz bir şeydi zaten yani bilgi sisteme dâhil olduğu anda mekanizmaların harekete geçmesi.

Siz onunla ilgili bir açıklama yapar mısınız?

KOMİSYON UZMANI AYŞE BAYRAKTAR - Bununla ilgili, bu aslında uygulamada fener olarak gösteriliyor telefonda, yukarı kaldırdığımızda özel ara yüzüne giriliyor. 183, 155, 156 gibi acil hatlar var, buralara direkt arama yapılabilir ya da siz 3 kişinin telefonunu kaydediyorsunuz, onlara bastığımızda onlara bir mesaj gönderiliyor "Ben zor durumdayım, beni arayın. Eğer aradığımızda açmıyorsam hemen gelin." deniyor. O sırada konumunuz da gönderiliyor ya da bunu yapamıyorsanız siz uygulamaya şöyle bir sallama yüklüyorsunuz. O şiddette salladığınızda telefon da bu kişilere yine konumunuz ve mesajınız gönderiliyor. Sanırım aynı şekilde değil mi anlattığımız uygulama?

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Oradakiyle benziyor.

BAŞKAN – Hâkim Bey, sizin bahsettiğiniz sistemde mekanizma ilk nasıl çalışmaya başlıyor?

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Direkt mağduru elindeki telefonundaki şeye basmasıyla. Böyle arayüzü falan yok, tek bir tuşu var böyle kırmızı.

KOMİSYON UZMANI AYŞE BAYRAKTAR – Arayüz olmasının sebebi...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 35

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Yani “Şuna gideyim, buna gideyim. Şunu mu arayım?” falan diye bir şey yok. Direkt merkez, yani bir merkez var, o merkeze gidiyor. Yani gerçekten, yabancıların sistem kurmadaki.. Yani bizim ALO 183 var. Yani orada bir baktım, bir tane Orange diye bir telekom şirketi, her yıl ihaleye çıkıyorlarmış, almışlar sistemi. Firma telekom firmasının –çok zengin bir binadaydı zaten, gittik- bir odasını bu işe ayırmış, 8 tane pedagog, psikolog türü çalışan var, 4 tane avukat var ve çok etkin bir hizmet sunuyorlar. Yani gerçekten şaşırtıyoruz. Koordinasyon mükemmel. Polis anında müdahale etti. Bizim, Türkiye’de nasıl işliyor, ben onu tam bilmiyorum, savcı bey de belki uygulamayı görmemiştir bıraktığı için. Yani inşallah etkin işliyordur. Çok güzel bir şey olması da bize gurur verdi yani.

BAŞKAN – Bu nasıl işliyor? Sistem nasıl harekete geçiyor?

KOMİSYON UZMANI AYŞE BAYRAKTAR – Ben bunu polis açısından, polisi arayıp değerlendirmedim uygulamasında ama bir arkadaşımla denedik. Onun adına bastığımda... Dediğim gibi, acil SMS de var, onda da polise hemen mesaj gidiyor ve konumunuz gidiyor, acil çağrı yapılıyor. Ama siz burada acil 3 kişiye de mesaj gönderebiliyorsunuz hemen bir tuşla. Arkadaşımın denetim ben bunu, hemen oraya konumum ve mesajım gitti arkadaşımın. Arkadaşım da bana denedi, aynı şekilde onun da geldi. Öyle bir uygulama.

BAŞKAN – Koruyucu etkisi bence yüksek bir şey, olabilir. Yani, tabii, işletim sistemi bir görmek lazım.

KOMİSYON UZMANI AYŞE BAYRAKTAR – Arayüzde olmasının sebebi de ilk önce bu fener uygulaması gibi gözüküyor. Bu gizlilik açısından. Aslında güzel bir uygulama.

BAŞKAN – Anladım.

Nereden indiriyorsunuz onu?

KOMİSYON UZMANI AYŞE BAYRAKTAR – Normal, diğer uygulamaları indirdiğimiz gibi.

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Ama oradakinin sadece şeyi farklı, yani orada telefonu da programı da başka bir şey veriyor, Kızılhaç kendisi veriyor mağdura.

BAŞKAN – Bir yazılım indiriliyor herhâlde.

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Orada yazılım indirme yok, yazılım indirilmiş telefonu veriyorlar, işi bitince de geri alıyorlar.

BAŞKAN – Direkt sizin elinize bir telefonu veriyor.

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Sonra geri alıyorlar, yani bitince.

BAŞKAN – Tehdit bitince.

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Mesela Madrid’de 10 bin civarında telefon var kullanan. Yani, işi bitenden geri alıyorlar, koruma durumu geçtiği zaman.

BAŞKAN – Geçici bir süre için sizin kullanımınıza tahsis ediyorlar.

12. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANI HÂKİM HÜSEYİN KARAMANOĞLU – Bu, mahkeme kararıyla olan bir şey değil. Orada da ileri düzeydekilere elektronik kelepçe uygulaması var, o, hâkim kararıyla oluyor, buna kendi kendine uzmanlar karar veriyorlar. İşte, oradaki Kızılhaç yetkililerinin verdiği kararlar uygulamaya geçen bir sistem bu.

BAŞKAN – Sayın Savcım, ben bir şey sormak istiyorum: Bu 6284 sayılı Yasa’da özellikle birtakım görüşler var, ağır eleştiri alan kısmı da işte, bu 8’inci madde miydi, “kanıt belge aranmaksızın” diye?

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ – O sadece tedbir kararlarında geçerli. Aksayan bir durum orada gerekli olmuyor, hâkimler değerlendiriyor yani değerlendirme yapan hâkime göre değişiyor.

BAŞKAN – Tamam, geldi, başvurdu, kanıt belge aranmaksızın bir şeye hükmedildi, sonra beyanlarla ilgili soruşturmayı siz mi yapıyorsunuz savcılık olarak, süreç nasıl işliyor?

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ – Yok, o başvuruyu direkt aile mahkemesine yapıyor.

BAŞKAN – Savcılığın bütün bu süreçteki konumu ne, yetkisi ne, sorumluluğu ne?

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ – Savcılığın, 6284 sayılı Yasa’daki tek sorumluluğu bildirimde bulunmak. Tedbir kararında tedbir için bildirimde bulunmak, tedbire muhalefet etmişse zorlama hapsi bildiriminde bulunmak. Başka bir şey yok. Ama biz onu çok genişlettik, yani hiçbir şeyimiz olmamasına rağmen soruşturmayı biz yapıyoruz. Tedbir kararına muhalefet edildiği zaman kanun bir yükümlülük vermediği hâlde biz büronun faaliyetleri çerçevesinde kolluğa soruşturma yapılması talimatı veriyoruz, diyoruz ki: “Tedbire muhalefet etmişse bu bir suç da işlemiştir.” Mesela hiçbir şey olmasa diyoruz ki: “Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu işlemiştir.” O suçtan soruşturma yaptırıyoruz. Sonra soruşturma evrakı adliyeye geliyor. Soruşturma evrakını adliye soruşturma defterine kaydedip inceliyoruz. Eğer dava açılmasını gerektiren bir eylem varsa mesela kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu oluşmuşsa ondan dava açıyoruz, ayrıca aile mahkemesine diyoruz ki: “Bu tedbir kararına muhalefet etmiştir. Bildirimde bulunuyoruz, bu şahsa zorlama hapsi cezası ver.” Aile mahkemesi hâkimine bildirimde bulunuyoruz. Ama biz bunu burada

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Kadına Şiddet Giriş : Tarih : 25/02/2015 Stenograf : Kayıt: Kadına Şiddet Sayfa: 36

inisiyatif olarak yapıyoruz. Herhangi bir yerde bir savcı “Ben bunu yapmıyorum.” derse kimse “Niye yapmıyorsun?” demez çünkü tedbir kararına muhalefette savcının bir görevi yok.

BAŞKAN – Yasa size öyle bir sorumluluk vermemiş.

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ – Yasanın öyle bir verdiği sorumluluk yok. Onun için diyorum, direkt aile mahkemesi hâkiminden talimat alıp yine aile mahkemesi hâkimine mevcuttu çıkarılması mağduriyetin önlenmesi açısından çok büyük bir yol almamızı sağlar çünkü cezayı anında veririz.

BAŞKAN – Anladım.

Teşekkür ediyorum.

Bu konuda, bütün konuşmacılarımız, eklemek istediğiniz bir şey var mı?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Ben bir şeyi merak ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Bazı tedbir kararları bazı gruplar için caydırıcılık açısından daha etkili olabiliyor. Öyle bir profil çizebilir misiniz, hangi gruplar için caydırıcılık daha etkili? Hani, eğer bir model geliştirilecekse belki “Şu profil için etkili, diğeri için etkili değil.” neye göre belirleyebiliriz? Hani, gözlemlerinizden yola çıkarak.

CUMHURİYET SAVCISI AHMET GÖKALP AKTAŞ – Yani, genel olarak bir profil veremem ama gördüğüm, mesela şahıs cezaevinden adam öldürme suçundan çıkıyor, bir ay sonra gene adam öldürme suçundan giriyor. Genelde bir kişinin yapısından kaynaklanıyor. Yine, bahsettiğim bu üç kesim, alkol, uyuşturucu ve psikolojik rahatsızlıkların bulunduğu ailelerde tedbir kararları etkili olmuyor, cezanın caydırıcılığı açısından hiçbir etkisi olmuyor gibi.

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurunuz.

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Ben de Savcı Bey’in demin açıklamalarıyla ilgili bu kimlik değiştirme konusunda aydınlatılmış rıza alınması gerekiyor ama bu aydınlatılmış rızanın ne olduğu, nasıl alınacağı, kimin tarafından alınacağı, hiçbir şey belli değil. Bu nedenle de çok sıkıntı yaşıyoruz. Sadece bir dilekçeyle de kimlik değiştirme isteniyor, verenler de var. Yani, aydınlatılmış rızanın ne olduğunu insanlar da bilmiyorlar. Ben bir dosyamda açıkladım. “Sen başka birisi olacaksın, akrabaları, ailenle belki çocuklarıyla görüşmeyeceksin.” Çünkü eşi tarafından çok ciddi yaralanmış bir kadındı, yakın koruması da var, hâlen de tehdit almaya devam ediyor. “Bana pratikte bir yararı yok.” dedi. “Benim bir sürü çocuğum var.” İşte, çocuğunun bir tanesi cezaevinde, onu ziyarete gitti başka bir şehre. “Benim onu görebilmem için kimliğimin aynı olması gerekiyor.” Yani, bunun anlatılması gerekiyor, aydınlatılmış rızanın, kimlik değişikliğinin ne olduğunun kimliği değişecek kişilere anlatılması gerekiyor ama bunu yapacak bir mekanizma yok. Yani, bu, özellikle kimlik değiştirmede çok ciddi bir dosya hazırlanıp hâkimin önüne gelmeli. O rızayı da artık kimin alacağı kanunda ya da yönetmelikte belirlenmeli, ondan sonra bu işlem yapılmalı.

Bu kadar, teşekkürler.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Bir şey eklemek isteyen var mı?

Çok değerli konuşmacılarımız, Hocamız, Hâkim Bey, Sayın Savcımız; bu konularla ilgili burada bugün konuşulmasında eksik kaldığını düşündüğünüz yerler olursa lütfen Komisyona tekrar başvurun. Özellikle öneriler ve uygulamalar, uygulamalardaki sıkıntılı noktalar anlamında ben bunların hepsinin rapora girmesini istiyorum. Yazılı olarak da bu görüşü verebilirsiniz, sözlü olarak da buluşabiliriz, burada alabiliriz.

Ben katılımınız için çok teşekkür ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.09